



Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Sprawozdanie z działalności **UOKiK – rok 2019**



Sprawozdanie z działalności **UOKIK – rok 2019**



Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Warszawa 2020

SPIS TREŚCI



UOKIK

KLUCZOWE INFORMACJE 4

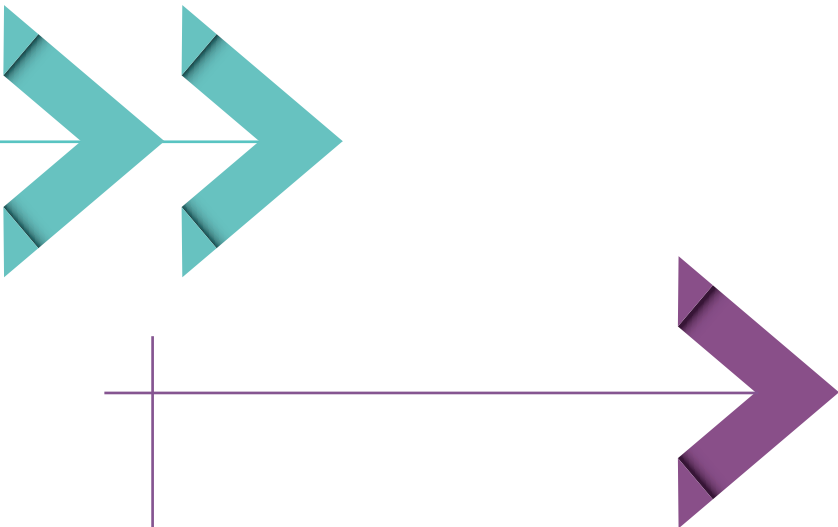
WSTĘP 8

**KALENDARIUM
WYDARZEŃ 10**



OCHRONA KONKURENCJI

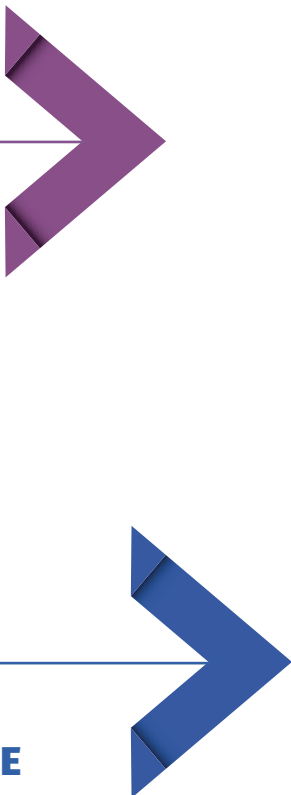
- 1.1** Praktyki ograniczające konkurencję 16
- 1.2** Przewaga kontraktowa 28
- 1.3** Kontrola koncentracji 31
- 1.4** Pomoc publiczna 36
- 1.5** Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konkurencji 42



02

OCHRONA KONSUMENTÓW

- 2.1** Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i niedozwolone postanowienia wzorców umów 48
- 2.2** Nadzór nad Inspekcją Handlową 62
- 2.3** Bezpieczeństwo produktów i nadzór rynku 65
- 2.4** Laboratoria 69
- 2.5** System kontroli jakości paliw 70
- 2.6** System pozasądowego rozwiązywania sporów 72
- 2.7** Współpraca z rzecznikami konsumentów i organizacjami konsumenckimi 74
- 2.8** Europejskie Centrum Konsumenckie 76
- 2.9** Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów 78



03

PRACE LEGISLACYJNE

- 3.1.1** Krajowa legislacja 86
- 3.1.2** Międzynarodowa legislacja 92
- 3.1.3** Sprawy prejudycjalne 96

BADANIA SPOŁECZNE I ANALIZY RYNKU 100

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO- -EDUKACYJNA 104

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA 108

ZAKOŃCZENIE 115

UOKiK – kluczowe informacje

Kim jesteśmy?

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest centralnym organem administracji rządowej. Zakres jego kompetencji określa ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów¹. Działalność organu finansowana jest z budżetu państwa.

Naszą misją

jest podnoszenie poziomu dobrobytu konsumentów poprzez skuteczną ochronę ich interesów oraz wspieranie rozwoju konkurencji. Szanujemy zasady otwartości i dialogu w relacjach z uczestnikami rynku.

Zadania UOKiK

1.
zapobieganie zaburzeniom
funkcjonowania i rozwoju
konkurencji i ich eliminowanie

2.
ochrona
zbiorowych
interesów
konsumentów

3.
kontrola fuzji
i przejęć

4.
monitorowanie
pomocy
publicznej

5.
dbanie o bezpieczeństwo produktów
oraz nadzór nad rynkiem wyrobów
nieżywnościowych i artykułami
rolno-spożywczymi w zakresie
jakości handlowej

6.
udział w procesie legislacyjnym
w celu tworzenia otoczenia prawnego
stymulującego rozwój konkurencji
i chroniącego w efektywny sposób
interesy konsumentów

Kierownictwo

Prezes UOKiK

Marek Niechciał (funkcję
pełnił do 26 stycznia 2020 r.)

Wiceprezes UOKiK

(ochrona konkurencji)
Michał Holeksa

Wiceprezes UOKiK

(ochrona konsumentów)
Tomasz Chróstny (funkcję
pełnił od 26 sierpnia 2019 r.
do 26 stycznia 2020 r.)²

Dorota Karczewska
(funkcję tę pełniła
do 10 czerwca 2019 r.)

Dyrektor Generalny

Maciej Jabłoński (funkcję
pełnił do 8 grudnia 2019 r.)

¹ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r.
o ochronie konkurencji i konsumentów

(Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), zwana
dalej „ustawa okik”.

² Tomasz Chróstny został powołany
27 stycznia 2020 r. na stanowisko
Prezesa UOKiK.

UOKiK w liczbach w 2019 r.

78.5

mln zł BUDŻETU

498

PRACOWNIKÓW

952

DECYZJE, w tym:

287

w obszarze
ochrony konkurencji

665

w obszarze
ochrony konsumentów

424.9

**mln zł KAR PIENIĘŻNYCH nałożonych
na przedsiębiorców, w tym:**

5,2 mln zł za praktyki ograniczające konkurencję

189,1 mln zł za praktyki naruszające zbiorowe
interesy konsumentów

49,3 mln zł w związku z uznaniem postanowień wzorca
umowy za niedozwolone

0,1 mln zł za niezgłoszenie zamiaru koncentracji lub
dokonanie koncentracji bez uzyskania wymaganej zgody
Prezesa UOKiK

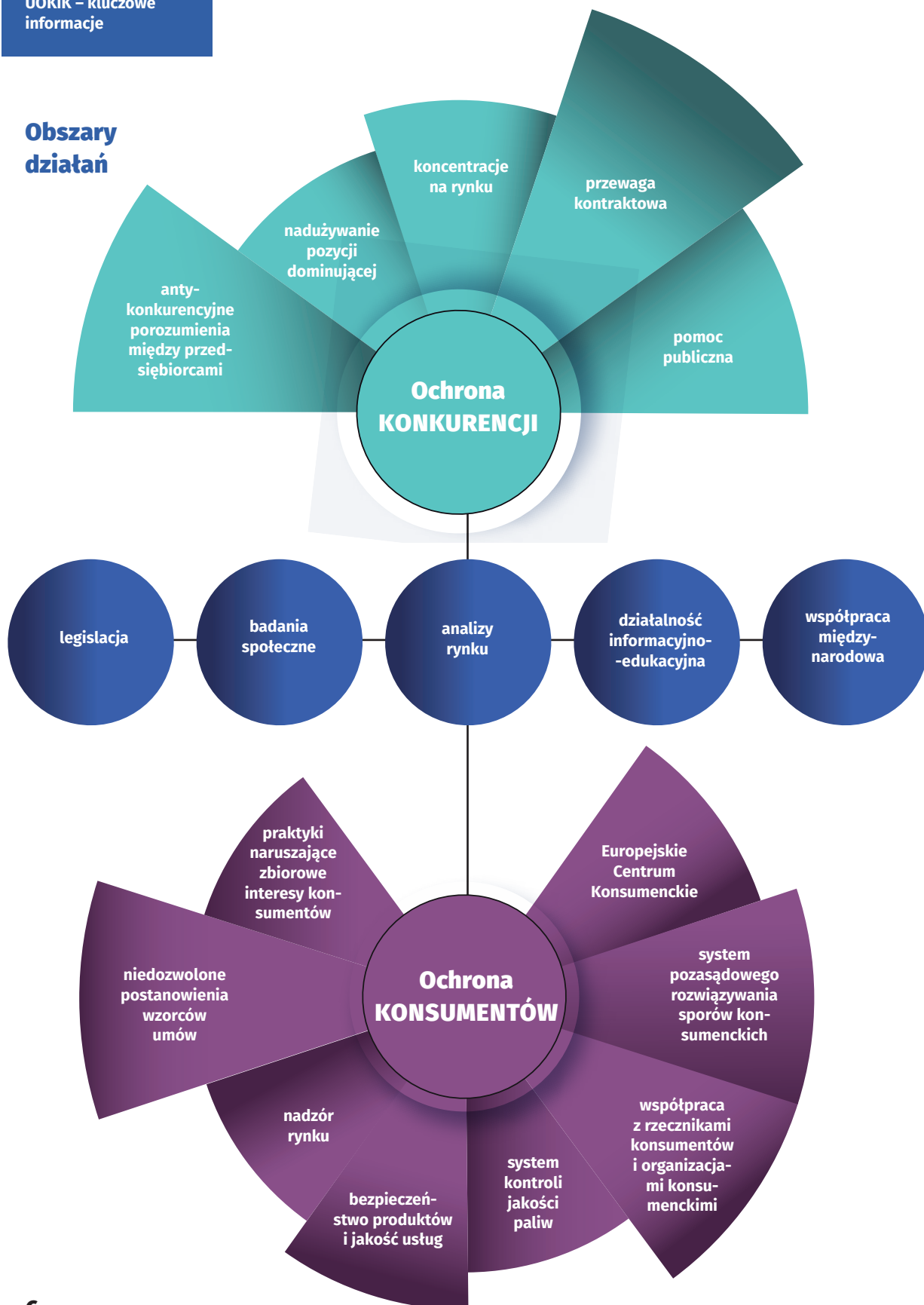
172 mln zł za nieudzielenie informacji w toku
postępowania w sprawie kontroli koncentracji

8,3 mln zł za nieuczciwe wykorzystywanie przewagi
kontraktowej

0,6 mln zł za naruszenia w związku z ustawą o systemach
oceny zgodności i nadzoru rynku

0,2 mln zł w zakresie ogólnego bezpieczeństwa
produktów

Obszary działań



Struktura organizacyjna i podział zadań (stan na 31 grudnia 2019 r.)

Prezes

Biuro Prezesa
Biuro Prasowe
Departament Ochrony Zbiorowych Interesów Konsumentów
Departament Laboratoriów
Delegatury Urzędu

Wiceprezes (ochrona konkurencji)

Departament Ochrony Konkurencji
Departament Kontroli Koncentracji
Departament Prawny
Departament Analiz Rynku
Departament Monitorowania Pomocy Publicznej

Wiceprezes (ochrona konsumentów)

Departament Inspekcji Handlowej
Departament Nadzoru Rynku

Dyrektor Generalny

Biuro Kadr, Szkolenia i Organizacji
Biuro Budżetu i Administracji
Samodzielne Stanowisko ds. Ochrony Informacji Niejawnych
Samodzielne Stanowisko ds. Ochrony Danych Osobowych

Centrala UOKiK w Warszawie oraz 9 delegatur³:

Delegatura w Bydgoszczy
Delegatura w Gdańsku
Delegatura w Katowicach
Delegatura w Krakowie
Delegatura w Lublinie
Delegatura w Łodzi
Delegatura w Poznaniu
Delegatura w Warszawie
Delegatura we Wrocławiu

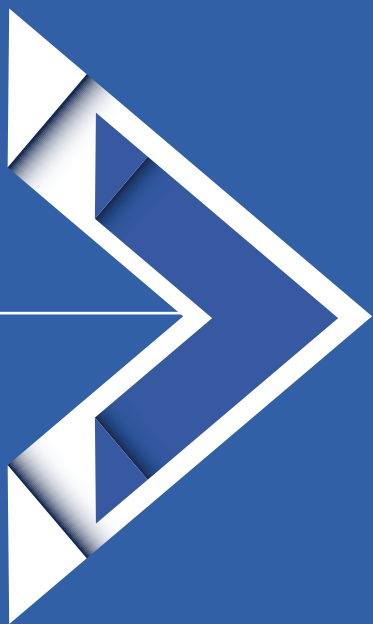
³ 3 stycznia 2020 r. weszło w życie zarządzenie nr 272 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2019 r.

w sprawie nadania statutu UOKiK (M.P. z 2019 r. poz. 1198), na mocy którego w strukturze UOKiK działa 8 delegatur,

ponieważ zlikwidowano delegaturę w Warszawie.

Wstęp

W 2019 r. działania UOKiK koncentrowały się na zwalczaniu zmów przetargowych o zasięgu ogólnokrajowym oraz lokalnym. W zakresie ochrony konsumentów Urząd eliminował nieprawidłowości przede wszystkim na rynku finansowym oraz telekomunikacyjnym, w tym stosowane przez przedsiębiorców niedozwolone klauzule umowne.



W 2019 r. priorytetem UOKiK w obszarze ochrony konkurencji pozostawało **zwiększenie wykrywalności nie-dozwolonych porozumień między przedsiębiorcami**. W tym celu Urząd uruchomił platformę dla sygnalistów, która umożliwia anonimowe powiadomienie o wszelkich nieprawidłowościach, także o zмовach przetargowych. Problematyce skutecznego eliminowania porozumień ograniczających konkurencję poświęcono międzynarodową konferencję zorganizowaną przez UOKiK z okazji Światowego Dnia Konkurencji.

Istotnym aspektem prowadzonych postępowań anty-monopolowych jest korzystanie przez Prezesa UOKiK z **możliwości postawienia zarzutów osobom zarządzającym** – w 2019 r. dotyczyło to 3 postępowań. Menedżerom odpowiedzialnym za zawarcie antykonkurencyjnego porozumienia grozi kara do 2 mln zł.

W 2019 r. odnotowano **kolejny wzrost liczby spraw w zakresie koncentracji**. UOKiK wydał 266 zgód na koncentrację, przy czym ponad 96 proc. decyzji zapadła w pierwszej fazie postępowania. W zakresie przewagi kontraktowej zapadło 5 decyzji dotyczących nieprawidłowości w relacjach pomiędzy rolnikami a przetwórcami lub sieciami handlowymi. Ponadto UOKiK zaangażowany był w prace nad nowelizacją ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, której celem jest m.in. dostosowanie do aktualnych przepisów unijnych.

W obszarze konsumenckim działania UOKiK w 2019 r. koncentrowały się na **eliminowaniu szkodliwych praktyk na rynku usług finansowych**. Podczas prowadzonych postępowań badano w szczególności oferty i sposób sprzedaży tzw. inwestycji alternatywnych. Prezes UOKiK wydał 3 ostrzeżenia konsumenckie dotyczące systemów promocyjnych typu piramida.

W minionym roku stale powracającą kwestią w decyzjach Prezesa były **niedozwolone postanowienia umowne dotyczące sposobu ustalania przez banki kursów walut we wzorcach umów kredytów hipotecznych odnoszących się do walut obcych**. Ważny z punktu widzenia ochrony konsumentów oraz praktyki orzeczniczej Prezesa UOKiK okazał się wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE (sprawa C-260/18 Dziubak) z października 2019 r. Rozstrzygnięcie to ma zastosowanie do każdej umowy zawierającej klauzule niedozwolone, dlatego może mieć istotne znaczenie dla kredytobiorców przy dochodzeniu swoich roszczeń od banków przed sądami powszechnymi. Realną pomo-

cą dla konsumentów są również regularnie wydawane przez Prezesa UOKiK istotne poglądy w sprawie. W 2019 r. było ich 809.

UOKiK reagował także na **naruszenia pojawiające się na rynku usług telekomunikacyjnych**. Polegały one np. na nieuprawnionej zmianie warunków umów zawartych z abonentami, utrudnianiu dostępu do usług czy nierzetelnym informowaniu o rzeczywistej cenie usług w materiałach reklamowych. Urząd prowadził ponadto postępowania dotyczące stosowania przez operatorów niedozwolonych postanowień umownych w regulaminach oraz wzorcach umów w obrocie z konsumentami.

Podobnie jak w latach poprzednich, dużo uwagi poświęcono ochronie **wrażliwych grup konsumentów**. Osoby starsze są wciąż adresatem nieuczciwych praktyk rynkowych stosowanych przez przedsiębiorców organizujących pokazy handlowe. Ukrywanie prawdziwego celu tych spotkań, wprowadzanie w błąd co do stanu zdrowia czy ograniczanie prawa do odstąpienia od umowy to jedne z najczęstszych zarzutów stawianych przez UOKiK.

Urząd konsekwentnie **współpracował z instytucjami zajmującymi się ochroną konsumentów**. W 2019 r. w ramach konferencji z okazji Światowego Dnia Konsumenta odbyły się obchody jubileuszu 20-lecia istnienia w Polsce instytucji rzecznika konsumentów. Tematem wydarzenia były także wyzwania stojące przed systemem ochrony konsumentów w Polsce oraz kierunki reformy krajowego systemu nadzoru rynku.

W zakresie bezpieczeństwa produktów Inspekcja Handlowa zyskała od 1 lipca 2019 r. nową kompetencję w postaci **kontroli jakości paliw stałych oferowanych konsumentom**. Dotyczy to paliw przeznaczonych do użycia w gospodarstwach domowych lub instalacjach spalania o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW, w tym np. węgla kamiennego czy koksu.

Jak co roku Urząd był zaangażowany w **krajowy i międzynarodowy proces legislacyjny**. Uchwalone latem zmiany w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczące nowych kompetencji UOKiK w zakresie egzekwowania zakazu geoblokowania oraz dostępu do tajemnicy skarbowej weszły w życie 17 września 2019 r. Pozostałe – np. związane ze strukturą wewnętrzną Urzędu – zaczęły obowiązywać w styczniu 2020 r.



MARZEC

13.03

Konferencja z okazji Światowego Dnia Konsumenta

„System ochrony konsumentów w Polsce – wyzwania” – pod takim tytułem odbyła się coroczna konferencja UOKiK. Dyskusję poświęcono przyszłości systemu ochrony konsumentów oraz reformie systemu nadzoru rynku w Polsce. Poprzedziła ją uroczysta część związana z 20-leciem istnienia instytucji rzecznika konsumentów.



KWIECIEŃ

15-16.04

Warsztaty i konferencja UOKiK nt. pomocy publicznej

Urząd zorganizował dwudniowe spotkanie dotyczące usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (UOIG) z udziałem przedstawicieli KE oraz polskiego samorządu terytorialnego. Przedmiotem dyskusji była m.in. kwestia zasad udzielania rekompensaty z tytułu UOIG, polskie doświadczenia związane z wdrażaniem pakietu UOIG.



MAJ

15.05

Pierwsza z serii decyzji UOKiK dotyczących sprzedaży na pokazach handlowych w 2019 r.

Spółka Vitaldream została ukarana za wprowadzanie konsumentów w błąd co do właściwości leczniczych oraz promocyjnej ceny produktu o nazwie Aplikator Pola Magnetycznego. To pierwsza z siedmiu decyzji wydanych przez Prezesa UOKiK w 2019 r., których przedmiotem są nieuczciwe praktyki na pokazach handlowych.

16.05

Polska wygrywa z KE sprawę przed Sądem Unii Europejskiej dotyczącą podatku od sprzedaży detalicznej

Sąd Unii Europejskiej wydał wyrok w połączonych sprawach T-836/16 i T-624/17, uznając, że wprowadzony przez Polskę nowy podatek od sprzedaży detalicznej nie może być traktowany jako pomoc państwa niezgodna z rynkiem wewnętrznym. Tym samym przychylił się do skargi Polski i unieważnił wcześniejszą decyzję KE w tym zakresie.



CZERWIEC

05.06

UOKiK organizuje VI warsztaty z cyklu *Ekonomia Prawa Konkurencji*

Spotkanie poświęcono porozumieniom wertykalnym – w kontekście najnowszej praktyki decyzyjnej Komisji Europejskiej i UOKiK, a także ekonomicznych aspektów oceny tego typu porozumień. W dyskusji poruszono również temat ewaluacji wytycznych w sprawie ograniczeń wertykalnych i Rozporządzenia 330/210. Warsztaty zorganizowano we współpracy z Positive Competition oraz Stowarzyszeniem Prawa Konkurencji.



LIPIEC

01.07

Inspekcja Handlowa rozpoczyna kontrole jakości paliw stałych

Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw Inspekcja Handlowa ma kontrolować również paliwa stałe pod kątem spełniania przez nie norm jakościowych. Dotyczy to paliw przeznaczonych do użycia w gospodarstwach domowych lub instalacjach spalania o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW, w tym np. węgla kamiennego czy koksu.

17.07

Najwyższa w historii UOKiK kara za stosowanie klauzul niedozwolonych

UOKiK nałożył na UPC Polska łączną karę prawie 33 mln zł za 6 naruszeń polegających na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych. Dotyczyły one m.in. możliwości jednostronnego podwyższania abonamentu za telewizję kablową oraz zmiany istotnych warunków w wykonywanych umowach telekomunikacyjnych.

19.07

Decyzja Komisji Europejskiej dotycząca pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego

Komisja Europejska zatwierdziła zmieniony program pomocowy dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2015-2023. Konieczność modyfikacji zasad udzielania pomocy państwa związana była z prowadzonym w Polsce procesem przekształceń sektora górnictwa węgla kamiennego oraz dynamiczną sytuacją na krajowym rynku węglowym.



SIERPIEŃ

28.08

Prezentacja raportu UOKiK z ogólnopolskiego badania rynku odpadów komunalnych

UOKiK we współpracy z Instytutem Ochrony Środowiska przeprowadził badanie rynku odpadów komunalnych we wszystkich 302 miejskich gminach w Polsce. Celem analizy było zdiagnozowanie przyczyn podwyżek opłat za odbiór śmieci pobieranych od mieszkańców w latach 2014-2019.



WRZESIEŃ

11.09

Wyrok TSUE w sprawie C-383/18 Lexitor

Trybunał Sprawiedliwości UE odniósł się w wyroku do kwestii wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego lub pożyczki. Wyjaśnił, że zwrotowi podlega proporcjonalna część opłat poniesionych przez konsumenta z tytułu zawarcia umowy, np. prowizje, opłaty przygotowawcze.



PAŹDZIERNIK

01.10

Pierwsza kara za nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej

UOKiK nałożył ponad 8,3 mln zł kary na spółkę T.B. Fruit Polska, właściciela zakładów przetwórczych, za nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej wobec rolników. Maksymalny wymiar kary wynika z faktu, że przedsiębiorca nie podjął współpracy z Urzędem i nie zaprzestał niedozwolonych praktyk, a jego praktyka handlowa (długie i notoryczne opóźnienia w płatnościach) była dotkliwa dla dostawców.

03.10

Wyrok TSUE w sprawie C-260/18 Dziubak

Trybunał Sprawiedliwości UE wydał wyrok w sprawie skutków zamieszczania w umowach klauzul niedozwolonych. To efekt pytania prejudycjalnego, które dotyczyło sporu między konsumentami a bankiem Raiffeisen o sposób przeliczania salda kredytu z polskiej waluty na franka szwajcarskiego. Wyrok TSUE stanowi dla konsumentów realną pomoc przy dochodzeniu swoich roszczeń od banków oraz ważną informację dla sądów.

24.10

Korzystny dla Polski wyrok Sądu UE ws. Autostrady Wielkopolskiej S.A.

Sąd UE oddalił skargę spółki Autostrada Wielkopolska S.A. i utrzymał w mocy korzystną dla interesu Polski decyzję Komisji Europejskiej, w której stwierdzono, że przedsiębiorca otrzymał nadmierną rekompensatę od państwa, stanowiącą pomoc niezgodną z rynkiem wewnętrznym.

29.10

Konferencja o bezpieczeństwie zabawek

UOKiK wraz ze Stowarzyszeniem Branży Zabawek i Artystów Dziecięcych zorganizował konferencję „Zabawki niespełniające wymagań – ocena sytuacji na polskim rynku”. Podczas spotkania omówiono reformę nadzoru rynku, kwestię bezpieczeństwa zabawek w świetle wyników badań laboratoriów UOKiK w latach 2016-2019, a także wyniki kontroli Inspekcji Handlowej w zakresie bezpieczeństwa zabawek w ostatnich latach.



LISTOPAD

07.11

172 mln zł kary za nieudzielenie informacji w postępowaniu dotyczącym Nord Stream 2

UOKiK nałożył karę na spółkę Engie Energy ze Szwajcarii w postępowaniu przeciwko Gazpromowi i 5 międzynarodowym podmiotom odpowiedzialnym za finansowanie gazociągu Nord Stream 2. Przedsiębiorca odmawiał udzielenia UOKiK informacji istotnych dla wyjaśnienia kwestii utworzenia wspólnego przedsiębiorcy bez zgody Urzędu.



GRUDZIEŃ

06.12

Wszczęcie postępowania przeciwko Allegro

UOKiK wszczął postępowanie antymonopolowe w związku z podejrzeniem nadużywania przez spółkę pozycji dominującej na krajowym rynku usług pośrednictwa w sprzedaży internetowej. Allegro mogło faworyzować działalność sprzedażową swojego Oficjalnego Sklepu Allegro względem innych podmiotów sprzedających na jego platformie.

10.12

Oficjalna odsłona nowej platformy dla sygnalistów

UOKiK uruchomił specjalną platformę dla sygnalistów, którzy za jej pośrednictwem mogą powiadomić o antykonkurencyjnych porozumieniach. Za pomocą tego systemu Urząd planuje pozyskać informacje niedostępne publicznie, np. notatki ze spotkań czy korespondencję mailową. Platforma gwarantuje zgłaszającemu anonimowość, a wysłanie sygnału jest proste i bezpieczne.

18.12

Najwyższa w 2019 r. kara za antykonkurencyjną praktykę

UOKiK wydał decyzję w sprawie zмовы 6 przedsiębiorców biorących udział w przetargu na lotniczy zrzut szczepionek dla lisów. Kara finansowa wyniosła prawie 2,8 mln zł. Decyzja uprawomocniła się względem jednego z uczestników antykonkurencyjnego porozumienia, który został ukarany kwotą blisko 1,9 mln zł. Pozostali złożyli odwołanie do SOKiK.

19.12

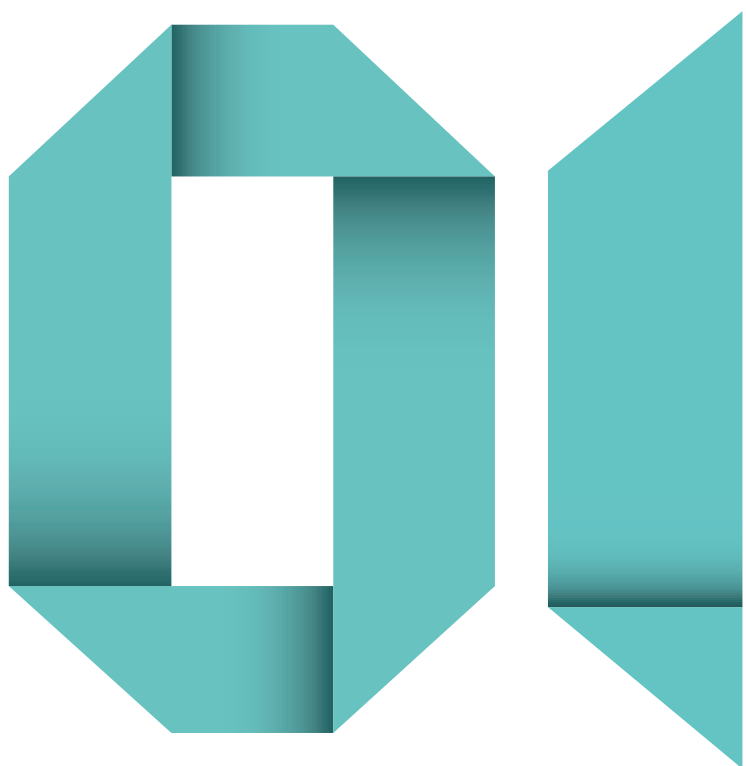
Kara za utrudnianie dostępu do bezpłatnych transmisji piłkarskich

UOKiK nałożył na Cyfrowy Polsat kary na łączną kwotę prawie 35 mln zł kary za utrudnianie abonentom dostępu do kanałów, na których odbywała się bezpłatna transmisja meczów piłkarskich podczas Euro 2016. Ponadto przedsiębiorca w sposób niepełny i nierzetelny informował konsumentów o wprowadzonych przez siebie zmianach. Zdaniem Urzędu miało to skłonić konsumentów do skorzystania z płatnej oferty spółki.

31.12

Najwyższa w historii UOKiK kara za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ponad 50,6 mln zł – tyle łącznie wyniosła kara nałożona przez Prezesa UOKiK na spółkę Polkomtel. Konsumenty, którzy mieli wykupiony dostęp do internetu, musieli dodatkowo płacić za oglądanie treści multimedialnych czy słuchanie radia on-line. W ramach tej samej decyzji (DOZIK-13/2019) przedsiębiorca został dodatkowo ukarany za nieprawidłowe informowanie na fakturze o dodatkowych opłatach.



ROZDZIAŁ 1.

Ochrona konkurencji

Istnienie konkurencji na poszczególnych rynkach sprzyja rozwojowi całej gospodarki. Wpływa na wzrost przedsiębiorczości i produktywności, przynosi korzyści konsumentom i przedsiębiorcom.

Podstawowym zadaniem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest przeciwdziałanie wszelkim praktykom, które są niezgodne z regułami konkurencji.

Działania w tym zakresie koncentrują się na:

- zwalczaniu antykonkurencyjnych praktyk stosowanych przez przedsiębiorców, do których zalicza się niedozwolone porozumienia oraz nadużywanie pozycji dominującej,
- eliminowaniu praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową,
- kontroli koncentracji przedsiębiorców,
- monitorowaniu pomocy publicznej udzielanej przez państwo.

1.1

Praktyki ograniczające konkurencję

Do **praktyk ograniczających konkurencję** zalicza się antykonkurencyjne porozumienia oraz nadużywanie pozycji dominującej.

Porozumienia ograniczające konkurencję to jakiekolwiek uzgodnienia między niezależnymi przedsiębiorcami, których celem lub skutkiem jest eliminowanie, ograniczenie lub zniekształcenie konkurencji. Ustawa antymonopolowa zawiera przykładowy katalog zakazanych porozumień¹, do których należy w szczególności wspólne ustalanie cen, zawieranie zμών przetargowych, podział rynku lub grup konsumentów, ograniczanie dostępu do rynku lub eliminowanie z niego przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem.

Od generalnego zakazu zawierania antykonkurencyjnych porozumień istnieje kilka **wyjątków**:

- tzw. porozumienia bagatelne – gdy stronami porozumienia są przedsiębiorcy o niewielkim udziale w rynku;
- wyłączenia indywidualne i grupowe gdy spełniają one ustawowe przesłanki*.

* Art. 7 i 8 ustawy okik.

Porozumienia antykonkurencyjne mogą przyjąć formę:

- horyzontalną (poziomą) – gdy zawarte zostały pomiędzy konkurentami, czyli przedsiębiorcami działającymi na tym samym szczeblu obrotu, np. producent – producent;

- wertykalną (pionową) – gdy stronami porozumienia są przedsiębiorcy, którzy działają na różnych szczeblach obrotu i ze sobą nie konkurują, np. producent – sprzedawca.

TO WAŻNE!

Zakazane jest ustalanie cen minimalnych, czyli cen, poniżej których dany produkt nie może być sprzedawany, lub **cen sztywnych** (o stałej, określonej wartości).

Ustalanie cen maksymalnych (czyli takich, powyżej których dany produkt nie może być sprzedawany) może być **dopuszczalne**. Dzieje się tak np. wtedy, gdy udział w rynku właściwym producenta i dostawcy nie przekracza 30 proc. Takie porozumienie korzysta wówczas z wyłączenia grupowego spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję.

Podobnie dozwolone jest również **sugerowanie cen** odsprzedaży, pod warunkiem, że takie zachowanie ma faktycznie charakter niewiążącej rekomendacji, czyli kontrahent może samodzielnie podjąć decyzję o zastosowaniu się do niej.

¹ Art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsu-

mentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), zwanej dalej „ustawą okik”.

W ramach porozumień horyzontalnych najpoważniejszymi naruszeniami prawa konkurencji są **kartele**, czyli np. zmowy cenowe czy podział rynku (przykładowo według kryterium geograficznego bądź podmiotowego).

Drugim rodzajem praktyk ograniczających konkurencję jest **nadużywanie pozycji dominującej**. Jego istotą jest zakłócanie konkurencji na rynku przez przedsiębiorcę posiadającego znaczną siłę rynkową, dzięki której nie musi się on obawiać konkurencji ze strony innych podmiotów. Może to polegać np. na narzucaniu kontrahentom mniej korzystnych warunków współpracy niż miałyby to miejsce w warunkach efektywnej rywalizacji podmiotów, eliminowaniu konkurentów lub blokowaniu wejścia na rynek nowym podmiotom².

Postępowania przed Prezesem UOKiK

W prawie antymonopolowym domniemywa się, że pozycję dominującą przedsiębiorcy wyznacza jego **ponad 40-procentowy udział w rynku właściwym**. W praktyce każdy przypadek badany jest indywidualnie i w określonych sytuacjach uzyskanie takiego udziału w rynku nie pozwala na dominację, podczas gdy w innych – np. w warunkach rozdrobnionej konkurencji – nawet mniejszy udział w rynku może ją zapewnić.

Podstawowym narzędziem Prezesa UOKiK służącym zwalczaniu antykonkurencyjnych praktyk jest prowadzenie **postępowań administracyjnych**. W związku z podejrzeniem naruszenia reguł konkurencji wszczynane są 2 rodzaje postępowań:

→ **wyjaśniające** – prowadzone są w sprawie, a nie przeciwko konkretnym podmiotom. Nie ma stron

postępowania, przedsiębiorcy nie mają również wglądu w akta sprawy. UOKiK może skierować do przedsiębiorców wezwanie do przedstawienia informacji i dokumentów, zmiany lub zaprzestania nieuczciwego działania³, jak również przeprowadzić kontrolę lub przeszukanie ich siedziby i rzeczy. Rezultatem postępowania wyjaśniającego może być postawienie zarzutów konkretnemu podmiotowi i wszczęcie przeciwko niemu postępowania antymonopolowego lub zamknięcie sprawy.

→ **antymonopolowe w sprawie praktyk ograniczających konkurencję** – prowadzone są przeciwko konkretnym przedsiębiorcom, a w określonych przypadkach również przeciwko osobom zarządzającym. Mogą one, ale nie muszą, być poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym. Podmiot, przeciwko któremu prowadzone jest postępowanie, jest jego stroną, co oznacza prawo wglądu do akt, przedstawienia dowodów istotnych dla sprawy i swojego stanowiska. W przypadku stwierdzenia zawarcia przez przedsiębiorców antykonkurencyjnego porozumienia lub nadużywania pozycji dominującej Prezes UOKiK wydaje **decyzję** o uznaniu takiej praktyki za ograniczającą konkurencję. Może wówczas nakazać jej zaniechania lub stwierdzić, że przedsiębiorca już się z niej wycofał. Rozstrzygnięcie może również nakładać na podmiot **karę finansową**.

Od 2004 r. Prezes UOKiK ma możliwość prowadzenia postępowań bezpośrednio na podstawie art. 101 i 102 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)⁴, gdy badana praktyka może mieć wpływ na handel pomiędzy państwami członkowskimi UE. Wówczas stosowane są równolegle polskie i unijne przepisy prawa konkurencji. W 2019 r. Urząd wszczął 6 postępowań, w których zastosował jednocześnie polskie i unijne przepisy, a także wydał jedną decyzję na podstawie art. 101 TFUE.

² Przykłady praktyk stanowiących nadużywanie pozycji dominującej zawiera art. 9 ust. 2 ustawy okik.

³ Są to tzw. działania miękkie podejmowane przez Prezesa UOKiK w ramach prowadzonego postępowania lub niezależnie od niego. Pozwalają one

często na skuteczniejsze i szybsze wyeliminowanie niedozwolonych praktyk niż to ma miejsce w przypadku sformalizowanego postępowania.

⁴ Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) (Dz. U. UE C 326/47).

Istnieje możliwość **ugodowego zakończenia sprawy** przeciwko przedsiębiorcy lub osobie zarządzającej w przypadku wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem reguł konkurencji. Wówczas kończy się ona bez nałożenia kary finansowej lub z obniżonym wymiarem kary.

Ustawa antymonopolowa przewiduje 2 rozwiązania ugodowe:

- dobrowolne poddanie się karze* – na wniosek strony lub UOKiK – podmiot, przeciwko któremu prowadzone jest postępowanie, uzyskuje obniżkę kary o 10 proc. pod warunkiem, że złoży oświadczenie o dobrowolnym poddaniu się karze, potwierdzi jej wysokość oraz fakt, że został poinformowany przez Prezesa UOKiK o zarzutach;
- wydanie przez UOKiK decyzji zobowiązującej** – następuje z inicjatywy przedsiębiorcy, który przedstawia Urzędowi propozycję konkretnych działań prowadzących do zakończenia naruszenia i usunięcia jego negatywnych skutków na rynku. Pozwala mu to uniknąć kary pieniężnej oraz innych kosztów związanych z postępowaniem. Ponadto decyzja zobowiązująca nie zawiera niekorzystnego dla podmiotu stwierdzenia stosowania przez niego zarzucanej mu praktyki. UOKiK nie stosuje tego rozwiązania w przypadku najcięższych naruszeń prawa konkurencji. Wówczas stronom proponowany jest udział w programie łagodzenia kar (*leniency*).

* Art. 89a ustawy okik.

** Art. 12 ustawy okik.



Postępowania UOKiK w 2019 r.

56

wyjaśniających

1

kontrola wykonania decyzji

14

antymonopolowych

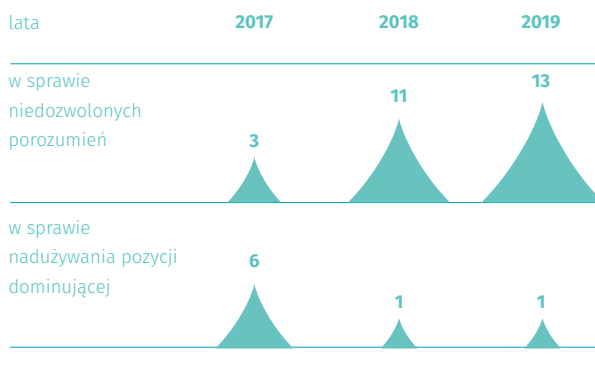
w sprawach praktyk ograniczających konkurencję, w tym dotyczących: porozumień horyzontalnych – **9**, porozumień wertykalnych – **4**, nadużywania pozycji dominującej – **1**, wszczęte na podstawie art. 101 i 102 TFUE – **6**

1

w sprawie nałożenia kary

za nieudzielenie lub udzielenie nieprawdziwych bądź wprowadzających w błąd informacji

Postępowania antymonopolowe wszczęte w latach 2017-2019



Decyzje wydane w 2019 r.

12

decyzji w sprawach praktyk ograniczających konkurencję,

w tym:

11 dotyczących porozumień horyzontalnych – stwierdzających złą przetargową
1 dotycząca porozumień wertykalnych

1

uwzględnienie przepisów krajowych i unijnych

2

decyzje uwzględniające zastosowanie procedury leniency

1

decyzja w sprawie nałożenia kary za nieudzielenie lub udzielenie nieprawdziwych bądź wprowadzających w błąd informacji

W 2019 r. Prezes UOKiK nałożył łącznie

5,2 mln zł

kar za stosowanie praktyk naruszających konkurencję, w tym:

1,9 mln zł

Airbus Poland S.A. z siedzibą w Warszawie

1,4 mln zł

Brother Central & Eastern Europe GmbH w Wiedniu

0,42 mln zł

Areoklub Ziemi Lubuskiej z siedzibą w Zielonej Górze

Kary dla przedsiębiorców

Prezes UOKiK może nałożyć karę pieniężną na przedsiębiorcę za stosowanie praktyk ograniczających konkurencję. Jej maksymalna wysokość może wynieść 10 proc. obrotu osiągniętego przez podmiot w roku obrotowym poprzedzającym rok wydania decyzji.

Istnieją ustawowo określone przesłanki, które są brane pod uwagę przy ustalaniu wysokości kary, odrębnie dla każdego rodzaju naruszenia, w tym przewidziany został **katalog okoliczności łagodzących i obciążających**. Są one uwzględniane indywidualnie dla każdej sprawy i konkretnego przedsiębiorcy. Jako okoliczność wpływającą na zmniejszenie wysokości kary traktuje się np. działanie pod przymusem, współpracę z Urzędem w toku postępowania, dobrowolne usunięcie skutków naruszenia. Z kolei okolicznością obciążającą przedsiębiorcę będzie np. wywieranie presji na inne podmioty, wcześniejsze dokonanie podobnych naruszeń, pełnienie roli lidera lub inicjatora antykonkurencyjnego porozumienia.

Odpowiedzialność osób zarządzających przedsiębiorstwem

Za naruszenie reguł konkurencji odpowiadają nie tylko przedsiębiorstwa, ale również **osoby fizyczne nimi zarządzające**, o ile przez swoje działanie lub zaniechanie doprowadziły do zawarcia niedozwolonych porozumień. Osoby takie co do zasady zajmują najwyższe stanowiska w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa oraz mają realny wpływ na jego zachowanie rynkowe. Dotyczy to zarówno obecnych, jak i byłych pracowników.

Postępowanie przeciwko osobom fizycznym prowadzone jest w ramach postępowania antymonopolowego przeciwko przedsiębiorcy. W przypadku stwierdzenia doprowadzenia do naruszenia zakazu zawierania antykonkurencyjnych porozumień, UOKiK może nałożyć na osobę zarządzającą karę finansową w wysokości **do 2 mln zł**. Niezależnie od niej, nakładana jest kara dla przedsiębiorcy.

Na stronie www.uokik.gov.pl/wyjasnienia_i_wytyczne.php dostępne są najnowsze „Wyjaśnienia w sprawie sposobu wymierzania kar pieniężnych dla osób zarządzających”, w których przybliżono kwestię ustalania wysokości sankcji.

Osoba zarządzająca może ubiegać się o zwolnienie z kary lub jej redukcję poprzez udział w **programie łagodzenia kar leniency** i dostarczenie Urzędowi cennych informacji na temat nielegalnej praktyki, w którą była zaangażowana.



Za **osoby zarządzające przedsiębiorstwem** można uznać:

- osoby pełniące funkcje kierownicze – którym powierzono kierowanie przedsiębiorstwem, ale niewchodzące w skład organu zarządzającego, np. dyrektor pionu;
- osoby wchodzące w skład organu zarządzającego, np. członek zarządu spółki kapitałowej, partnerskiej lub spółdzielni, które w praktyce kierują przedsiębiorstwem;
- inne osoby kierujące przedsiębiorstwem, tj. osoby faktycznie określające kierunki działań przedsiębiorcy, ale niezasiadające w jego organach zarządzających ani niepełniące funkcji kierowniczych.

Organy kierujące jednostkami samorządu terytorialnego – wójt, burmistrz, starosta, marszałek województwa – mogą zostać uznane za osoby zarządzające. Gmina, powiat czy województwo jako podmioty świadczące usługi użyteczności publicznej są przedsiębiorcami zgodnie z szeroką definicją przyjętą w prawie konkurencji.

Kwestia uznania danej osoby fizycznej za zarządzającą przedsiębiorstwem odbywa się każdorazowo na podstawie indywidualnych okoliczności sprawy.

Program łagodzenia kar *leniency*

Przedsiębiorca, który zawarł porozumienie ograniczające konkurencję może ubiegać się o **całkowite lub częściowe zwolnienie z kary** pod warunkiem, że przyzna się do udziału w porozumieniu i przedstawi UOKiK informacje i dowody służące ujawnieniu niedozwolonej praktyki. Ustawa antymonopolowa nie przewiduje możliwości skorzystania

z programu łagodzenia kar (*leniency*) w przypadku naruszenia zakazu nadużywania pozycji dominującej.

Aby przedsiębiorca mógł ubiegać się o zwolnienie lub obniżenie kary pieniężnej, musi spełnić **łącznie** wszystkie poniższe warunki:

- zgłosić się do UOKiK z własnej inicjatywy i przedstawić dowód, który w istotny sposób przyczyni się do wszczęcia postępowania antymonopolowego lub wydania decyzji w sprawie porozumienia ograniczającego konkurencję, jeśli postępowanie było już w toku w momencie składania wniosku, o ile taki dowód nie znajdował się już w posiadaniu Urzędu;
- zaprzestać udziału w antykonkurencyjnym porozumieniu przed złożeniem wniosku bądź niezwłocznie po jego złożeniu;
- być pierwszym z uczestników porozumienia, który dostarczył Urzędowi informacje i dowody – w przypadku ubiegania się o zwolnienie z kary;
- nie nakłaniać innych przedsiębiorców do udziału w zмовie.

Całkowite zwolnienie z kary finansowej przysługuje tylko pierwszemu wnioskodawcy. Kolejne podmioty mogą natomiast uzyskać jej obniżenie, przy czym wysokość redukcji zależy od kolejności złożonego wniosku oraz jakości współpracy z UOKiK.

Wniosek złożony przez przedsiębiorcę chroni również osoby nim zarządzające. W przypadku zwolnienia przedsiębiorcy z kary finansowej lub redukcji jej wymiaru analogiczne korzyści otrzymują osoby fizyczne.

Co istotne, osoba zarządzająca może złożyć wniosek *leniency* samodzielnie, a więc niezależnie od przedsiębiorcy, u którego jest lub była zatrudniona.



Serwis konkurencja.uokik.gov.pl to kompleksowe źródło najważniejszych informacji dotyczących kompetencji Prezesa UOKiK w zakresie ochrony konkurencji. Zawiera on również praktyczne materiały (wyjaśnienia, formularze, akty prawne itp.) do wykorzystania m.in. w codziennej działalności biznesowej.

Wśród poruszanych tematów można odnaleźć np.:

- program łagodzenia kar (*leniency*), w tym „Wyjaśnienia w sprawie programu łagodzenia kar” oraz wzór pełnego wniosku *leniency*;
- zasady dotyczące zawiadamiania UOKiK o możliwości naruszenia reguł konkurencji;
- program Sygnalista, w tym adres formularza służącego anonimowym powiadomieniom;
- porady, jak zgłaszać zmywy przetargowe do Urzędu.

Zarówno przedsiębiorca, jak i osoba fizyczna ubiegająca się o redukcję kary, mogą skorzystać z tzw. programu **leniency plus**. Polega on na złożeniu nowego wniosku *leniency* dotyczącego innego, nieznanego wcześniej Prezesowi Urzędu porozumienia. W takim przypadku można liczyć na dodatkowe obniżenie kary o 30 proc.

Wnioski *leniency* w latach 2017-2019

lata	2017	2018	2019
liczba wniosków	7	7	7
w tym <i>leniency plus</i>	0	1	1

Informacje z rynku

Prezes UOKiK wszczyna postępowania antymonopolowe z urzędu, ale niezmiennie ważnym źródłem informacji o praktykach ograniczających konkurencję na rynku są **sygnały pochodzące bezpośrednio od przedsiębiorców i konsumentów**. Niedozwolone działania są bardzo trudne do wykrycia ze względu na swój tajny charakter oraz działania przedsiębiorców, którzy starają się je ukryć. O możliwych naruszeniach można powiadomić Urząd w sposób formalny lub anonimowy.

Zawiadomienie formalne można złożyć, m.in. postępując się specjalnym wzorem dostępnym na stronie internetowej UOKiK. Należy w nim podać m.in. dane przedsiębiorcy co do którego zachodzi podejrzenie, że stosuje antykonkurencyjne praktyki, opis stanu faktycznego, dane zgłaszającego oraz uprawdopodobnić naruszenie przepisów ustawy okik oraz TFUE.

Powiadomienie anonimowe jest często zgłaszane w przypadku, gdy zgłaszający jest pracownikiem przedsiębiorcy lub przedsiębiorcą, a informacja dotyczy przełożonego lub kontrahenta. Urząd zapewnia pełną anonimowość i bezpieczeństwo zgłoszenia. Od grudnia 2019 r. sygnaliści, czyli osoby przekazujące UOKiK informacje niedostępne publicznie, mogą skorzystać ze specjalnego formularza on-line, za pomocą którego mogą powiadomić UOKiK o antykonkurencyjnych praktykach. Dzięki szyfrowanemu połączeniu serwis zapewnia anonimowość i bezpieczeństwo zgłaszającemu.

Dla UOKiK szczególnie cenne są informacje o ustaleniach dokonanych wewnątrz przedsiębiorstwa – notatki ze spotkań, dane z kalendarza z zaplanowanymi spotkaniami oraz korespondencja (mailowa, pocztowa, za pomocą internetowych komunikatorów i sms-ów). Mogą to być również wskazówki, gdzie i jakich dowodów naruszenia można szukać u danego przedsiębiorcy. **Przedmiotem powiadomienia mogą być:** nielegalne zmywy (np. cenowe) pomiędzy konkurentami, zmywy przetargowe zawarte przez uczestników postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, porozumienia pionowe np. pomiędzy producentem i dystrybutorem, przypadki nadużywania pozycji dominującej przez przedsiębiorców.

W 2019 r. UOKiK otrzymał 485 zawiadomień formalnych dotyczących antykonkurencyjnych praktyk oraz 1 714 anonimowych sygnałów z rynku, w tym w ramach programu Sygnalista **1 531** powiadomień.

Pozostałe działania

485

zawiadomień formalnych dotyczących
praktyk antykonkurencyjnych

1714

sygnałów z rynku, w tym w ramach
programu Sygnalista

82

nowe wystąpienia miękkie do
przedsiębiorców

8

przeprowadzonych przeszukań⁵
w siedzibach 23 przedsiębiorców

6

przeprowadzonych kontroli

9

szczegółowych uzasadnień
zarzutów w ramach postępowań
antymonopolowych



Przeszukania UOKiK

Przeszukania są niezwykle skutecznym narzędziem pozyskiwania dowodów na naruszenie prawa konkurencji. Wykorzystując efekt zaskoczenia, zapobiegają ukryciu bądź zniszczeniu cennych dowodów nielegalnych praktyk. **Mogą być prowadzone wyłącznie po uzyskaniu przez UOKiK zgody sądu.** Podczas przeszukania przedsiębiorca ma obowiązek wpuścić pracowników Urzędu do swojej siedziby, a także udostępnić dokumenty oraz nośniki danych. Odbывается ono zwykle w asyście policji.

W ostatnich latach sukcesywnie rośnie liczba przeszukań prowadzonych przez UOKiK. W 2019 r. przeprowadzono **8 przeszukań u 23 przedsiębiorców** na terenie całego kraju. Objęły one różne sektory gospodarki: IT, farmaceutykę, dystrybucję urządzeń biurowych, artykuły kosmetyczne, sprzedaż ciężarówek, remonty dróg oraz produkcję kabli.

Przegląd działań – porozumienia ograniczające konkurencję

Zmowy przetargowe

Zmowy przetargowe to najczęściej porozumienia pomiędzy uczestnikami postępowań przetargowych polegające na ustalaniu warunków składanych ofert, zakresu prac lub ceny. To jedno z najcięższych naruszeń prawa konkurencji. UOKiK od wielu lat koncentruje się na ich wykrywaniu w ramach prowadzonych postępowań oraz na podstawie białego wywiadu⁶. W 2019 r. **skontrolowano 549 przetargów**, prowadzono 46 postępowań mających na celu ustalenie, czy doszło do zawarcia umowy przetargowej i wydano **11 decyzji** w tym zakresie.

W grudniu 2019 r. zakończyło się postępowanie antymonopolowe UOKiK przeciwko 6 przedsiębiorcom, którzy świadczyli usługi **lotniczego zrzutu szczepionek na**

⁵ Oznacza liczbę postępowań, w których zastosowano przeszukiwanie.

⁶ Biały wywiad to forma legalnego wywiadu gospodarczego, polegająca na

gromadzeniu informacji pochodzących z ogólnie dostępnych źródeł.

wściekliczne dla lisów wolnożyjących. W decyzji⁷ stwierdzono, że doszło do zawarcia zmywy przetargowej między Airbus Poland, Adriana Aviation, Aeroklub Podhalański, Aeroklub Ziemi Lubuskiej, Blue Star, Gwiazda PPHU Krzysztof Bilarzewski. Przedsiębiorcy uzgodnili, że nie będą ze sobą konkurować i złożą wspólne oferty w postępowaniach przetargowych dotyczących zrzutu szczepionek organizowanych przez Wojewódzkie Inspektoraty Weterynarii (WIW). Zawarte przez te podmioty **porozumienie trwało w latach 2014-2015**⁸. W pierwszym roku uczestniczyło w nim 6 przedsiębiorców, w kolejnym znowę kontynuowało 4 uczestników. Samodzielne złożenie oferty lub ewentualnie wspólne z podmiotem spoza kręgu uczestników porozumienia wymagało zgody pozostałych przedsiębiorców. Za złamanie ustaleń groziła wysoka kara umowna, w wysokości nawet miliona złotych. Ponadto w ramach współpracy podzieleno między siebie zyski jeszcze przed rozstrzygnięciem poszczególnych przetargów. Wspólne oferty składano w ramach **konsorcjum oraz umowy o podwykonawstwo**. Prawo konkurencji dopuszcza takie formy współpracy, niemniej w tej sprawie UOKiK uznał, że działania stron postępowania miały na celu formalne ukrycie zmywy przetargowej i stanowiły tym samym antykonkurencyjne porozumienie ze względu na rodzaj i zakres ustaleń. Za udział w zmywie przetargowej Prezes UOKiK nałożył na 6 podmiotów kary finansowe w łącznej wysokości prawie 2,8 mln zł. Pięciu przedsiębiorców złożyło odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK), natomiast wobec Airbus Poland decyzja uprawomocniła się i spółka ta uiszcza karę wynoszącą prawie 1,9 mln zł.

Przykładem innej decyzji Prezesa UOKiK stwierdzającej zawarcie **zmywy przetargowej** było rozstrzygnięcie⁹ z grudnia 2019 r. dotyczące **organizacji logistyczno-technicznej wydarzeń** związanych z 19. sesją Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC COP19) **oraz ich kreacją i wirtualizacją przestrzeni konferencyjnej**. Przetarg na to przedsięwzięcie, które odbyło się w listopadzie 2013 r. w Warszawie, został zorganizowany przez Ministerstwo Środowiska i podzielony na 2 etapy. W pierwszym etapie oceniane były wnioski o dopuszczenie do złożenia ofert, a w kolejnym miało dojść do konkursu ofert między

5 wykonawcami z najwyższą oceną punktową. Z ustaleń Urzędu wynika, że przedmiotem uzgodnień było przede wszystkim pozyskanie przez uczestników porozumienia potencjału wystarczającego do uzyskania jak najwyższej punktacji w pierwszym etapie przetargu COP19 za spełnienie warunków udziału w postępowaniu. Miało im to umożliwić całkowite lub co najmniej częściowe wyeliminowanie wykonawców trzecich z kolejnego etapu postępowania oraz powstrzymanie się – z wyjątkiem Konsorcjum Easylog – od złożenia oferty przez przedsiębiorców zakwalifikowanych do drugiego etapu. Prezes UOKiK uznał, że wszystkie te działania zmierzały do zapewnienia wygranej Konsorcjum Easylog lub co najmniej ułatwienia tej wygranej poprzez zmniejszenie presji konkurencyjnej ze strony innych wykonawców. W tym celu strony porozumienia kontaktowały się ze sobą na każdym z etapów przetargu, uzgadniały kwestie związane z pozyskaniem niezbędnego potencjału oraz warunków składanych ofert. Przedsiębiorcy, którzy dostali się do drugiego etapu postępowania zgodnie z poczynionymi ustaleniami powstrzymali się od złożenia konkurencyjnych ofert względem Konsorcjum Easylog. Uczynili tak: BOOM, Power i Vision House. W efekcie ofertę złożyło jedynie konsorcjum oraz wykonawca spoza porozumienia, więc **wyбір zamawiającego został ograniczony do 2 zamiast do 5 ofert**. Decyzja Prezesa UOKiK jest nieprawomocna, strony postępowania odwołały się do SOKiK.

Częstą formą zmywy przetargowej jest **mechanizm rozstawiania i wycofywania ofert**. Jeśli propozycje uczestników zmywy są najkorzystniejsze, zwycięzca przetargu rezygnuje z podpisania umowy po to, by zamawiający był zmuszony wybrać droższą ofertę innego uczestnika niedozwolonego porozumienia. Zgodnie z przepisami prawa konkurencji przedsiębiorcy przystępujący do przetargu powinni samodzielnie ustalać swoje oferty. Dotyczy to również podmiotów, pomiędzy którymi istnieją **powiązania rodzinne**. UOKiK w 2019 r. wszczął 2 postępowania dotyczące przetargów organizowanych przez Poczta Polską na podwykonawców, którzy w jej imieniu mieli dostarczać przesyłki listowne i kurierskie. Jedno z nich dotyczyło spokrewnionych ze sobą przedsiębiorców z Konina, którzy ubiegali się o zamówienie w województwie wielkopolskim – Aneta Kubiacyk AK Trans i Kubiacyk Jacek Przed-

⁷ Decyzja DOK-2/2019.

⁸ W 2014 r. zamawiający się wyelimi-

nowali między sobą konkurencję we wszystkich 12 przetargach organizowa-

nych przez WIW na terenie całej kraju, w 2015 r. – wystąpili wspólnie w 9 na 10

postępowaniach przetargowych.

⁹ Decyzja DOK-3/2019.

siębiorstwo Usługowe. Pierwszy z podmiotów przedstawił najkorzystniejszą ofertę, ale z powodu nieuzupełnienia dokumentacji przetargowej nie mógł podpisać umowy na świadczenie usług. Postępowanie Urzędu wykazało, że celem takiego działania miało być doprowadzenie do przyznania zamówienia drugiemu z przedsiębiorców, którego oferta była droższa o ok. 50 tys. zł. UOKiK nałożył na uczestników zмовы sankcję w łącznej wysokości ok. 13 tys. zł¹⁰. Obie firmy zastosowały się do rozstrzygnięcia i wpłaciły kary do budżetu państwa.

Do zмовы przetargowej może dojść również w sytuacji, gdy przedsiębiorcy celowo i w sposób uzgodniony doprowadzają swoimi działaniami do unieważnienia procedury i podpisania umowy „z wolnej ręki”. W swojej decyzji Urząd zakwestionował praktyki 2 przedsiębiorców, którzy brali udział w zorganizowanym przez Katowicki Holding Węglowy (KHW) przetargu na transport materiałów na terenie jednej ze śląskich kopalni (m.in. materiałów sypkich, maszyn górniczych, miatu węglowego). Spółki Soltur z Mysłowic oraz Trans-Jan z Katowic składały identyczne oferty w czasie aukcji elektronicznej, a następnie takie same oferty dodatkowe, co ostatecznie uniemożliwiło rozstrzygnięcie postępowania przetargowego. W takim przypadku KHW był zmuszony podpisać awaryjne umowy, które pozwalały na utrzymanie niezbędnych usług z dotychczasowymi wykonawcami, czyli właśnie z konsorcjum Soltur i Trans-Jan. Za udział w zмовie przetargowej Prezes UOKiK nałożył na przedsiębiorców kary finansowe – prawie 147 tys. zł na Trans-Jan oraz blisko 17,5 tys. zł na Soltur¹¹. Decyzja nie jest prawomocna, spółki odwołały się od niej do sądu.

Zmowy na rynku sprzedaży energii cieplnej w Warszawie

W marcu 2019 r. Prezes UOKiK wszczął postępowanie antymonopolowe przeciwko 4 przedsiębiorcom zajmującym się wytwarzaniem, dostawą i obrotem energii cieplnej: PGNiG Termika, PGNiG, Veolia Energia Warszawa i Veolia Energia Polska oraz przeciwko 2 osobom zarządzającym. Istnieje podejrzenie, że doszło do zawarcia porozumienia polegającego na podziale rynku, zмовie przetargowej oraz do uzgodnień cen sprzedaży ciepła.

Po raz pierwszy Prezes UOKiK postawił zarzuty osobom zarządzającym w 2018 r. (postępowanie przeciwko 6 menedżerom firm na rynku fitness). Z kolei w 2019 r. 3 postępowania antymonopolowe objęły swym zakresem również osoby fizyczne kierujące przedsiębiorstwami.

Spółki PGNiG Termika i Veolia Energia Warszawa prowadzą działalność polegającą na sprzedaży energii cieplnej dla odbiorców końcowych, m.in. spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot, zakładów przemysłowych, szkół, urzędów itp. PGNiG Termika wytwarza ciepło w należących do niego elektrociepłowniach, a Veolia Warszawa dostarcza i sprzedaje ciepło do odbiorców końcowych poprzez własną sieć ciepłowniczą. Umowa sprzedaży ciepła mogła być zawarta z obydwoma spółkami, natomiast w praktyce do 2013 r. PGNiG Termika w niewielkim zakresie prowadziła działalność sprzedażową. Na tak funkcjonującym rynku Veolia Warszawa podjęła w 2013 r. działania zmierzające do budowy nowej elektrociepłowni w warszawskiej dzielnicy Ursus. Gdyby doszło do realizacji tych planów, obydwa podmioty stałyby się konkurentami na szczeblu wytwarzania ciepła. Jednocześnie od 2013 r. PGNiG Termika zintensyfikowała swoją działalność na rynku sprzedaży ciepła dla odbiorców końcowych. Spółki rozpoczęły walkę o klientów, która jeszcze mogła się zwiększyć po zrealizowaniu inwestycji przez Veolię. Tak się jednak nie stało, ponieważ rok później przedsiębiorcy nawiązali współpracę, która zdaniem Urzędu może naruszać konkurencję poprzez podział rynku. Pod koniec 2014 r. doszło do podpisania między nimi Porozumienia w sprawie Partnerstwa Energetycznego, w efekcie czego Veolia Warszawa wycofała się z planów budowy nowej elektrociepłowni, a PGNiG Termika ograniczyła i zamierzała wycofać się ze sprzedaży energii cieplnej do odbiorców końcowych m.in. poprzez rezygnację z udziału w postępowaniach przetargowych. Podmioty ustaliły więc, że nie będą ze sobą rywalizować, tylko skupią się na swojej podstawowej działalności, tj. PGNiG Termika na wytwarzaniu ciepła, a Veolia Warszawa na jego dostawie i sprzedaży. Dodatkowo obydwa przedsiębiorcy podjęli współpracę w zakresie kształtowania opłat zawartych we wnioskach taryfowych składanych

¹⁰ Decyzja RPZ-8/2019.

¹¹ Decyzja RKT-1/2019.

do zatwierdzenia Prezesowi URE. Spółkom grozi kara do 10 proc. ich obrotu.

Zarzuty zostały postawione również dwóm menedżerom, którzy pełnią lub pełnili funkcje kierownicze w Veolia Energia Warszawa oraz PGNiG Termika. UOKiK posiada dowody, że brali oni aktywny udział w zakwestionowanych uzgodnieniach. Maksymalna sankcja w tym przypadku to 2 mln zł.

Porozumienie na rynku dystrybucji ciężarówek

W związku z podejrzeniem istnienia zмовy między grupą dealerów ciężarówek marki DAF zostało wszczęte w kwietniu 2019 r. postępowanie **przeciwko 5 przedsiębiorcom**: DBK z Olsztyna, ESA Trucks Polska z Komornik, TB Truck & Trailer Serwis z Wolicy, WTC z Długoteki oraz Van Tilburg-Bastianen Groep z Bredy w Holandii. Prezes UOKiK **postawił również zarzuty 9 menedżerom wysokiego szczebla**, którzy pracowali lub pracują w tych spółkach. Z ustaleń Urzędu wynika, że między podmiotami mogło dojść do uzgodnień cenowych oraz dotyczących podziału rynku. W postępowaniu badana jest sprzedaż pojazdów oraz kwestia udziału dealerów w przetargach publicznych. Poszkodowanymi w sprawie mogli być przede wszystkim przedsiębiorcy nabywający pojazdy ciężarowe, w tym małe i średnie firmy wykorzystujące te pojazdy w swojej działalności, podmioty publiczne, a także konsumenci. Dzięki przeszukaniom przeprowadzonym w 2018 r. UOKiK zdobył dowody świadczące o tym, że do nielegalnego porozumienia mogło dojść już w 2011 r. Wówczas DBK i WTC wspólnie z ESA Trucks ustaliły, że każdy z podmiotów będzie sprzedawał ciężarówki DAF na określonym terenie i wstrzyma się od rywalizacji o klientów w pozostałych częściach kraju. Dotyczyło to również udziału w przetargach na dostawę samochodów. Najpóźniej w 2016 r. do zмовy mógł przyłączyć się TB Truck & Trailer Serwis za zgodą kontrolującej go spółki Van Tilburg-Bastianen Groep. W wyniku uzgodnień terytorialnych potencjalni klienci mogli utracić możliwość kupna samochodu od wybranego podmiotu lub po niższej cenie. Z uwagi na to, że praktyka dealerów mogła mieć wpływ na handel między krajami UE, Urząd prowadził przeciwko spółkom i menadżerom postępowanie zarówno w związku ze złamaniem przepisów polskich, jak i unijnych.

Niezależnie od postępowania w sprawie dealerów pojazdów marki DAF, Prezes UOKiK rozpoczął również w 2019 r. badanie sposobu sprzedaży samochodów Iveco. Przeprowadzono w tym zakresie przeszukania u 3 dealerów pojazdów Iveco oraz w polskim biurze samego producenta. To postępowanie wyjaśniające dotyczyło również podejrzenia zawarcia niedozwolonych porozumień, które mogły przekładać się na funkcjonowanie polskich przedsiębiorców z sektora transportowego, a także wszystkich podmiotów wykorzystujących w swojej działalności gospodarczej pojazdy ciężarowe i dostawcze. Działania kontynuowano w 2020 r.

Ograniczenie konkurencji na rynku suplementów diety

Kolejne postępowanie antymonopolowe, w którym **doszło do postawienia zarzutów osobom zarządzającym**, dotyczyło rynku suplementów diety i Solgar Polska, krajowego dystrybutora m.in. witamin, ziół i mikroelementów wytwarzanych przez amerykańską firmę. Sprzedawane są one zarówno w sklepach stacjonarnych, w tym przede wszystkim aptekach, oraz w sklepach internetowych. W kwietniu 2019 r. Prezes UOKiK zainicjował postępowanie w związku z podejrzeniem zawarcia niedozwolonego porozumienia przez Solgar Polska z przedsiębiorcami prowadzącymi sprzedaż detaliczną suplementów diety polegającego na uzgadnianiu minimalnych cen odsprzedaży. W efekcie mogło dojść do sytuacji, że konsumenci nie mogli kupić suplementów diety po cenie niższej niż ustalona ogólnie. Spółka Solgar Polska potencjalnie mogła monitorować stosowanie tych cen i interweniować, gdy produkty były sprzedawane taniej. Początkowo przedstawiciele spółki mogli wzywać do zmiany stawek, następnie odebrać możliwość zamawiania suplementów na preferencyjnych warunkach, a w ostateczności nawet wypowiedzieć umowę o współpracę. UOKiK przeprowadził przeszukanie w siedzibie firmy i zdobył niezbędne dowody, w tym m.in. korespondencję mailową. Z uwagi na to, że praktyka ta mogła mieć wpływ również na handel między krajami UE, Urząd prowadził postępowanie w związku ze złamaniem przepisów zarówno polskich, jak i unijnych.

Wykorzystanie w praktyce programu leniency

Spółka Brother narzucała sklepom internetowym minimalne ceny sprzedaży drukarek. Jednocześnie monitorowała ceny i interweniowała, jeśli sprzedawca oferował drukarki w atrakcyjniejszej cenie. Groziły za to sankcje w postaci gorszych warunków handlowych lub ograniczenia dostaw. Utrzymywanie cen detalicznych na ustalonym poziomie było korzystne dla spółki Brother, gdyż dzięki temu sklepy internetowe uzyskiwały wyższe marże i tym chętniej zaopatrywały się w sprzęt tej firmy.

UOKiK nałożył na przedsiębiorcę karę w wysokości ponad 1,4 mln zł*. Sankcja ta była o 40 proc. niższa** od pierwotnie przewidzianej, ponie-

waż spółka Brother skorzystała z programu łagodzenia kar leniency i dobrowolnie poddała się karze. Współpracowała z Urzędem w toku postępowania i przedstawiła dowody potwierdzające nielegalne działania.

* Decyzja RKR-10/2019.

** Kara została obniżona o 30 proc. natomiast dodatkowe 10 procent redukcji kary wynika z procedury dobrowolne-

go poddania się karze. Po raz pierwszy została ona wykorzystana w tego typu sprawie.

Ustalenia na rynku usług marketingowych

Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej SAR to związek branżowy, zrzeszający ponad 130 podmiotów zajmujących się szeroko pojętymi usługami marketingowymi. Zastrzeżenia UOKiK wzbudziły ustalenia dokonywane pomiędzy SAR a agencjami brandingowymi dotyczące ich udziału w konkursach (nazywanych przetargami). Z informacji posiadanych przez Urząd, a zdobytych m.in. podczas przeszukań w siedzibach przedsiębiorców, wynika, że stowarzyszenie namawiało swoich członków do rezygnacji z zamówień, w których nie oferowano opłaty za złożenie oferty (tzw. *rejection fee*). Co do zasady agencje mają prawo żądać opłaty za swój udział w konkursie ze względu na nakład pracy konieczny do przygotowania oferty. Powinna to być natomiast indywidualna decyzja każdej firmy, a nie wynik wzajemnych ustaleń. W tym przypadku bojkotowanie przez agencje niektórych przetargów mogło ograniczać konkurencję pomiędzy członkami SAR.

Drugi zarzut postawiony stowarzyszeniu dotyczy sposobu organizowania niedozwolonej wymiany informacji między wszystkimi podmiotami zrzeszonymi w SAR. Stworzono specjalne narzędzie, tj. platformę elektroniczną, na której agencje informowały, w których przetargach zamierzają wziąć udział. W przypadku, gdy kilku członków zgłaszało chęć startu w tym samym konkursie, stowarzyszenie łączyło ich do wspólnego „pokoju przetargowego”. Działanie to mogło stanowić wyraz wzajemnego i uzgodnionego dążenia do ograniczenia niepewności co do przyszłego zachowania członków SAR na rynku. UOKiK wszczął postępowanie antymonopolowe przeciwko SAR w grudniu 2019 r. Zarzucana związkowi praktyka mogła mieć wpływ

na handel między krajami UE, dlatego UOKiK analizował sprawę z związku z naruszeniem polskich i unijnych przepisów prawa konkurencji.

Dystrybucja rowerów pod lupą UOKiK

Prawo antymonopolowe zakazuje nie tylko porozumień cenowych pomiędzy przedsiębiorcami działającymi na różnych szczeblach obrotu – np. producentem, wyłącznym dystrybutorem a sprzedawcami detalicznymi, ale również uzgodnień polegających na zakazywaniu lub ograniczaniu partnerom handlowym sprzedaży przez internet.

UOKiK wszczął 5 postępowań wyjaśniających mających na celu ustalenie, czy takich praktyk nie stosowali producenci i dystrybutorzy rowerów i akcesoriów rowerowych. Pierwsze postępowanie dotyczy AMP Polska, dystrybutora wielu marek akcesoriów rowerowych. Z informacji zebranych przez Urząd wynika, że mogło dojść do tzw. *dual pricing*, czyli praktyki polegającej na wymaganiu od sprzedawców internetowych wyższej zapłaty za produkty niż od sprzedawców z tradycyjnych sklepów. Spółka mogła stosować odrębny, mniej korzystny system rabatowania dla partnerów handlowych, którzy sprzedają tylko online. Ponadto mogła zakazywać im sprzedaży produktów na portalach aukcyjnych.

Kolejny przedsiębiorca, którego działalność sprawdzana jest przez UOKiK, to Merida Polska, wyłączny dystrybutor producenta rowerów marki Merida. Spółka mogła w niedozwolony sposób wpływać na ceny, które stosują sprzedawcy w polskich sklepach i odmawiać współpracy z podmiotami, które sprzedają w internecie rowery po cenie niższej niż przez nią sugerowana.

W kolejnych 3 postępowaniach UOKiK analizował praktyki stosowane przez Trek Bicycle Corporation, Cossack i Aspire Sports. Spółki podejrzewane są o **ograniczanie sprzedaży on-line** dystrybutorom, którzy prowadzili jednocześnie sklep internetowy i stacjonarny. Tym samym konsumenci mogli tracić możliwość nabycia rowerów na dogodnych dla siebie warunkach i po atrakcyjniejszej cenie.

We wszystkich postępowaniach gromadzono w 2019 r. materiał dowodowy.

Przegląd działań – nadużywanie pozycji dominującej

Faworyzowanie własnego sklepu na platformie internetowej

W grudniu 2019 r. Prezes UOKiK wszczął postępowanie antymonopolowe przeciwko Allegro.pl – właścicielowi największej i najpopularniejszej platformy zakupów internetowych w Polsce. Wielu sprzedawców na platformie Allegro.pl skarżyło się do Urzędu na **nierówne warunki konkurencji**. Spółka pełni bowiem wobec nich podwójną rolę: jest ich kontrahentem, oferując usługi pośrednictwa w sprzedaży internetowej, jak również ich konkurentem, samodzielnie sprzedając produkty, w szczególności za pośrednictwem tzw. Oficjalnego Sklepu Allegro. W opinii UOKiK podmiot ten może posiadać pozycję dominującą na krajowym rynku usług pośrednictwa w sprzedaży internetowej oferowanych sprzedawcom na platformach handlu internetowego. Przedsiębiorcy postawiono **zarzut nadużywania pozycji dominującej polegający na faworyzowaniu własnej działalności sprzedażowej** w stosunku do innych sprzedawców obecnych na jego platformie handlu internetowego. Po pierwsze, Allegro mogło wykorzystywać informacje na temat funkcjonowania platformy, w tym dotyczące algorytmu trafności, niedostępne dla innych sprzedawców, do lepszego pozycjonowania i wyświetlania własnych ofert w wynikach wyszukiwania według kryterium trafności. Po drugie, niektóre funkcje sprzedażowe lub promocyjne były dostępne tylko dla Oficjalnego Sklepu Allegro, np. podpowiadanie wyszukanej frazy. Właściciel platformy miał też możliwość wyłącznego korzystania ze specjalnych bannerów promocyjnych, dzięki którym zwiększał swoją sprzedaż na platformie. Takie działania spółki mogły niekorzystnie wpływać na

sytuację konkurencyjną niezależnych sklepów internetowych, których produkty mogły być mniej widoczne na platformie w porównaniu do ofert własnych Allegro.pl i przez to rzadziej wybierane przez kupujących. Kwestionowana praktyka mogła mieć wpływ na handel między krajami UE, dlatego UOKiK prowadzi postępowanie **na podstawie polskiego i unijnego prawa konkurencji**. Podobne sprawy, mające na celu wyjaśnienie podwójnej roli właścicieli platform zakupowych, prowadzone są przez Komisję Europejską oraz inne organy antymonopolowe w krajach UE.

Współpraca UOKiK z regulatorami

Rozwój konkurencji w sektorach regulowanych możliwy jest dzięki efektywnej realizacji zadań zarówno przez organ ochrony konkurencji, jak i regulatorów sektorowych, np. Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki czy Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego.

W 2019 r. Prezes UOKiK intensywnie współpracował z Prezesem UKE, tj. organem regulacyjnym rynku usług telekomunikacyjnych i pocztowych. Wspólne działania dotyczyły kwestii przestrzegania praw podmiotów korzystających z usług pocztowych i telekomunikacyjnych, przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję oraz antykonkurencyjnym koncentracjom operatorów pocztowych, przedsiębiorców telekomunikacyjnych i ich związków.

W ramach współpracy UOKiK wziął udział w opiniowaniu przeprowadzonej przez Prezesa UKE deregulacji hurtowych rynków usług dostępu do Internetu (BSA i LLU). Prezes UOKiK wydał 204 postanowienia dotyczące decyzji regulacyjnych Prezesa UKE dotyczących hurtowych rynków świadczenia usługi zakańczania połączeń w publicznych sieciach telefonicznych w stałej lokalizacji.

1.2

Przewaga kontraktowa

Przewaga kontraktowa występuje w przypadku znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym (kryterium to przede wszystkim obroty firmy) pomiędzy dostawcą i nabywcą produktów rolnych lub spożywczych.

Niedozwolone jest jej nieuczciwe wykorzystywanie przez przedsiębiorcę, czyli działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagrażające istotnemu interesowi drugiej strony albo go naruszające.

Zgodnie z **ustawą o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi**¹² przykładem nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej może być:

- nieuzasadnione rozwiązanie umowy lub zagrożenie jej rozwiązaniem;
- przyznanie wyłącznie jednej stronie uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia;
- uzależnianie zawarcia lub kontynuowania umowy od przyjęcia lub spełnienia przez jedną ze stron innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy;
- nieuzasadnione wydłużanie terminów płatności.

Regulacje odnoszą się do stosunków między przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w zakresie **produkcji, przetwórstwa i dystrybucji produktów rolnych i spożywczych**.

Kto może zawiadomić UOKiK?

Każdy, kto posiada wiedzę na temat praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową może powiadomić o tym UOKiK. Może być to nabywca lub dostawca produktów rolno-spożywczych, ale również inna osoba lub podmiot, które zaobserwowały naruszenie prawa lub dowiedziały się o nim w sposób pośredni. Urząd zapewni zgłaszającemu **pełną anonimowość**.

Prezes Urzędu może interweniować w każdym przypadku wykorzystywania przewagi kontraktowej, bez względu na wysokość obrotów między przedsiębiorcami. Prowadzone przez niego postępowania służą **ochronie interesu publicznego**, czyli interesu ekonomicznego potencjalnie wielu przedsiębiorców działających na danym rynku. Bezpośrednim celem rozstrzygnięć UOKiK jest więc wyeliminowanie tych praktyk handlowych z obrotu gospodarczego, które wywołują negatywne skutki dla konkurencji i konsumentów. Decyzja nakazująca zakończenie nieuczciwych praktyk pomaga wszystkim aktualnym i przyszłym kontrahentom strony postępowania ochronić swoje interesy. Indywidualne roszczenia przeciwko takiemu przedsiębiorcy powinny z kolei być dochodzone przed sądem lub na drodze polubownej.

Pisemne zawiadomienie dotyczące podejrzenia stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową można zgłosić:

- **mailowo na adres:** przewaga@uokik.gov.pl,
- **pisemnie:** Delegatura UOKiK w Bydgoszczy, pl. Kościelickich 3, 85-033 Bydgoszcz lub Departament Przewagi Kontraktowej UOKiK, pl. Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa
- **telefonicznie:** 52 345 56 44 lub 22 556 05 10.

¹² Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wy-

korzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożyw-

czymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213).

Rodzaje rozstrzygnięć Prezesa UOKiK

UOKiK może uznać daną praktykę za nieuczciwie wykorzystującą przewagę kontraktową, nakazać jej zaniechanie i nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną

Działania UOKiK dotyczące przewagi kontraktowej¹³

5

decyzji w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej

1

kontrola w ramach postępowania związanych z przewagą kontraktową

19

postępowań wyjaśniających

58

zawiadomień od przedsiębiorców

1

wszczęte postępowanie w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową

40

wystąpień miękkich do przedsiębiorców¹⁴

w wysokości do 3 proc. obrotu osiągniętego przez niego w roku poprzedzającym wydanie decyzji. Urząd może również odstąpić od ukarania przedsiębiorcy, jeśli zobowiąże się on do zaprzestania niedozwolonych praktyk i naprawienia ich skutków.

Przegląd działań

Pilotażowe badanie łańcucha cen warzyw i owoców

Na przełomie 2018 i 2019 r. UOKiK przesłedził, od czego zależą ceny owoców i warzyw, które widzimy na półce sklepowej. Postanowiono sprawdzić, ile zarabiają na nich

producenci żywności, pośrednicy i sieci handlowe. Impulsem do badania była kontrola cen owoców i warzyw m.in. w skupach i sklepach, przeprowadzona przez Inspekcję Handlową w 2018 r. Uwagę kontrolerów zwróciła wówczas dysproporcja pomiędzy stawkami otrzymywanymi przez rolników a ceną obowiązującą w sieciach handlowych.

IH sprawdzała dane na zasadzie „kroku wstecz” – najpierw ceny wybranej partii produktu w sklepie, a następnie – na podstawie faktur – kwoty uzyskane przez pośredników i rolników. Analiza dotyczyła cen cebuli, ziemniaków, jabłek, wiśni i malin w pięciu sklepach należących do sieci: Auchan, Biedronka, Carrefour, Lidl i Tesco. Badaniu poddano jedną partię konkretnego produktu.

Pilotaż pokazał, że w większości przypadków pomiędzy rolnikiem a sklepem występuje kilku pośredników, którzy mają znaczący wpływ na ostateczną cenę warzyw i owoców w sklepach. W przypadku np. jabłek zysk pośredników wahał się od 10 do 77 proc., a sklepów od 9 do 27 proc. W najgorszym przypadku sadownik mógł zarobić zaledwie 14 proc. końcowej ceny jabłek.

Postępowania i decyzje

W 2019 r. Prezes UOKiK wszczął 19 postępowań wyjaśniających i jedno postępowanie właściwe w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. Ich celem było ustalenie, czy w relacjach między rolnikami a przetwórcami lub sieciami handlowymi dochodzi do nieprawidłowości, np. nadmiernych opóźnień w płatnościach, nakładania kar na dostawców dotkniętych działaniem siły wyższej, braku możliwości udziału dostawcy w kontroli jakości dostarczanych towarów. Wydano 5 decyzji wobec firm: T.B. Fruit Polska¹⁵, Rauch Polska¹⁶, Südzucker Polska¹⁷, Döhler¹⁸, Real¹⁹. W 40 przypadkach Urząd wystąpił do przedsiębiorców o wyjaśnienia lub z nakazem zaprzestania wykorzystywania w nieuczciwy sposób swojej przewagi kontraktowej nad rolnikami. Chodziło m.in. o zbyt długie terminy płatności, niedotrzymanie terminów zapłaty czy niejasny sposób usta-

¹³ Postępowania z zakresu przewagi kontraktowej prowadzone są przez Delegaturę UOKiK w Bydgoszczy.

¹⁴ Na podstawie art. 12 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami

rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213).

¹⁵ Decyzja RBG-15/2019.

¹⁶ Decyzja RBG-14/2019.

¹⁷ Decyzja RBG-7/2019.

¹⁸ Decyzja RBG-9/2019.

¹⁹ Decyzja RBG-11/2019.

lania ceny. W większości przypadków przedsiębiorcy ustosunkowywali się pozytywnie do interwencji Urzędu i podejmowali z nim współpracę służącą spłacie należności. W 2019 r. w odpowiedzi na wezwanie UOKiK firmy kupujące warzywa i owoce zapłaciły producentom rolnym blisko 2 mln zł zaległych należności i odsetek.

Inaczej stało się w przypadku spółki T.B. Fruit Polska, jednej z największych firm skupujących owoce i produkujących koncentrat jabłkowy w Polsce. Przedsiębiorca nie zadeklarował chęci zmiany nieuczciwych działań, w związku z czym Urząd nałożył na niego **pierwszą i jednocześnie maksymalną karę** za nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej wobec rolników. Postępowanie UOKiK wykazało, że przedsiębiorca nie dotrzymywał ustalonych przez siebie terminów płatności. Zgodnie z umową rolnicy powinni byli otrzymywać zapłatę w ciągu 30 dni, a w rzeczywistości T.B. Fruit Polska zwlekał średnio ponad 100 dni z uregulowaniem należności. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych²⁰ strony mogą ustalić czas na uregulowanie należności dłuższy niż 30 dni, ale nie powinien on przekroczyć 60 dni liczonych od dnia doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku. Na spółkę została nałożona kara finansowa w wysokości 8,3 mln zł, czyli ok. 3 proc. jej ubiegłorocznego obrotu. Decyzja nie jest prawomocna, spółka odwołała się od niej do SOKiK.

Gdy **przedsiębiorca dobrowolnie deklaruje zmianę** kwestionowanych przez UOKiK praktyk względem swoich partnerów handlowych, może dojść do przyjęcia od niego zobowiązania i wydania decyzji bez nakładania kary. Jak wykazało postępowanie Urzędu, Rauch Polska, należący do jednego z największych koncernów produkujących soki owocowe, mógł w niejasny sposób ustalać cenę, po której odbierał owoce od dostawców. Uzależniał ją np. od jakości produktów rolnych, terminu dostawy lub wielkości popytu i podaży. W efekcie kontrahent spółki nie mógł nawet w przybliżeniu oszacować kwoty, którą otrzyma za swoje produkty. Drugą praktyką, która mogła stanowić nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej, było opóźnianie płatności nawet o 40 dni. Rauch Polska współpracował z UOKiK w trakcie postępowania

i zobowiązał się do zmiany nieuczciwych praktyk. W nowych umowach zostaną ustalone ceny minimalne na zakup owoców oraz stałe stawki za warzywa. Spółka zadeklarowała, że będzie płacić rolnikom niezwłocznie, nie później niż w ciągu 14 dni. Przeprowadzi również audyt wszystkich umów zawartych od lipca 2017 r. do czasu wydania decyzji UOKiK i ureguje ewentualne należności oraz odsetki ustawowe za zwłokę.

Efektem trzech pozostałych decyzji są również zobowiązania przyjęte od spółek Döhler, Real i Südzucker Polska do zmiany praktyk niekorzystnych dla rolników. Dotyczą one przede wszystkim skrócenia terminów płatności, uregulowania zaległości wraz z odsetkami wobec producentów owoców oraz zmiany zasad ustalania cen.

UOKiK kontynuował również **działania względem największych sieci handlowych**. W wyniku przeprowadzonej w 2019 r. kontroli w spółce Jeronimo Martins Polska (JMP) wszczęto względem niej postępowanie w związku z podejrzeniem nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej. Zdaniem Urzędu praktyki właściciela Biedronki polegające na wymuszaniu rabatów na dostawcach owoców i warzyw mogły stanowić naruszenie dobrych obyczajów. Z zebranych informacji wynika, że uzyskiwano dwa rodzaje upustów bez oferowania w zamian jakichkolwiek usług. Pierwszy typ rabatu był określony procentowo w umowie i stosowany po przekroczeniu ustalonej wcześniej wartości obrotu sprzedaży do sklepów Biedronka. Zastrzeżenia Urzędu wzbudził natomiast drugi z rabatów, którego wysokości nie znali sami dostawcy. Byli o nim informowani na koniec miesiąca, po zrealizowaniu dostaw. W przypadku nieudzielenia rabatu dostawcy groziła kara umowna. Na spółkę JMP może zostać nałożona sankcja w wysokości 3 proc. rocznych obrotów.

W serwisie przewagakontraktowa.uokik.gov.pl można zapoznać się z najważniejszymi zagadnieniami związanymi z tematem przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi.

²⁰ Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóź-

nieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. 2013 poz. 403). Obowiązuje pod

tą nazwą od 1 stycznia 2020 r., wcześniej jako: ustawa o przeciwdziałaniu nad-

miernym opóźnieniom w transakcjach handlowych.

1.3

Kontrola koncentracji

Kontrolą Prezesa UOKiK objęte są jedynie te koncentracje, które wywierają lub mogą wywierać skutki na terytorium Polski. Ma ona na celu przeciwdziałanie nadmiernej konsolidacji przedsiębiorców, w szczególności poprzez uzyskanie lub umocnienie pozycji dominującej.

Zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów przedsiębiorcy **planujący koncentrację** w drodze połączenia, przejęcia kontroli, utworzenia nowego przedsiębiorcy i nabycia części mienia innego przedsiębiorcy **zobowiązani są zgłosić taki zamiar** Prezesowi UOKiK. Transakcja podlega zgłoszeniu, jeśli biorą w niej udział podmioty, których łączny obrót w roku poprzedzającym rok zgłoszenia przekroczył równowartość **1 mld euro na świecie lub 50 mln euro w Polsce**.

Postępowanie Prezesa UOKiK może zakończyć się wydaniem następujących decyzji:

- **zgoda na koncentrację** – jeżeli w jej wyniku konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona (tzw. zwykła zgoda) lub gdy koncentracja przyczyni się do rozwoju ekonomicznego, postępu technicznego, będzie miała pozytywny wpływ na gospodarkę narodową (tzw. zgoda nadzwyczajna),
- **zgoda warunkowa** – jeżeli po spełnieniu określonych warunków nie dojdzie do istotnego ograniczenia konkurencji,
- **zakaz koncentracji** – jeśli w wyniku transakcji konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona.

Jeśli przedsiębiorcy dokonają koncentracji bez uzyskania uprzedniej zgody UOKiK lub nie udzielą informacji w toku postępowania, mogą zostać ukarani finansowo. W 2019 r. wydano 2 decyzje nakładające karę za niezgłoszenie zamiaru koncentracji oraz jedną decyzję z karą za nieudzielenie informacji na żądanie Prezesa UOKiK.

Podstawą analizy dokonywanej przez UOKiK w ramach postępowania w sprawie koncentracji są informacje przekazane przez przedsiębiorców we wniosku oraz wyniki badań rynku prowadzone z inicjatywy Urzędu. Kluczową kwestią w tym względzie jest wyznaczenie **rynku właściwego**, na którym działają i konkurują uczestnicy transakcji. Pozwala to na dokładne poznanie ich otoczenia rynkowego oraz ustalenie, na jaki segment gospodarki koncentracja będzie wywierała wpływ.

Analiza wniosków koncentracyjnych może przebiegać **dwuetapowo**. W I etapie procedury rozstrzyganych jest większość spraw koncentracyjnych, które nie wywołują problemów rynkowych. Drugi etap postępowania obejmuje sprawy bardziej złożone, wymagające m.in. przeprowadzenia badania rynku. W takim przypadku termin na zakończenie postępowania ulega przedłużeniu o dodatkowe 4 miesiące.

W 2019 r. **ponad 96 proc. decyzji** wydano w pierwszej fazie postępowania. Urząd w 12 przypadkach zdecydował o przedłużeniu postępowania koncentracyjnego i wydał 9 decyzji kończących procedurę w II fazie.

25 wniosków koncentracyjnych zostało zwróconych do przedsiębiorców (m.in. ze względu na braki formalne).

Poza rozpatrywaniem spraw dotyczących polskiego rynku, UOKiK **opiniuje wnioski przekazane przez Komisję Europejską** pod kątem wpływu koncentracji na polski rynek – w 2019 r. Urząd zaopiniował 368 takich spraw.

Działania UOKiK z zakresu kontroli koncentracji

2019 r. przyniósł kolejną, rekordową dla UOKiK liczbę spraw w zakresie kontroli koncentracji. Urząd prowadził 298 nowych postępowań, w wyniku których wydano

266 decyzji – 261 zgód zwykłych oraz 5 warunkowych.
Nie zakazano żadnej koncentracji.

Działania UOKiK z zakresu kontroli koncentracji w 2019 r.

Nowe postępowania w sprawie kontroli koncentracji	298	Pozostałe dane	
Wydane decyzje, w tym:	266	umorzenie postępowania w drodze decyzji	0
– decyzje kończące postępowania prowadzone w I fazie	257	zwrot zgłoszenia zamiaru koncentracji	25
– decyzje kończące postępowania prowadzone w II fazie	9	postępowania, które przeszły do II fazy	12
zgoda na koncentrację	261	średni czas postępowania w I fazie	32 dni²¹
zgoda warunkowa	5	średni czas postępowania w II fazie	282 dni²²
kara za niezgłoszenie zamiaru koncentracji	2	sprawy opiniowane pod kątem wpływu koncentracji na polski rynek w związku z postępowaniami przed KE	368
kara za nieudzielenie informacji	1	postępowania wyjaśniające wszczęte w 2019 r. ²³	3

Zgody na koncentrację w latach 2017-2019

lata	2017	2018	2019
zgody na koncentrację	205	228	261
zgody warunkowe	1	0	5

²¹ Podano faktyczny czas rozpatrzenia sprawy, wliczając terminy objęte wyłączeniem wynikającym z art. 96 ust.

²² Podano faktyczny czas rozpatrzenia sprawy, wliczając terminy objęte

2 ustawy okik.

wylączeniem wynikającym z art. 96a ust. 8 ustawy okik.

²³ Dotyczy badania stanu koncen-

tracji gospodarki oraz ustalenia istnienia obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji.

Przegląd działań

Kara za nieudzielenie informacji w toku postępowania UOKiK przeciw 6 spółkom budującym gazociąg Nord Stream 2

Sprawa budowy gazociągu Nord Stream 2 sięga grudnia 2015 r., gdy 6 międzynarodowych podmiotów odpowiedzialnych za finansowanie przedsięwzięcia złożyło do UOKiK wnioski o zgodę na utworzenie wspólnego przedsiębiorcy – Nord Stream 2 AG z siedzibą w Szwajcarii. W trakcie postępowania antymonopolowego UOKiK uznał, że planowana koncentracja między Gazpromem oraz 5 spółkami mogłaby doprowadzić do ograniczenia konkurencji i przedstawił uczestnikom konsorcjum zastrzeżenia do transakcji. Przedsiębiorcy wycofali wniosek, co w praktyce oznaczało zakaz połączenia.

Sprawa miała swój ciąg dalszy w 2017 r., gdy Prezes UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające po tym, jak w mediach pojawiły się informacje o podpisaniu umowy przez niedoszłych uczestników koncentracji na finansowanie budowy gazociągu. Rok później 6 spółkom postawiono **zarzut finalizacji transakcji mimo braku zgody polskiego organu antymonopolowego**. Są to przedsiębiorcy należący do międzynarodowych grup: Gazprom z Rosji, Engie z siedzibą w Szwajcarii oraz cztery podmioty z siedzibą w Holandii: Uniper, OMV, Shell oraz Wintershall. Zdaniem Urzędu działania konsorcjantów mogły być próbą obejścia przepisów poprzez wspólne utworzenie spółki finansującej budowę gazociągu Nord Stream 2.

W 2019 r. UOKiK wydał decyzję dotyczącą jednego z 6 podmiotów – Engie Energy ze Szwajcarii²⁴. Spółka notorycznie i umyślnie odmawiała przekazania Urzędowi żądanych dokumentów i danych dotyczących umów zawartych z Gazpromem, co spowodowało istotne opóźnienie w postępowaniu antymonopolowym dotyczącym finansowania Nord Stream 2. Za brak współpracy z Urzędem Engie Energy Management Holding Switzerland został ukarany sankcją w wysokości 172 mln zł.

W 2019 r. UOKiK kontynuował analizę materiału dowodowego uzyskanego od pozostałych przedsiębiorców w ramach prowadzonego postępowania antymonopolowego.

Przykłady postępowań prowadzonych w II fazie

Koncentracja na rynku kinowym pod pewnymi warunkami

UOKiK wydał zgodę warunkową na przejęcie przez Multikino S.A. kontroli nad Cinema 3D S.A.²⁵ Obydwaj przedsiębiorcy to operatorzy sieci kin wielosalaowych na terenie całej Polski. Multikino posiadało 32 kina w 27 miejscowościach, a Cinema 3D było właścicielem 12 kin w 12 lokalizacjach. Transakcja została zgłoszona do Urzędu w lipcu 2018 r., a po analizie wniosku zdecydowano o skierowaniu postępowania do 2 etapu. W jego ramach UOKiK przeprowadził badanie rynku wyświetlania filmów w kinach oraz rynku reklamy kinowej w Warszawie i Trójmieście, w których to miejscach pokrywała się działalność obydwu przedsiębiorców. Wykazało ono, że w wyniku koncentracji może dojść do istotnego ograniczenia konkurencji na lokalnym rynku wyświetlania filmów w kinach wielosalaowych w Gdańsku. W następstwie transakcji Multikino znacząco zwiększyłoby swój udział w tym rynku, uzyskując pozycję dominującą. W odpowiedzi na zgłoszone przez UOKiK **zastrzeżenia do transakcji** spółka ta przedstawiła warunki, po spełnieniu których koncentracja mogłaby dojść do skutku. Prezes Urzędu je zaakceptował i w maju 2019 r. wydał **ostateczną zgodę na transakcję**. Multikino zostało zobowiązane do sprzedaży kina Cinema 3D w Galerii Morena w Gdańsku na rzecz niezależnego inwestora oraz złożenia raportu z realizacji nałożonego obowiązku.

Zgoda warunkowa na transakcję na rynku detalicznej sprzedaży paliw płynnych

BP Europa SE z siedzibą w Hamburgu otrzymał zgodę warunkową na nabycie części mienia 2 spółek z Krakowa – Arge Paliwa Sp. z o.o. i Arge Nieruchomości²⁶. Arge Paliwa zajmuje się m.in. hurtową i detaliczną sprzedażą paliw, natomiast Arge Nieruchomości zarządza, wynajmuje i sprzedaje własne nieruchomości. Postępowanie w sprawie koncentracji zostało skierowane w 2018 r. do II etapu, ponieważ UOKiK uznał, że konieczne będzie przeprowadzenie badania rynku i weryfikacja danych przedstawionych przez BP Europa we wniosku o zgodę

24 Decyzja DKK-217/2019.

25 Decyzja DKK-104/2019.

26 Decyzja DKK-103/2019.

na transakcję. Niezbędne okazało się przeprowadzenie ankiety wśród 100 przedsiębiorców konkurujących z uczestnikami koncentracji na temat przejęcia, wielkości własnej sprzedaży oraz zasięgu terytorialnego ich działalności. Przeprowadzona analiza wykazała, że transakcja może ograniczyć konkurencję na lokalnym rynku detalicznej sprzedaży paliw, ponieważ spółka BP Europa SE w wyniku przejęcia stacji Arge Paliwa uzyska pozycję dominującą w rejonie Cieszyna. Urząd zdecydował więc o **wystosowaniu zastrzeżeń do koncentracji**. W odpowiedzi na zarzuty spółka wystąpiła z propozycją warunku. Zgodnie z nim **BP Europa SE musiało sprzedać 2 stacje paliw w rejonie Cieszyna na rzecz niezależnego inwestora**. Realizacja propozycji pozwoliła zniwelować negatywne skutki transakcji dla koncentracji.

Koncentracje na rynku farmaceutycznym

DOZ S.A. i Medix Sp. z o.o. działają na rynku farmaceutycznym. DOZ zarządza aptekami działającymi pod nazwą „DOZ Apteki dbam o zdrowie”, a Medix jest franczyzobiorcą kilkunastu placówek tej sieci. W marcu 2019 r. do UOKiK wpłynął wniosek DOZ o przejęcie kontroli nad Medix. Po przeanalizowaniu sprawy zdecydowano o skierowaniu postępowania do II etapu i przeprowadzeniu w jego ramach badania rynku. Wykazało ono, że w wyniku transakcji dojdzie do ograniczenia konkurencji na tere-

nie Tczewa. Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Urząd przyjął, że apteki konkurują ze sobą na obszarze kilometra, bo jest to maksymalna odległość, jaką konsumenci są skłonni pokonać, by kupić leki. W odpowiedzi na zastrzeżenia Urzędu do koncentracji spółka DOZ przedstawiła rozwiązanie, które doprowadziło do wydania przez UOKiK zgody warunkowej²⁷. Zgodnie z nałożonym warunkiem Medix sprzeda jedną z aptek w Tczewie na rzecz niezależnego inwestora, co pozwoli zapobiec negatywnym skutkom transakcji dla konkurencji.

Podobny przebieg miało postępowanie w sprawie przejęcia przez Panathea Sp. z o.o. kontroli nad Dolnośląską Grupą Apteczną S.A. (DGA). Panathea należy do grupy kapitałowej Dalferon i jest właścicielem sieci aptek i punktów aptecznych w 8 województwach. DGA prowadzi 17 aptek i jeden punkt apteczny na terenie 4 województw. Planowana transakcja wzbudziła zastrzeżenia UOKiK, bo ograniczała konkurencję w niektórych miejscowościach województw dolnośląskiego i opolskiego, gdzie szacunkowy udział obydwu spółek w rynku przekroczył 40 proc. Dzięki rozwiązaniu zaproponowanemu przez Panathea możliwe okazało się jednak wydanie zgody warunkowej²⁸. Przedsiębiorcę zobowiązano do sprzedaży dwóch aptek zlokalizowanych w Brzegu oraz jednej w Legnicy na rzecz niezależnego inwestora.

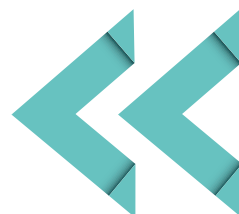


²⁷ Decyzja DKK-263/2019.

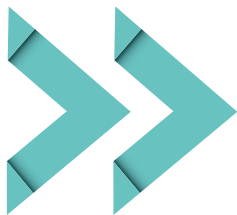
²⁸ Decyzja DKK-230/2019.

Przykłady decyzji UOKiK dotyczących kontroli koncentracji w 2019 r.

W 2019 r. decyzje w zakresie kontroli koncentracji najczęściej dotyczyły rynku nieruchomości, usług finansowych oraz handlu.



Branża	Liczba spraw	Przykłady decyzji		
nieruchomości (m.in. rynek deweloperski i sprzedaży mieszkań, wynajem powierzchni)	38	DKK-6/2019 zgoda na utworzenie przez PG Dutch Holding I B.V. w Holandii oraz Marvipol Logistics S.A. w Warszawie wspólnego przedsiębiorcy PDC Industrial Center 108 Sp. z o.o. w Warszawie	DKK-65/2019 zgoda na utworzenie przez Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju FIZAN w Warszawie oraz Gminę Zakliczyn wspólnego przedsiębiorcy MDR Zakliczyn Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie	DKK-47/2019 zgoda na utworzenie przez YIT Development Sp. z o.o. w Warszawie oraz i2 Development S.A. we Wrocławiu wspólnego przedsiębiorcy
usługi finansowe (m.in. usługi bankowe, działalność funduszy inwestycyjnych, płatności)	23	DKK-112/2019 zgoda na przejęcie przez FORUM TFI S.A. w Krakowie kontroli nad ULTIMO Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym FIZ w Warszawie	DKK-108/2019 zgoda na przejęcie przez IPOPEMA TFI S.A. w Warszawie kontroli nad City Living Polska FIZAN w Warszawie	DKK-28/2019 zgoda na przejęcie przez Alior Bank S.A. w Warszawie kontroli nad SKOK „Jaworzno”
handel	21	DKK-123/2019 zgoda na przejęcie przez Polbis Auto Sp. z o.o. kontroli nad Auto Wimar Sp. z o.o.	DKK-224/2019 zgoda na nabycie przez Kaufland Polska Markety Sp. z o.o. sp.k. z siedzibą we Wrocławiu części mienia Snowfinch 19 sp. z o.o. II sp. k. z siedzibą w Warszawie oraz Zodiac S.à.r.l. z siedzibą w Luksemburgu	DKK-231/2019 zgoda na przejęcie przez Eurocash S.A. kontroli nad Frisco S.A.



1.4

Pomoc publiczna

Co do zasady państwo powinno powstrzymywać się od ingerencji w procesy rynkowe. Niekiedy wskazane lub wręcz konieczne staje się jednak aktywne wpływanie na procesy gospodarcze. Przedsiębiorca otrzymuje od państwa świadczenie przynoszące mu korzyść, jakiej nie mógłby uzyskać w ramach normalnej działalności gospodarczej. Przykładem może być wspieranie przedsiębiorców z biedniejszych regionów czy inwestycji rozwojowych.

Stąd też **zakaz udzielania pomocy publicznej nie ma charakteru bezwzględnego**. Unia Europejska dopuszcza stosowanie wsparcia ze środków publicznych, czyli selektywnej pomocy państwa niektórym przedsiębiorcom. Uregulowanie tej kwestii było konieczne ze względu na konieczność zapewnienia równych zasad konkurencyjności i efektywnego funkcjonowania rynku wewnętrznego w UE. Istnieje więc generalny obowiązek zgłaszania Komisji Europejskiej wszelkich planów przyznania lub zmiany wsparcia ze środków publicznych. Wyjątek stanowi pomoc udzielana w ramach wyłączeń grupowych²⁹ lub w ramach zasady *de minimis*³⁰.

Prezes UOKiK odgrywa kluczową rolę w procesie notyfikacji pomocy publicznej. Przede wszystkim opiniuje projekty przewidujące wsparcie dla przedsiębiorców pod kątem ich zgodności z rynkiem wewnętrznym oraz obowiązku zgłoszenia Komisji Europejskiej. W tym zakresie wstępnej ocenie poddawane są programy pomocowe oraz przypadki pomocy indywidualnej³¹. **W 2019 r. UOKiK wydał 19 opinii w sprawie projektów pomocy publicznej i pomocy rządowej, w tym 9 opinii dotyczących programów pomocowych i 10 opinii dotyczących pomocy indywidualnej.**

Wsparcie państwa uznaje się za pomoc publiczną, jeśli spełnia **jednocześnie** następujące warunki:

- jest przyznawane przez państwo lub pochodzi ze środków państwowych;
- udzielane jest na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku;
- ma charakter selektywny (uprzywilejowuje wybrany podmiot lub produkcję określonych towarów);
- grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE.

Następnie Urząd zawiadamia KE o każdym zamiarze udzielenia wsparcia przedsiębiorcy przez polski organ administracji lub inny podmiot publiczny lub prywatny działający z upoważnienia państwa. Komisja Europejska decyduje o zgodności notyfikowanego wsparcia z prawem wspólnotowym i do czasu rozstrzygnięcia państwo członkowskie ma obowiązek wstrzymać się z jego udzieleniem. W 2019 r. UOKiK notyfikował KE **19 projektów przewidujących udzielenie pomocy publicznej**.

Od 2009 r. możliwa jest również **prenotyfikacja** Komisji Europejskiej planowanej pomocy publicznej. KE oraz państwo członkowskie w ramach poufnej procedury analizują prawne i ekonomiczne aspekty dotyczące projektu przyznania wsparcia. Dzięki temu przyszła notyfikacja jest lepiej przygotowana, a proces jej weryfikacji przebiega sprawniej. W 2019 r. Urząd zgłosił Komisji 6 prenotyfikacji projektów pomocowych.

²⁹ KE ma możliwość wydawania rozporządzeń, na podstawie których pewne kategorie pomocy są uznane za zgodne z rynkiem wewnętrznym i w związku z tym nie wymagają wcześniejszej notyfikacji oraz uzyskania zgody Komisji.

Więcej informacji o wyłączeniach grupowych oraz pomocy *de minimis* można znaleźć na: https://www.uokik.gov.pl/pomoc_de_minimis_i_wylaczenia_grupowe.php.

³⁰ To pomoc, która dla jednego be-

neficjenta nie może przekroczyć równowartości 200 tys. euro brutto w ciągu 3 lat kalendarzowych, a w przypadku sektora transportu drogowego towarów – 100 tys. euro.

³¹ UOKiK nie zajmuje się kwestiami

związanymi z pomocą publiczną w rolnictwie oraz rybołówstwie. Kompetencje Urzędu reguluje ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 poz. 362).

Istotną kompetencją Prezesa UOKiK jest również **monitorowanie wsparcia udzielanego polskim przedsiębiorcom** na podstawie sprawozdań instytucji udzielających pomocy. Wszystkie dane są przekazywane i gromadzone w specjalnym systemie SHRIMP.

Przegląd działań

Raporty o pomocy publicznej

UOKiK opracowuje raporty, analizy i sprawozdania dotyczące pomocy publicznej, w tym:

- coroczny raport o pomocy publicznej udzielonej polskim przedsiębiorcom,
- coroczny raport o pomocy *de minimis* udzielonej przedsiębiorcom,
- coroczne sprawozdanie dla Komisji Europejskiej o pomocy publicznej udzielonej w Polsce,
- okresowe wyniki monitorowania pomocy publicznej udzielonej spółkom motoryzacyjnym prowadzącym działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

Systemy gromadzenia danych

- System Harmonogramowania, Rejestracji i Monitorowania Pomocy SHRIMP – służy przekazywaniu sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej oraz informacji o jej nieudzieleniu; w 2019 r. UOKiK kontynuował prace nad budową nowego systemu SHRIMP ver. 2 – rozstrzygnięto przetarg i rozpoczęto etap testowania prototypu SHRIMP2
- System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej SUDOP – aplikacja zawierająca informacje o wszystkich obowiązujących środkach pomocowych i ich beneficjentach; zebrane dane pochodzą ze sprawozdań podmiotów udzielających pomocy przekazanych do UOKiK za pośrednictwem aplikacji SHRIMP
- System Elektronicznego Raportowania SARI – umożliwia sporządzanie i przekazywanie sprawozdań do Komisji Europejskiej

Monitorowanie pomocy publicznej w Polsce odbywa się poprzez:

- administrowanie aplikacjami SHRIMP i SUDOP w zakresie środków pomocowych;
- udzielanie dostępu do aplikacji SHRIMP oraz administrowanie użytkownikami;
- weryfikację sprawozdań przesyłanych do UOKiK poprzez aplikację SHRIMP;
- przysyłanie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej do KE;
- udzielanie informacji nt. pomocy publicznej sprawozdanej poprzez aplikację SHRIMP na wniosek innych podmiotów (np. CBŚ, Prokuraturę Generalną).

Najważniejsze sprawy

Prenotyfikacja dotycząca zmiany ustawy o gospodarce nieruchomościami

W 2019 r. w ramach postępowania prenotyfikacyjnego strona polska przedstawiła Komisji nową propozycję brzmienia art. 69 ustawy o gospodarce nieruchomościami w zakresie odpłatności za nabycie własności gruntu przez użytkownika wieczystego. Jest ona spójna z już obowiązującymi przepisami dotyczącymi uwłaszczenia gruntów mieszkaniowych. Jest to kontynuacja wcześniejszej korespondencji z Komisją.

Prenotyfikacja oraz notyfikacja projektu pomocy dotyczącego instrumentów planowanych do wykorzystania w ramach przymusowej restrukturyzacji Banku Y

W kwietniu 2019 r. UOKiK dokonał prenotyfikacji projektu indywidualnej pomocy w ramach procedury przymusowej restrukturyzacji Banku Y. Procedura ta nie mogła zostać zrealizowana w ramach obowiązującego programu pomocowego z uwagi na wielkość Banku Y, ponieważ kwalifikują się do niego wyłącznie banki komercyjne o wartości aktywów nieprzekraczających 3 mld euro. Z uwagi na zagrożenie utratą wypłacalności przez Bank Y oraz konieczność wszczęcia procedury przymusowej restrukturyzacji, niezbędne było uzyskanie indywidualnej decyzji KE stwierdzającej zgodność z rynkiem wewnętrznym planowanego projektu. W wyniku dyskusji z KE dostosowano projekt do rekomendacji i uzyskano wstępną opinię KE. Decyzja w tej sprawie nie została jednak podjęta z uwagi

na niespełnienie się przesłanek do wszczęcia przymusowej restrukturyzacji względem Banku Y.

Notyfikacja projektu programu pomocowego dotyczącego udzielenia rekompensat za pośrednie koszty emisji w Polsce

W lipcu 2019 r. UOKiK notyfikował Komisji Europejskiej program pomocowy dotyczący udzielania rekompensat dla przedsiębiorstw energochłonnych w związku z pośrednimi kosztami emisji w Polsce. Notyfikacja została poprzedzona prenotyfikacją w marcu 2019 r. Konieczność zakupu przez wytwórców energii uprawnień do emisji powoduje wzrost kosztów zmiennych, co znajduje odzwierciedlenie w wyższej cenie energii elektrycznej na rynku hurtowym. Zależność ta jest szczególnie widoczna w Polsce, a polskie przedsiębiorstwa energochłonne są narażone na znaczące ryzyko ucieczki emisji, czyli przenoszenie produkcji do innych krajów o łagodniejszych przepisach w zakresie ograniczania emisji. Aby zapobiec temu zjawisku i w celu wyrównania ich szans rynkowych, konieczne jest zrekompensowanie części pośrednich kosztów emisji. Komisja zaakceptowała zgłoszony środek i wydała w sierpniu 2019 r. pozytywną decyzję.

Notyfikacja 3 projektów pomocy indywidualnej w ramach IPCEI (*Important Projects of Common European Interest*) w sektorze bateryjnym

W grudniu 2019 r. Komisja Europejska zatwierdziła pomoc publiczną dla 3 polskich projektów, zgłoszonych w ramach inicjatywy *Important Projects of Common European Interest* (IPCEI). Jest to ważny projekt, zgłoszony przez Belgię, Finlandię, Francję, Niemcy, Włochy, Polskę i Szwecję w celu wspierania badań i innowacji we wspólnym europejskim obszarze priorytetowym, jakim jest sektor bateryjny. UOKiK prenotyfikował projekt pomocy indywidualnej dla firm: Eneris, Elemental i Umicore w czerwcu 2019 r., a następnie po procesie wstępnej oceny, formalnie ją notyfikował w październiku 2019 r. W ramach obydwu postępowań prowadzona była liczna korespondencja z KE i państwami biorącymi udział w IPCEI, organizowane były spotkania robocze, telekonferencje oraz warsztaty, na któ-

rych redagowane były wspólne dokumenty tj. *chapeau* oraz projektowano mechanizm monitorowania i wycofania. UOKiK współpracował w tym zakresie z Ministerstwem Przedsiębiorczości i Technologii, Polskim Funduszem Rozwoju, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej).

Współpraca międzyresortowa

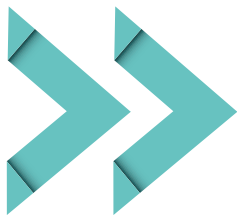
Urząd aktywnie współpracował z innymi resortami przy następujących sprawach:

- wypracowanie stanowiska Polski wobec propozycji KE dotyczącej horyzontalnych i tematycznych warunków podstawowych związanych z przyszłą perspektywą finansową funduszy europejskich na lata 2021-2027 – współpraca z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej);
- rozwiązywanie problemów związanych z wdrażaniem zasad dopuszczalności pomocy publicznej na działalność B+R+I, w szczególności w zakresie dofinansowywania infrastruktur badawczych – współpraca z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej);
- zwrot niedozwolonej pomocy publicznej przez Autostradę Wielkopolską S.A. – współpraca z Ministerstwem Infrastruktury, Ministerstwem Finansów, Prokuraturą Generalną RP i Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad;
- nabywanie lub obejmowanie przez Skarb Państwa akcji ze środków Funduszu Reprywatyzacji – przygotowanie opinii dla Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Działania UOKiK w 2019 r.

Opiniowanie projektów pomocy publicznej i projektów rządowych	Liczba	Postępowania notyfikacyjne przed Komisją Europejską	Liczba
Opinie wydane przez UOKiK, w tym:	19	Projekty notyfikowane KE za pośrednictwem UOKiK, w tym:	19
– opinie dotyczące programów pomocowych	9	– dotyczące programów pomocowych	8
– opinie dotyczące pomocy indywidualnej	10	– dotyczące pomocy indywidualnej (w tym na restrukturyzację)	11
– opinie dotyczące pomocy indywidualnej na restrukturyzację	0		
Otrzymane i przeanalizowane wnioski o dokonanie interpretacji przepisów o pomocy publicznej	502	Projekty zaakceptowane przez KE	15
		Projekty wycofane*	3
		Projekty analizowane przez KE w ramach tzw. procedury badania wstępnego*	30
Przeanalizowane zgłoszenia programów <i>de minimis</i>	965	Projekty, co do których prowadzono formalne postępowanie wyjaśniające*	9
Przeanalizowane zgłoszenia projektów dokumentów rządowych pod kątem uznania danego wsparcia za pomoc publiczną	499	Projekty zgłoszone KE za pośrednictwem UOKiK w ramach wyłączeń grupowych, w tym:	114
		– dotyczące programów pomocowych	9
		– dotyczące pomocy indywidualnej	105

* Statystyka obejmuje również sprawy zgłoszone w latach poprzednich.



Przykłady projektów programów pomocowych oraz pomocy indywidualnej opiniowanych lub notyfikowanych w 2019 r.

- Projekt zmiany pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2015-2023
- Projekt pomocy na realizację projektów w zakresie zmniejszania emisji hałasu przez wagony towarowe w ramach POIiŚ na lata 2014-2020
- Projekt pomocy na rzecz PKP LHS Sp. z o.o. w celu budowy terminalu przeładunkowego na stacji LHS Wola Baranowska
- Projekt programu pomocowego zawartego w ustawie o promowaniu energii z wysokosprawnej kogeneracji
- Projekt systemu rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych

Przykłady postępowań prowadzonych przed Komisją Europejską z prenotyfikowaną lub notyfikowaną pomocą

- Projekt pomocy indywidualnej dla LG Chem Wrocław Energy Sp. z o.o. – II etap
- Projekt pomocy indywidualnej dla polskich firm uczestniczących w Europejskim Sojuszu Baterijnym (European Battery Alliance)
- Projekt programu pomocowego „Zryczałtowany podatek od wartości sprzedanej produkcji w przemyśle okrętowym, zawartego w ustawie o aktywizacji przemysłu okrętowego i przemysłów komplementarnych”
- Przedłużenie programu pomocowego „Program gwarancji dla banków polskich”
- Projekt modernizacji sieci ciepłowniczych w Ustrzykach Dolnych, Dębicy, Lesku, Ropczycach, Tarnobrzegu

Przykłady postępowań przed Komisją Europejską w sprawie skarg zgłoszonych do KE (domniemana pomoc)

- Projekt pomocy dla MCAA Sp. z o.o.
- Projekt pomocy dla Sferia S.A.
- Projekt pomocy na rzecz spółki Ruch S.A. w restrukturyzacji

Prace nad projektami krajowych aktów prawnych

Obszar właściwy UOKiK

- Prace nad ustawą z dnia 12 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. 2019 poz. 1063) – celem nowelizacji było dostosowanie do aktualnych przepisów prawa unijnego, wprowadzenie zmian w zakresie informacji przedstawianych przez podmioty ubiegające się o pomoc publiczną, zmiana sposobu przekazywania sprawozdań Prezesowi UOKiK przez podmioty udzielające pomocy publicznej oraz uchylenie rozdziału 5 dotyczącego prowadzenia postępowań w zakresie pomocy publicznej przed Trybunałem Sprawiedliwości UE. Ustawa weszła w życie 22 czerwca 2019 r.
- Prace nad rozporządzeniem z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu udzielania dostępu do aplikacji SHRIMP (Dz. U. 2019 poz. 2520) – w związku ze zmianą ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej konieczne było wydanie nowego rozporządzenia, które regulowałoby kwestię sposobu udzielania dostępu do aplikacji SHRIMP przez UOKiK oraz Ministerstwo Finansów.

Akty prawne zainicjowane przez inne resorty – zgłaszanie uwag i opinii

- Projekt ustawy Prawo Zamówień Publicznych oraz przepisów wprowadzających Prawo zamówień Publicznych
- Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z promocją prozdrowotnych wyborów konsumentów
- Projekt ustawy o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw
- Projekt rozporządzenia Ministra Energii w sprawie szczegółowych warunków udzielania oraz rozliczania wsparcia udzielonego osobom fizycznym nieprowadzącym działalności gospodarczej
- Projekt rozporządzenia Ministra Energii w sprawie szczegółowych warunków udzielania oraz rozliczania wsparcia ze środków Funduszu Niskoemisyjnego Transportu
- Projekt rozporządzenia Ministra Energii w sprawie sposobu obliczania kwoty różnicy ceny, rekompensaty finansowej oraz sposobu wyznaczania cen odniesienia
- Projekt ustawy o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych
- Projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów

Konsultacje projektów aktów prawnych Komisji Europejskiej

- Konsultacje KE dotyczące oceny zasad, które zostały przyjęte w ramach modernizacji przepisów o pomocy publicznej – prowadzone były w formie *fitness check*, UOKiK był odpowiedzialny za ich przeprowadzenie i przygotowanie polskiego wkładu do badań nad projektami aktów prawnych Komisji Europejskiej
- Komunikat Komisji „Zawiadomienie w sprawie odzyskiwania pomocy niezgodnej z prawem i rynkiem wewnętrznym” – projekt wyjaśnia zasady i procedury regulujące odzyskanie pomocy państwa oraz sposób, w jaki Komisja współpracuje z państwami członkowskimi w celu zapewnienia zgodności z ich zobowiązaniami
- Ukierunkowana zmiana rozporządzenia GBER³² (tzw. ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń blokowych) związana z Wieloletnimi Ramami Finansowymi – jej celem jest zapewnienie płynnego łączenia funduszy krajowych i unijnych w ramach nowych wieloletnich ram finansowych bez naruszania konkurencji na rynku wewnętrznym
- Przedłużenie okresu obowiązywania rozporządzenia GBER³³ oraz rozporządzenia w sprawie pomocy *de minimis*³⁴, których ważność wygasa z końcem 2020 r.



³² Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym

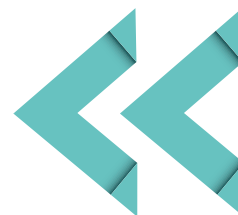
w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26 czerwca 2014 r.).
³³ jw.

³⁴ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Eu-

ropejskiej do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L 352/1 z 24.12.2013 r.).

1.5

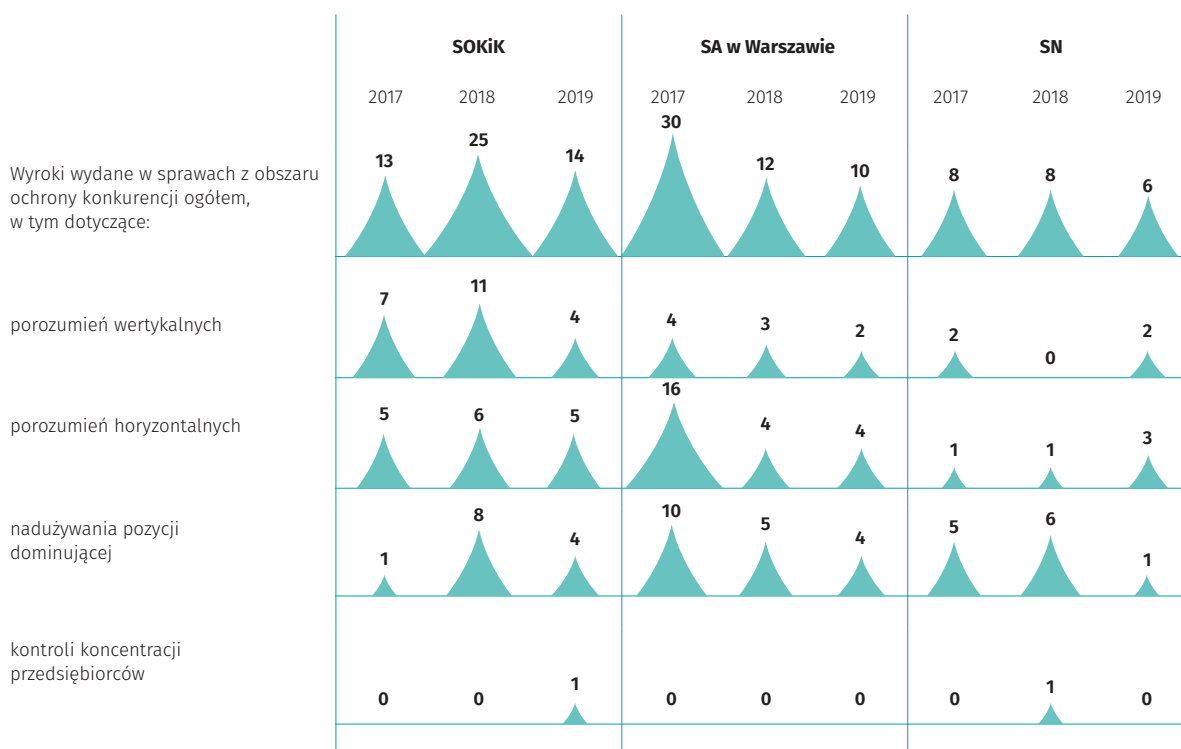
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konkurencji



Przedsiębiorcom przysługuje możliwość odwołania się od decyzji UOKiK oraz złożenia zażalenia na jego postanowienia do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK) w Warszawie. Od wyroków SOKiK przysługuje

apelacja do Sądu Apelacyjnego w Warszawie (SA w Warszawie). Następnie, w określonych przypadkach, możliwa jest skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego (SN).

Statystyka wyroków sądowych w sprawach z obszaru ochrony konkurencji – lata 2017-2019³⁵



³⁵ Baza wyroków SOKiK, Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz Sądu Naj-

wyższego dotyczących decyzji Prezesa UOKiK znajduje pod adresem: https://www.uokik.gov.pl/baza_wyrokow.php.

Przegląd orzecznictwa w sprawach dotyczących praktyk ograniczających konkurencję i kontroli koncentracji

SOKiK – wyrok z 10 października 2019 r. w sprawie PGNiG³⁶

Sprawa odnosiła się do decyzji UOKiK z 2012 r. dotyczącej nadużywania przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo pozycji dominującej na krajowym rynku hurtowej sprzedaży gazu ziemnego. Urząd stwierdził, że przedsiębiorca bezpodstawnie odmawiał podpisania kompleksowej umowy na dostawy gazu ze spółką NowyGaz. Brak zawarcia kontraktu uniemożliwił temu podmiotowi wejście na rynek sprzedaży detalicznej gazu, a tym samym podjęcie konkurencji z PGNiG na tym szczeblu obrotu gazem. Za ograniczenie konkurencji i pozbawianie konsumentów możliwości wyboru dostawcy gazu na przedsiębiorcę nałożono karę finansową w wysokości ponad 60 mln zł. Spółka PGNiG wniosła odwołanie do SOKiK. Sąd podzielił stanowisko Urzędu w zakresie zarzucanych jej praktyk, natomiast obniżył znacząco nałożoną na podmiot karę pieniężną do kwoty ok. 5,5 mln zł.

SN – wyrok z 9 października 2019 r. w sprawie Sfinks³⁷

Sprawa odnosiła się do decyzji UOKiK z 2013 r., w której stwierdzono zawarcie przez Sfinks Polska S.A. z przedsiębiorcami prowadzącymi na zasadzie franczyzy restauracje pod marką Sfinks niedozwolonego porozumienia polegającego na ustalaniu sztywnych cen sprzedaży produktów. Urząd nałożył na przedsiębiorcę karę finansową w wysokości ponad 464 tys. zł. Decyzja została podtrzymana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który oddalił w całości odwołanie spółki. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok SOKiK, obniżając karę do 50 tys. zł ze względu na niską szkodliwość zawartego porozumienia. Sąd Najwyższy również podzielił

stanowisko Prezesa UOKiK, stwierdzając, że stosowanie sztywnych cen sprzedaży nie jest niezbędne w ramach umowy franczyzy.

SN – wyrok z 15 lutego 2019 r. w sprawie Anyro³⁸ SN – wyrok z 15 lutego 2019 r. w sprawie Jubiler³⁹ SN – wyrok z 5 grudnia 2019 r. w sprawie Ski Team⁴⁰

Wszystkie wyroki dotyczą decyzji Prezesa UOKiK z 2013 r. i 2014 r.⁴¹, w których uznał, że przedsiębiorcy narzucali swoim partnerom handlowym minimalne ceny detaliczne sprzedaży, co stanowiło praktykę ograniczającą konkurencję.

Rozpatrując skargi kasacyjne, Sąd Najwyższy w trzech wyrokach podzielił stanowisko UOKiK. Wskazał, że porozumienie polegające na ustalaniu minimalnych cen odsprzedaży jest zakazane ze względu na cel i w tym kontekście Prezes UOKiK nie musi badać skutków rynkowych takiej praktyki. SN potwierdził również, że w tego typu porozumieniach nie jest konieczne wskazywanie udziałów rynkowych poszczególnych uczestników porozumienia, jak również ustalanie tożsamości wszystkich przedsiębiorców i analiza ich zachowań. Wystarczająca w tym zakresie jest szczegółowa i zindywidualizowana ocena zachowań samego organizatora antykonkurencyjnego porozumienia. Sąd Najwyższy uznał, że wymóg ustalania wszystkich uczestników porozumienia w praktyce znacznie ograniczałby skuteczność działania organów antymonopolowych i godziłby w cel publicznego egzekwowania prawa konkurencji.

SN – wyrok z 10 września 2019 r. w sprawie T-Mobile (Polska Telefonia Cyfrowa)⁴²

W 2009 r. UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające w celu ustalenia, czy mogło dojść do zawarcia antykonkurencyjnego porozumienia dotyczącego usług telewizyjnej mobilnej. Spółka Polska Telefonia Cyfrowa utrudniała

³⁶ Sygnatura akt XVII Ama 43/17.

³⁷ Sygnatura akt I NSK 89/18.

³⁸ Sygnatura akt I NSK 10/18.

³⁹ Sygnatura akt I NSK 11/18.

⁴⁰ Sygnatura akt I NSK 1/19.

⁴¹ Decyzja DOK-5/2013 (PHU Jubiler), DOK-6/2013 (Anyro&Co), DOK-7/2014.

⁴² Sygnatura akt I NSK 46/18.



przeprowadzenie kontroli z przeszukaniem przez Urząd, za co została ukarana sankcją finansową w wysokości ponad 123 mln zł. SOKiK potwierdził w wyroku brak współdziałania PTC w toku kontroli, ale znacząco obniżył karę pieniężną nałożoną przez UOKiK do 1,23 mln zł. Do takiej argumentacji przychylił się również Sąd Apelacyjny. Sąd Najwyższy utrzymał wyroki sądów niższych instancji potwierdzające brak współdziałania spółki w toku kontroli aczkolwiek w węższym zakresie niż ustalono w decyzji Urzędu i obniżając wysokość kary nałożonej przez Prezesa UOKiK.

SN – wyrok z 19 listopada 2019 r. w sprawie INTEGRIT⁴³

W 2013 r. Prezes UOKiK uznał w decyzji, że 6 przedsiębiorców z Wrocławia zawarło zмовę przetargową polegającą na wspólnym ustalaniu warunków ofert w zamówieniu publicznym na dostawę sprzętu komputerowego dla szkół i bibliotek. Za udział w porozumieniu ogranicza-

jącym konkurencję nałożono na jego uczestników kary w łącznej wysokości blisko 2 mln zł. Jednym z ukaranych podmiotów była spółka INTEGRIT, która podobnie jak pozostałe spółki najpierw odwołała się od tej decyzji do SOKiK, który oddalił odwołanie, a następnie złożyła apelację do Sądu Apelacyjnego. Ostatecznie w 2019 r. Sąd Najwyższy utrzymał w mocy wyrok SA, który potwierdził prawidłowość ustaleń Prezesa UOKiK i SOKiK prowadzących do stwierdzenia zмовы przetargowej, pomimo braku dowodów bezpośrednich w sprawie. W swoim rozstrzygnięciu SN wypowiedział się na temat dwóch uniwersalnych kwestii mogących mieć znaczenie dla postępowań toczących się przed Prezesem UOKiK. Przede wszystkim wskazał, że za datę wszczęcia należy uznać datę wydania postanowienia o wszczęciu postępowania. Ponadto potwierdził dopuszczalność zmiany przez sąd II instancji definicji rynku właściwego określonego w decyzji, pomimo braku podniesienia zarzutów w tym zakresie przez stronę.

⁴³ Sygnatura akt I NSK 84/18.

SN – wyrok z 24 października 2019 r. w sprawie PZU na Życie S.A.⁴⁴

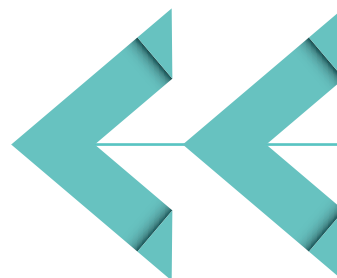
Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną PZU na Życie S.A., w skutek czego ostatecznie uprawomocniła się decyzja Prezesa UOKiK z 2007 r. (DOK-96/2007).

Urząd uznał wówczas, że PZU na Życie nadużyła pozycji dominującej na krajowym rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych na życie poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji. Praktyka spółki polegała na utrudnianiu zmiany przez ubezpieczających (pracodawców) ubezpieczyciela poprzez wprowadzenie wymogu wyrażenia zgody na wypowiedzenie umowy ubezpieczenia grupowego przez pracowników, pomimo że pracownicy nie są stroną umowy oraz rozciągnięcia ochrony ubezpieczeniowej pracownika po wystąpieniu przez niego z ubezpieczenia i obciążania ubezpieczającego (pracodawcę) składkami za pracownika za okres wypowiedzenia umowy ubezpieczenia.

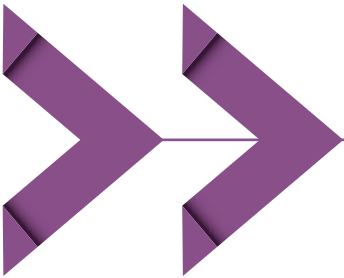
Przedsiębiorca nadużył pozycji dominującej również poprzez przerzucanie na ubezpieczającego (pracodawcę) ryzyka finansowego wystąpienia przez ubezpieczonych

pracowników z grupowego ubezpieczenia pracowniczego na życie. Jednocześnie Prezes UOKiK uznał, działania PZU na Życie stanowią praktykę niezgodną ze wspólnym rynkiem i naruszają zakaz wyrażony w art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (obecnie art. 102 TFUE) i nakazał zaniechanie ich stosowania. Na spółkę nałożono karę pieniężną w wysokości ponad 50 mln zł za naruszenie prawa krajowego oraz prawa unijnego.

Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną PZU na Życie, zwrócił się z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Miał bowiem wątpliwości, czy w decyzji Prezesa UOKiK przyjęto prawidłowy sposób kalkulacji kary pieniężnej. W kwietniu 2019 r. TSUE wydał wyrok, w którym stwierdził, że krajowy organ ochrony konkurencji ma prawo zastosować równoległe unijne i krajowe prawo konkurencji i nałożyć na przedsiębiorstwo, w ramach jednej decyzji, dwie grzywny. W takiej sytuacji powinien jednakże upewnić się, że łączna wysokość grzywien jest proporcjonalna do charakteru naruszenia. TSUE potwierdził tym samym metodologię przyjętą przez Prezesa UOKiK na potrzeby decyzji DOK-96/2007.



02



ROZDZIAŁ 2.

Ochrona konsumentów

UOKiK jest odpowiedzialny za realizację rządowej polityki ochrony konsumentów. Podejmowane działania mają charakter horyzontalny i obejmują różne sektory rynku. Polegają one przede wszystkim na eliminowaniu nieprawidłowości i naruszeń prawa mających swe źródło w niezgodnych z prawem praktykach przedsiębiorców. Służą temu prowadzone przez Urząd postępowania – w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów oraz w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

Ochronie konsumentów służy ponadto nadzór UOKiK nad bezpieczeństwem produktów i usług, współpraca z instytucjami konsumenckimi, monitorowanie systemu pozasądowego rozwiązywania sporów z przedsiębiorcami (ADR) w Polsce oraz poradnictwo w sprawach transgranicznych świadczone w ramach Europejskiego Centrum Konsumenckiego.

2.1 Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i niedozwolone postanowienia wzorców umów

Podstawowym zadaniem Prezesa UOKiK jest ochrona konsumentów przed **praktykami naruszającymi zbiorowe interesy konsumentów**, czyli bezprawnymi działaniami przedsiębiorcy, które mogą dotknąć nieograniczonej liczby osób. W rezultacie potencjalnie każdy może być przez nie poszkodowany. Praktyki te w szczególności mogą dotyczyć nieuczciwych praktyk rynkowych, czynów nieuczciwej konkurencji lub nieudzielenia konsumentom prawdziwej i rzetelnej informacji oraz tzw. *missellingu*¹.

Najważniejszym narzędziem UOKiK służącym eliminowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów są **postępowania administracyjne**. Ich efektem są decyzje, w których Prezes Urzędu może zakazać stosowania sprzecznych z prawem praktyk i nałożyć na przedsiębiorcę karę finansową w wysokości do 10 proc. jego obrotów. Istnieje również możliwość, że przedsiębiorca dobrowolnie zobowiązuje się do zmiany zachowania i składa UOKiK propozycje działań zmierzających do faktycznej eliminacji z rynku niedozwolonych praktyk wymierzonych w konsumentów oraz usunięciu ich trwających skutków. Jeśli Urząd zaakceptuje takie rozwiązanie, wydaje wówczas **decyzję zobowiązującą**.

Przedmiotem zainteresowania UOKiK jest również **stosowanie we wzorcach umów ze wszystkimi konsumentami niedozwolonych postanowień**, które kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi

obyczajami i rażąco naruszają ich interesy. Takich klauzul nie można indywidualnie negocjować, gdyż znajdują się we wzorcach umów, co powoduje, że konsument zmuszony jest do podpisania umowy lub jej odrzucenia w całości. Dotyczy to ogólnych warunków umów lub regulaminów stosowanych np. przez banki, operatorów telefonicznych, deweloperów, biura podróży, dostawców gazu i energii elektrycznej, towarzystwa ubezpieczeniowe. Od 2016 r. Prezes UOKiK **kontroluje wzorce umów** zawieranych z konsumentami pod kątem stosowania przez przedsiębiorców niedozwolonych postanowień. W wyniku prowadzonego postępowania może uznać daną klauzulę za niedozwoloną, zakazać jej dalszego wykorzystywania i nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną. W wydawanych decyzjach Prezes UOKiK może również określić środki usunięcia trwających skutków bezprawnej praktyki lub przyjąć od przedsiębiorcy **zobowiązanie** do jej zmiany.

Przed 17 kwietnia 2016 r. o niedozwolonym charakterze postanowień umownych decydował Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Klauzule uznane prawomocnym wyrokiem za abuzywne trafiły do rejestru prowadzonego przez UOKiK i udostępnianego na stronie www.uokik.gov.pl. Obecnie wpisywane są do niego postanowienia umowne dotyczące tylko tych spraw, w których wniesiono pozwy przed 17.04.2016.

¹ *Misselling* to proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają ich potrze-

bom ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów

lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru.

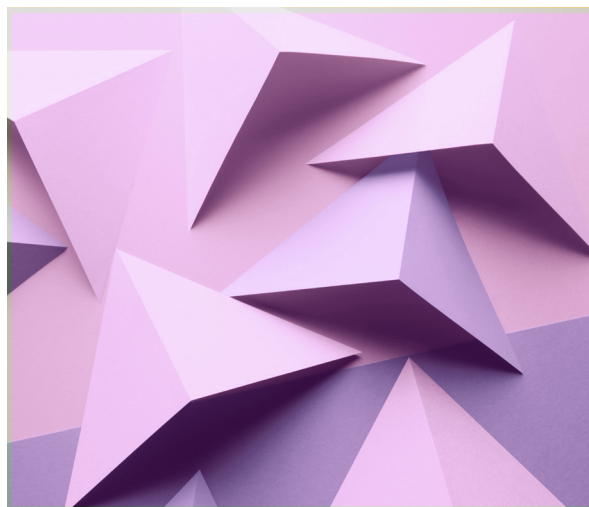
Impulsem do wszczęcia postępowania, zarówno w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jak i w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, może być **monitoring zachowań przedsiębiorców** prowadzony przez Urząd lub sygnały docierające z rynku, w tym przede wszystkim **skargi konsumenckie**.

Z każdym rokiem **rośnie liczba zawiadomień i sygnałów** otrzymanych przez UOKiK od konsumentów i instytucji konsumenckich, w 2019 r. było ich 6 566. Tylko ok. 15 proc. z nich stanowią informacje o charakterze ogólnym, niezwiązane merytorycznie z kwestiami konsumenckimi. Przeważająca większość sygnałów to zatem wartościowe źródło informacji dla Urzędu o zjawiskach rynkowych wymagających podjęcia interwencji².

W trakcie postępowania Prezes UOKiK wykorzystuje różne narzędzia służące efektywniejszemu pozyskaniu dowodów w prowadzonej sprawie:

- standardowe kontrole w siedzibie przedsiębiorcy,
- kontrole przeprowadzane w ramach instytucji **tajemniczego klienta**³ – procedura ta polega na wcieleniu się przez pracowników Urzędu w rolę konsumenta poszukującego danego produktu lub usługi i udaniu się bezpośrednio do kontrolowanego przedsiębiorcy. Dzięki temu możliwa jest bieżąca i szybka identyfikacja naruszeń, np. w trakcie sprzedaży towaru lub zawierania umowy.

Bardzo często Urząd zwraca się również do przedsiębiorców z tzw. **wezwaniami miękkimi**⁴, np. o zmianę niezgodnej z prawem praktyki lub zaniechanie stosowania klauzuli umownej o niedozwolonych charakterze. Takie wystąpienie nie wymaga wszczęcia formalnego postępowania, więc pozwala na szybsze wyeliminowanie nieprawidłowości z rynku. W odpowiedzi przedsiębiorca ma możliwość ustosunkowania się do sprawy we wskazanym przez Urząd terminie. W 2019 r. Urząd skierował 546 wystąpień miękkich do przedsiębiorców.



Czasami, jeszcze w trakcie postępowania okazuje się, że istnieje szczególnie uzasadnione podejrzenie, że dany przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, które mogą narazić wielu konsumentów na znaczne straty finansowe lub inne niekorzystne skutki. Prezes Urzędu wydaje wówczas **ostrzeżenie konsumenckie**, w którym zwraca uwagę opinii publicznej na antykonsumenckie zachowanie przedsiębiorcy i jego prawdopodobne skutki. Ostrzeżenia publikowane są na stronie www.uokik.gov.pl oraz nieodpłatnie w publicznym radiu i telewizji.

W 2019 r. UOKiK skorzystał z instytucji tajemniczego klienta w toku 5 kontroli. Cztery z nich przeprowadzili przedstawiciele delegatury UOKiK w Poznaniu podczas pokazów produktów medycznych, np. rewitalizatora/regenatora wody, mat masujących, drobnego sprzętu AGD. Przedstawiciele Urzędu mogli dzięki temu wziąć udział w spotkaniach handlowych w charakterze obserwatorów i naocznie przekonać się o sposobie prezentacji wyrobów oraz zawierania umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa.

² Najczęściej sygnały konsumenckie dotyczyły umów zawartych w sposób tradycyjny (tj. w lokalu), a głównym przedmiotem skargi były nieuczciwe praktyki rynkowe i wady czynności

prawnej. Wśród najczęściej zgłaszanych branż były: usługi finansowe, telekomunikacyjne, dotyczące sektora energetycznego i wodnego oraz sprzedaży urządzeń AGD.

³ Instytucja tzw. tajemniczego klienta została uregulowana w art. 105ia ustawy okik.

⁴ UOKiK występuje do przedsiębiorców z wezwaniami miękkimi na podsta-

wie art. 49a ustawy okik. Natomiast art. 50 ust. 3 ustawy okik stanowi podstawę do złożenia wyjaśnień z inicjatywy własnej przedsiębiorcy.

W 2019 r. UOKiK wydał trzy ostrzeżenia konsumenckie – wszystkie dotyczyły systemów promocyjnych typu piramida.

Dwa ostrzeżenia dotyczą portali internetowych, w ramach których funkcjonują podobnie działające systemy promocyjne typu piramida. Oferują one konsumentom specjalne wynagrodzenie w zamian za wprowadzenie do systemu kolejnych uczestników. Zdaniem UOKiK praktyki te mogły zagrażać interesom szerokiego grona konsumentów, którzy nie tylko przeznaczali własne środki finansowe, ale również namawiali kolejne osoby do udziału w inwestycji:

22 marca 2019 r.

BCU Trading LLC z Dubaju oraz Futurenet Ukraine ze Lwowa

Przedsiębiorcy są założycielami i administratorami serwisów internetowych – portalu społecznościowego FutureNet oraz platformy reklamowej FutureAdPro.

19 listopada 2019 r.

Nautilus Investment ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich

Przedsiębiorca prowadzi internetową platformę reklamową Omega.

15 kwietnia 2019 r.

CL Singapore z Singapuru

Firma wprowadziła na rynek kryptowalutę DasCoin i buduje swoją sieć sprzedaży pod nazwą Net Leaders. Przedsiębiorca oferuje licencje, które kosztują od 100 euro do 25 tys. euro. Licencjodawca, za dokonaną wpłatę, otrzymuje określoną wartość cykli, za które może kupić usługi CL lub walutę DasCoin. W rzeczywistości są to jedynie obietnice, bowiem większość produktów dostępnych w ramach licencji nie istnieje. System promowany przez CL Singapore może być piramidą, ponieważ podmiot ten oferuje zyski przede wszystkim w zamian za namówienie kolejnych osób do wpłaty pieniędzy.

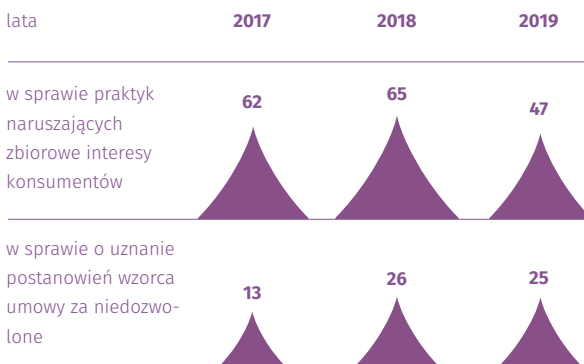
Jeśli przemawia za tym interes publiczny, Prezes UOKiK może wyrazić **istotny pogląd w sprawie sądowej**, która dotyczy ochrony konsumentów. Jego celem jest udzielenie pomocy sądowi powszechnemu w kompleksowym rozpoznaniu sprawy, z uwzględnieniem argumentów oraz poglądów, które być może nie zostaną przedstawione przez strony w postępowaniu. Urząd dzięki spe-

Istotne poglądy UOKiK w sprawach sądowych w latach 2017-2019

W latach 2017-2019 wzrosła ponad trzykrotnie liczba wydawanych przez Prezesa UOKiK istotnych poglądów w sprawach sądowych:



Postępowania wszczęte w latach 2017-2019



Nowe postępowania w 2019 r.



⁵ Postępowania w sprawie nałożenia kary za niewykonanie lub zwłokę w wy-

konaniu decyzji, za nieudzielenie UOKiK żądanych informacji lub udzielenie in-

formacji nieprawdziwych bądź wprowadzających w błąd, za brak współdziała-

nia w toku kontroli.

2.6
System pozasądowego rozwiązywania sporów

2.7
Współpraca z rzecznikami konsumentów

2.8
Europejskie Centrum Konsumenckie

2.9
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów

cialistycznej wiedzy ma możliwość szerszego spojrzenia na kwestie konsumenckie, jednocześnie nie występując w imieniu lub po którejkolwiek ze stron sporu. Z wnioskiem o przedstawienie istotnego poglądu w sprawie może wystąpić m.in. każda osoba, której sprawa rozstrzygana jest przez sąd.

W 2019 r. Prezes UOKiK przedstawił 809 istotnych poglądów w sprawach sądowych. Podobnie jak we wcześniejszych latach dotyczyły one głównie klauzul niedozwolonych stosowanych przez banki w umowach kredytów hipotecznych indeksowanych we frankach szwajcarskich (CHF), w tym odnoszących się do zasad ustalania wysokości rat kredytu w oparciu o kursy wymiany walut, jak również postanowień regulujących kwestię ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (UNWW) zamieszczanych

w umowach kredytowych. Liczne poglądy wydawane były także w zakresie umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (U FK), w tym m.in. opłat likwidacyjnych pobieranych przez zakłady ubezpieczeń w związku z przedterminowym rozwiązaniem umowy.

Przegląd działań

Nieuprawniona zmiana warunków umowy telekomunikacyjnej

Do jednych z częstszych naruszeń na rynku usług telekomunikacyjnych należy **nieuprawniona zmiana przez operatora warunków umowy zawartej z abonentami**. Spółka Vectra S.A., ogólnopolski przedsiębiorca teleko-

Decyzje wydane w 2019 r.



Pozostałe działania w 2019 r.



6 jw.

Decyzje z najwyższą łączną kwotą kar nałożonych na przedsiębiorcę w 2019 r. za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

189 mln zł łącznej kwoty kar

DOZIK-13/2019:

50,6 mln zł

(łącznie 2 kary)

Polkomtel Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – za zastrzeganie w umowie dodatkowych opłat za tzw. *video streaming*, mimo posiadania przez abonentów określonych pakietów internetowych lub dodatkowej usługi nielimitowanego Internetu oraz za wprowadzający w błąd sposób prezentowania na fakturze dodatkowych opłat

DOZIK-2/2019:

39,5 mln zł

(łącznie 9 kar)

Polkomtel Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – za pobieranie bez zgody konsumenta opłat wykrczających poza kwotę abonamentu za dziesięć automatycznie aktywowanych usług

DOZIK-6/2019:

49,7 mln zł

(łącznie 4 kary)

Yetico S.A. z siedzibą w Olsztynie – za wprowadzanie w błąd co do wytrzymałości i parametrów termoizolacyjnych płyt styropianowych

49,2 mln zł

pozostałe kary łącznie

Decyzje z najwyższą łączną kwotą kar nałożonych na przedsiębiorcę w 2019 r. w związku z uznaniem postanowień wzorca umowy za niedozwólone

49.3

mln zł
łącznej kwoty kar

RBG-10/2019:

32,9 mln zł – (6 kar) – UPC Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie

DOZIK-15/2019:

13,4 mln zł – (1 kara) – Getin Noble Bank S.A. z siedzibą w Warszawie

RBG-2/2019:

2,1 mln zł – (1 kara) – Polski Dom Maklerski S.A. z siedzibą w Warszawie

munikacyjny dostarczający usługi internetowe, telewizyjne i telefonii stacjonarnej, w trakcie trwania umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych jednostronnie zdecydowała o zmianie jej warunków, pomimo że umowa nie przewidywała takiej możliwości. W sytuacji, gdy abonent nie wypowiadał umowy w przypadku braku akceptacji zmian, operator podwyższał opłatę abonamentową w zakresie usługi telewizji oraz dostępu do internetu. Ponadto dokonywano zmian na liście kanałów telewizji w ten sposób, że programy gwarantowane stawały się niegwarantowanymi. Vectra informowała swoich klientów, że przyczyną wszystkich zmian są zalecenia

otrzymane od UOKiK, choć w rzeczywistości nie były one nigdy przedmiotem wzajemnych ustaleń. Prezes Urzędu zakwestionował działania spółki i wydał w sprawie decyzję zobowiązującą⁷. **Przedsiębiorca zobowiązał się do udzielenia rekompensaty publicznej klientom dotkniętym praktykami.** Polegała ona na przyznaniu upustu w miesięcznych opłatach, benefitów w postaci np. karty GSM, dostępu do kanału telewizyjnego czy zwrotu pobranej kwoty pieniężnej. Spółka została również zobowiązana do poinformowania konsumentów o możliwości skorzystania z rekompensaty m.in. na swojej stronie www oraz drogą sms-ową i mailową.

⁷ Decyzja DOZIK-9/2019.

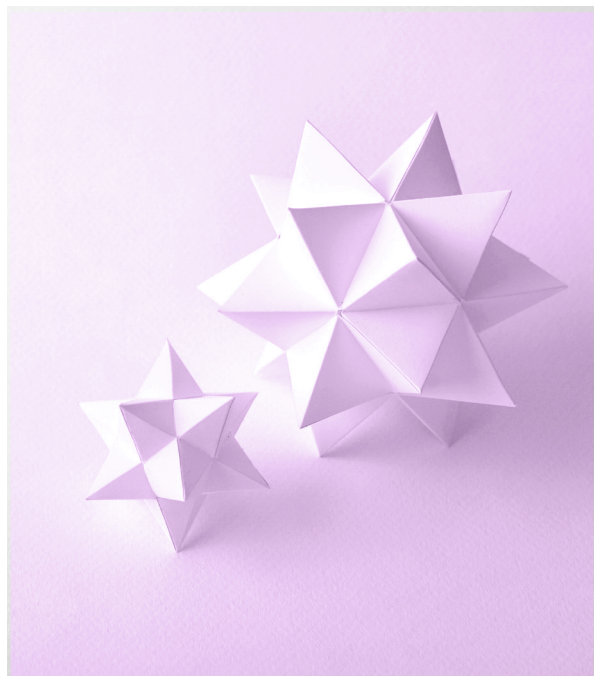
Wydając decyzje dotyczące naruszeń zbiorowych interesów konsumentów, Prezes UOKiK może zastosować **rekompensatę publiczną**, tj. nałożyć środki usunięcia trwających skutków naruszenia. Rekompensata – z uwagi na to, że nie odnosi się do pojedynczego poszkodowanego konsumenta, ale do ich zbiorowości – może przyjąć różne formy, np. świadczenia pieniężnego wypłacanego konsumentom czy przyznania przysporzenia w formie niepieniężnej.

W przypadku spółki UPC Polska **możliwość jednostronnej zmiany istotnych warunków wykonywanej umowy telekomunikacyjnej została przewidziana w samych postanowieniach umownych**. Prezes UOKiK w reakcji na liczne skargi konsumentów przeanalizował regulaminy oraz wzorce umowne i wydał decyzję⁸, w której uznał klauzule stosowane przez przedsiębiorcę za niedozwolone. UPC Polska przyznawał sobie prawo do dowolnej i arbitralnej zmiany kanałów, mógł je również usuwać z pakietu w trakcie trwania umowy. Operator zastrzegał przy tym, że wyłączenie konkretnych programów nie jest zmianą umowy. W efekcie przy umowach na czas określony konsumenci nie mogli zrezygnować z usług UPC bez poniesienia dodatkowej opłaty. Z kolei w przypadku umów bezterminowych UPC Polska wprowadzał podwyżki abonamentu bez konkretnych powodów, przyznając sobie do tego prawo w klauzulach umownych. Kolejne zakwestionowane postanowienie dotyczyło zbyt ogólnego określania przesłanek do wypowiedzenia klientowi umowy. Kara za stosowanie klauzul niedozwolonych wyniosła prawie 33 mln zł. Prezes UOKiK nakazał spółce poinformować konsumentów o decyzji, oddać niesłusznie naliczone opłaty i przywrócić klientom usunięte kanały, jeśli są nadal dostępne. Decyzja nie jest prawomocna.

Utrudnianie dostępu do bezpłatnej usługi w ramach abonamentu

W 2016 r. odbywały się Mistrzostwa Europy w piłce nożnej we Francji. Niektóre mecze kibice mogli oglądać bezpłatnie, a inne dostępne były dopiero po zalogowaniu się do płatnych serwisów – m.in. Polsat Sport 2 i Polsat

Sport 3. Transmisje spotkań nadawały również ogólnodostępne kanały niemieckie ZDF oraz Das Erste, które można było oglądać pod warunkiem posiadania dekodera telewizji satelitarnej. Abonenci Cyfrowego Polsatu mogli również korzystać z tych kanałów, wybierając je w ramach automatycznej listy programów. Siódmego dnia turnieju spółka usunęła obydwie niemieckie kanały z tej listy, bez wcześniejszej informacji o wprowadzanej zmianie. Szczegółowych informacji nie otrzymali ponadto ci z konsumentów, którzy skierowali do Cyfrowego Polsatu zgłoszenia związane z wprowadzonymi modyfikacjami. W efekcie konsumenci mogli nie mieć świadomości, że w dalszym ciągu byli w stanie odbierać relacje z meczów, ustawiając ręcznie ZDF i Das Erste. Prezes UOKiK uznał, że **przedsiębiorca umyślnie utrudniał dostęp do transmisji, aby skłonić klientów do skorzystania z jego płatnej oferty**. Ponadto zakwestionował praktykę spółki polegającą na tym, że przekazywane przez nią informacje w odpowiedziach na zgłoszenia konsumentów były niepełne i nierzetelne. Za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nałożył na spółkę w łącznej wysokości blisko 35 mln zł⁹. Decyzja nie jest prawomocna, przedsiębiorca odwołał się od niej do SOKiK.



⁸ Decyzja RBG-10-2019.

⁹ Decyzja DOZiK-8/2019.

Telemarketing

Firma telemarketingowa, dzwoniąca do konsumenta w celach marketingu bezpośredniego, powinna mieć jego **wyraźną, wcześniejszą zgodę** na taki kontakt¹⁰. UOKiK kilkakrotnie w 2019 r. sprawdzał, czy przedsiębiorcy wywiązują się z tych obowiązków. Z ustaleń Urzędu wynika, że zarówno telemarketerzy firmy Arstele, jak i osoby dzwoniące na zlecenie spółki Smak i Zdrowie (dawniej Philipiak i Zdrowie), kontaktowali się telefonicznie z konsumentami i zapraszali do udziału w badaniach i pokazach bez uzyskania uprzednio ich zgody na przekazywanie informacji marketingowych. Prezes Urzędu uznał praktyki obydwu podmiotów za naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na nich kary finansowe – prawie 70 tys. zł na Arstele¹¹ oraz ponad 35 tys. zł na Smak i Zdrowie¹². Przedsiębiorcy odwołali się od decyzji UOKiK.

Podobną praktykę antykonsumencką zakwestionował Urząd w przypadku Netii S.A. Przedstawiciele spółki dzwonili z propozycją zawarcia umowy do konsumentów niebędących jej abonentami, mimo że nie mieli ich zgód na kontakt w celach marketingowych. Operator próbował je pozyskać w trakcie rozmowy, ale jest to niezgodne z przepisami. Netia uniknęła kary finansowej, ponieważ **zobowiązała się do przyznania poszkodowanym praktyką konsumentom rekompensaty** w postaci jednego z benefitów – możliwości rozwiązania umowy bez konsekwencji finansowych, zawarcia nowej umowy na preferencyjnych warunkach, bezpłatnego rocznego dostępu do programu antywirusowego lub 6-miesięcznego dostępu do kanału telewizyjnego. Netia zadeklarowała ponadto, że w przypadku podjęcia decyzji o ponownym nawiązaniu współpracy zobowiąże partnerów, od których kupowała gotowe dane konsumentów na potrzeby telemarketingu, do pozyskiwania zgód klientów zgodnie z prawem. Określone zostaną również warunki prawidłowo udzielonej zgody, tak by konsument w przyszłości wiedział kto i w jakim celu może do niego zadzwonić.

Dodatkowe opłaty za video streaming

Zasada tzw. otwartego internetu polega na tym, że **każdy konsument powinien móc korzystać ze wszystkich jego zasobów na równych i niedyskryminacyjnych warunkach**. Zakupiony zatem pakiet internetowy powinien obejmować różne rodzaje transmisji danych, za które użytkownicy nie zostaną obciążeni dodatkowymi opłatami. Dopuszczalnym ograniczeniem może być w takim przypadku limit zużycia danych określony w umowie, np. 5 GB, 20 GB. W 2019 r. UOKiK zakwestionował działania spółki Polkomtel, które naruszyły prawo konsumentów do swobodnego korzystania z zasobów internetu w ramach wykupionych pakietów lub z dodatkowej usługi nielimitowanego Internetu LTE. Pod wpływem skarg konsumenckich dokonano analizy umów zawieranych przez przedsiębiorcę z abonentami na świadczenie usługi dostępu do internetu w technologii LTE. Okazało się, że Polkomtel zastrzegał w umowach dodatkowe opłaty za transmisję danych w technologii strumieniowej tzw. *video streaming*, np. przy słuchaniu radia *online*, oglądaniu filmów w internecie. Konsumenti nie mieli więc swobodnego dostępu do wszystkich portali w ramach posiadanego pakietu. Ponadto dodatkowe opłaty za świadczone usługi transmisji danych z wykorzystaniem *video streamingu* nie były wyszczególnione na fakturze i były uwzględniane w innych pozycjach typu „połączenia i smsy wykonane w kraju”, co wprowadzało abonentów w błąd. Praktyka ta trwała przez 4 lata i została zaniechana w 2017 r. Prezes Urzędu stwierdził, że Polkomtel naruszył zbiorowe interesy konsumentów i nałożył karę w łącznej wysokości ponad 50,6 mln zł¹³. Spółka została dodatkowo zobowiązana do złożenia oświadczenia uzgodnionego z UOKiK na swojej stronie www i w mediach społecznościowych. Decyzja nie jest prawomocna.

¹⁰ Mówi o tym art. 172 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne

(Dz. U. 2004 Nr 171 poz. 1800).

¹¹ Decyzja RPZ 9/2019.

¹² Decyzja DOZiK 1/2019.

¹³ Decyzja DOZiK 13/2019.



Projekt cenowy

Postępowania i decyzje dotyczące rynku usług telekomunikacyjnych to nie jedyne narzędzie służące eliminacji nieprawidłowości. Prezes UOKiK może również zainicjować działania skierowane do całej branży lub wybranych przedsiębiorców, jeśli z dokonanych przez niego analiz wynika, że stosują podobne praktyki względem konsumentów.

W związku z napływającymi sygnałami konsumentckimi Prezes Urzędu skierował w październiku 2019 r. apel¹⁴ do 10 przedsiębiorców telekomunikacyjnych o rzetelne informowanie o rzeczywistej cenie usług w materiałach reklamowych, na stronach internetowych lub w rozmowach sprzedażowych. Powszechną praktyką stało się bowiem **prezentowanie w komunikacji marketingowej zaniżonych cen, tj. uwzględniających rabat, jako standardowych**. Dopiero po zapoznaniu się ze szczegółami oferty okazuje się, że nie są to stawki podstawowe, lecz zawierające rabat wynikający z udzielenia określonych zgód, tj. na marketing lub/i otrzymywanie e-faktury. Zdaniem UOKiK takie działanie przedsiębiorców może wprowadzać konsumentów w błąd. W związku z tym skierowano do przedsiębiorców apel o zmianę sposobu prezentowania cen. Przedsiębiorcy zostali poinformowani, że niezastosowanie się do zaleceń Urzędu będzie mogło skutkować wszczęciem postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. UOKiK na bieżąco monitoruje przekazy marketingowe, ponadto dzięki podjętym działaniom zauważono spadek sygnałów od konsumentów dotyczących nierzetelnego prezentowania w nich cen.

Dodatkowe opłaty za usługi bez wyraźnej zgody konsumenta – finał postępowania

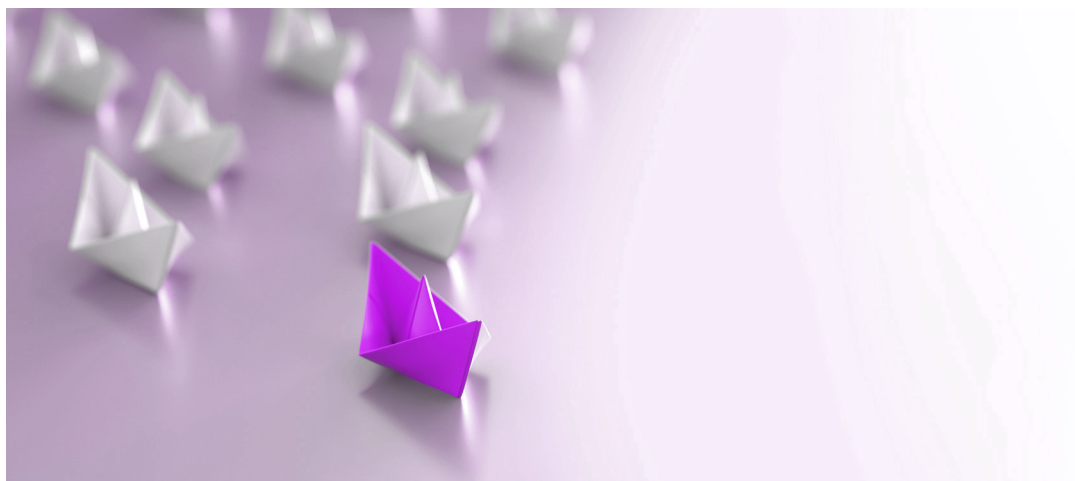
W 2019 r. swój finał miało inne postępowanie UOKiK wszczęte wobec Polkomtel, operatora sieci Plus. Dotyczyło ono **pobierania przez operatora opłat za 9 różnych usług automatycznie aktywowanych przy podpisywaniu umowy bez uzyskania wyraźnej zgody konsumentów na te płatności**. Dodatkowe płatności dotyczyły usług, które nie były objęte abonamentem. Prezes Urzędu uznał stosowane przez spółkę działania za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nakazał zaniechanie ich stosowania¹⁵. Na przedsiębiorcę telekomunikacyjnego nałożono 9 kar pieniężnych za każde z zakwestionowanych naruszeń. Ich łączna wartość wyniosła blisko 39,5 mln zł. Po uprawomocnieniu się decyzji Polkomtel będzie zobowiązany do poinformowania konsumentów o decyzji UOKiK na swojej stronie www, w 2 ogólnopolskich dziennikach oraz w listach poleconych wysłanych do każdego konsumenta, który choć raz zmuszony był opłacić którąkolwiek z automatycznie aktywowanych usług. Decyzja nie jest prawomocna, ponieważ przedsiębiorca odwołał się od niej do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Wprowadzanie w błąd co do właściwości produktów

Jednym z rodzajów nieuczciwych praktyk rynkowych jest wprowadzanie konsumentów w błąd co do właściwości oferowanych produktów. Spółka Yetico z Olsztyna to producent wyrobów budowlanych, głównie płyt styropianowych służących do ocieplania budynków. Przeprowadzone w latach 2014-2016 kontrole organów nadzoru budowlanego wykazały, że część wyrobów posiadała gorsze właściwości użytkowe niż deklarował przedsiębiorca. W szczególności dotyczyło to 4 rodzajów płyt styropianowych. UOKiK zdecydował o wszczęciu postępowania wobec Yetico ze względu na skalę wykrytych naruszeń oraz fakt, że spółka wprowadzała na rynek kolejne produkty o zaniżonych parametrach. Nieprawdziwe informacje mogły narazić konsumentów na konkretne straty. Kupujący mogli je znaleźć na opakowaniach płyt styropianowych,

¹⁴ Ze stanowiskiem Urzędu można za-poznać się pod adresem <https://www.uokik.gov.pl/download.php?plik=23785>.

¹⁵ Decyzja DOZiK 2/2019.



na stronie producenta oraz w materiałach reklamowych. Prezes UOKiK nałożył na Yetico prawie 50 mln zł kary za stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych¹⁶. To najwyższa w historii Urzędu sankcja za naruszanie zbiorowych interesów konsumentów. Decyzja nie jest prawomocna, spółka złożyła odwołanie do SOKiK.

Sprzedaż na pokazach handlowych

Na pokazach handlowych dochodzi do licznych naruszeń zbiorowych interesów konsumentów, które dotyczą przede wszystkim osoby starsze. UOKiK otrzymuje liczne skargi od wprowadzonych w błąd konsumentów, którzy otrzymują zaproszenia na prezentacje pod pretekstem bezpłatnych badań. Na podstawie mało wiarygodnych badań seniorzy nakłaniani są do zakupu bardzo drogich produktów o rzekomo zdrowotnych właściwościach. Organizatorzy następnie ograniczają im prawo do odstąpienia od zawartej podczas pokazu umowy.

Takie działania podejmował względem konsumentów CMSE Sp. z o.o., działający pod wieloma nazwami handlowymi, w tym np. Centrum Medyczne św. Franciszka. Do UOKiK docierały informacje o licznych manipulacjach, których przedstawiciele spółki dopuszczali się podczas pokazów. W ramach postępowania Urząd sko-

rzystał z instytucji tajemniczego klienta, aby bezpośrednio przekonać się o przebiegu spotkań organizowanych przez CMSE. Ponadto ostrzegł publicznie konsumentów przed korzystaniem z zaproszenia na bezpłatne badania organizowane przez tego przedsiębiorcę. Ostatecznie stwierdzono 5 praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów: **niechciany telemarketing, ukrywanie handlowego celu pokazu, wprowadzanie w błąd co do stanu zdrowia, wywieranie niedopuszczalnego nacisku i ograniczanie prawa do odstąpienia od umowy**¹⁷. Nakazano zaniechanie ich stosowania, przy czym w przypadku 4 praktyk decyzja miała rygor natychmiastowej wykonalności. Oznaczało to, że CMSE musi ich zaniechać, nawet jeśli odwoła się do sądu.

Względem CMSE została wydana również druga decyzja¹⁸, w której Urząd uznał, że przedsiębiorca stosuje niedozwolone klauzule w zawieranych umowach. Dotyczyły one: jednostronnej zmiany warunków umowy, automatycznego jej przedłużenia, braku możliwości wypowiedzenia oraz kar za wcześniejsze rozwiązanie umowy.

W obydwu decyzjach nałożył na spółkę kary finansowe w łącznej wysokości ponad 1,1 mln zł. Przedsiębiorca złożył od nich odwołanie do SOKiK.

¹⁶ Decyzja DOZIK 6/2019.

¹⁷ Decyzja RWR 5/2019.

¹⁸ Decyzja RWR 4/2019.

2.6
System pozasądowego rozwiązywania sporów

2.7
Współpraca z rzecznikami konsumentów

2.8
Europejskie Centrum Konsumenckie

2.9
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów

Decyzje UOKiK dotyczące sprzedaży na pokazach wydane w 2019 r.

Przedsiębiorca nr decyzji	Zakwestionowane działanie	Rozstrzygnięcie/kara
Vitaldream Decyzja RPZ-2/2019	- wprowadzanie konsumentów w błąd co do promocyjnej ceny i właściwości leczniczych produktu „Aplikator Pola Magnetycznego”	40 812 zł nakaz zaniechania nieuczciwych praktyk rygor natychmiastowej wykonalności
R.A.M. Polska Decyzja RPZ-3/2019	- wprowadzanie konsumentów w błąd co do promocyjnej ceny i właściwości leczniczych produktu „Aplikator Pola Magnetycznego”	37 878 zł nakaz zaniechania nieuczciwych praktyk rygor natychmiastowej wykonalności
VGET POLSKA Decyzja RPZ-4/2019	- nieujawnianie handlowego celu pokazów (bezpłatne badania miały odbywać się w ramach akcji „Akademii Zdrowia” albo „Zdrowa Polska”) - wprowadzanie konsumentów w błąd co do stanu ich zdrowia celem nakłonienia ich do zakupu produktów niebędących wyrobem medycznym (np. urządzenie VitronMed leczące choroby) - wprowadzanie konsumentów w błąd co do promocyjnej ceny i właściwości leczniczych produktów	2 723 917 zł nakaz zaniechania nieuczciwych praktyk rygor natychmiastowej wykonalności
Exito Decyzja RPZ-6/2019	- zachęcanie do udziału w pokazie poprzez obiecywanie prezentów i nagród, za które w rzeczywistości trzeba było zapłacić - wprowadzanie konsumentów w błąd co do promocyjnej ceny produktów (np. mat leczniczych, urządzeń do masażu) - udzielanie nieprawdziwych informacji na temat braku możliwości odstąpienia od umowy zawartej na pokazie	3 936 270 zł nakaz zaniechania nieuczciwych praktyk rygor natychmiastowej wykonalności
Kangen Decyzja RPZ-7/2019	- wprowadzanie konsumentów w błąd co do braku możliwości odstąpienia od umowy	85 577 zł
MEDISPOL (obecnie Radnar) Decyzja RPZ-17/2019	- nieujawnianie handlowego celu pokazów (bezpłatne badania profilaktyczne miały być organizowane przez „Centrum Zdrowia”) - wprowadzanie konsumentów w błąd co do stanu ich zdrowia celem nakłonienia ich do zakupu produktów niebędących wyrobem medycznym	397 111 zł
Pollana Med. Decyzja RŁO-6/2019	- udzielanie nieprawdziwych informacji na temat braku możliwości odstąpienia od umowy zawartej na pokazie - niedopełnienie obowiązku zwrotu wpłaconej przez konsumentów kwoty w przypadku skutecznego odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa	1 052 684 zł nakaz zaniechania nieuczciwych praktyk oraz rygor natychmiastowej wykonalności – druga z zakwestionowanych praktyk

Usługi przewozowe

Prezes UOKiK został poinformowany przez konsumentów, że przewoźnicy pobierają od nich **dodatkowe opłaty za niestandardowe wymiary produktów**, o czym dowiadują się w momencie otrzymania przesyłki. Dwa postępowania wyjaśniające wszczęto wobec przedsiębiorców będących pośrednikami kurierskimi – Furgonetki Sp. z o.o. oraz Sendit S.A. oraz skierowano wystąpienia do czterech przewoźników, tj. DPD Polska Sp. z o.o., GLS Poland Sp. z o.o., InPost Express Sp. z o.o. oraz UPS Polska Sp. z o.o. Dodatkowe opłaty pobierane są w sytuacji, gdy wymiary lub waga przesyłki zadeklarowane przez konsumenta nie pokrywają się z tymi stwierdzonymi przez przewoźnika lub gdy konsument nie zaznaczył przy zamawianiu przesyłki, że jest ona niestandardowa w rozumieniu regulaminu danego przedsiębiorcy. Nadawcy dowiadują się o konieczności uiszczenia kolejnej kwoty dopiero w momencie otrzymania przesyłki. Pośrednicy pobierają je nawet kilka tygodni po zrealizowaniu usługi.

Niedozwolone klauzule dotyczące ustalania kursów walut

W orzecznictwie Prezesa UOKiK stale powracającą kwestią jest **sposób ustalania przez banki kursów walut we wzorcach umów kredytów hipotecznych odnoszących się do walut obcych**. Kwestionowane postanowienia najczęściej nieprecyzyjnie i niejednoznacznie określają zasady wyliczania wysokości kursów walut obcych i konkretnych rat.

Urząd przeanalizował postanowienia umowne stosowane przez Getin Noble Banku S.A. w aneksach do umów kredytów hipotecznych odnoszących się do walut obcych. W 2019 r. Prezes UOKiK wydał decyzję¹⁹, w której uznał je za niedozwolone i zakazał ich wykorzystywania. Nałożył również na spółkę karę prawie 13,5 mln zł. Zakwestionowane klauzule dotyczą sposobu, w jaki bank ustala wysokość kursu walut obcych. Za podstawę przyjęty był bowiem „kurs rynkowy wymiany walut dostępny w serwisie Reuters”. Tak nieprecyzyjny zapis dotyczył profesjonalnego, odpłatnego serwisu, do którego konsumenci nie mogli mieć dostępu. W efekcie nie mogli samodzielnie sprawdzić, czy bank prawidłowo ustala kursy walutowe i na ich podstawie wylicza raty. Ponadto przedsiębiorca

zastrzegł sobie prawo do zmiany ustalonego kursu waluty, gdyby w ciągu dnia doszło do dużych jej wahań na rynku. Konsumenci nie mieli możliwości zareagowania na działania banku i zweryfikowania ich zasadności. Oprócz kary nałożono na podmiot zobowiązanie do poinformowania swoich klientów o treści rozstrzygnięcia Urzędu. Z pisma mogli dowiedzieć się, że klauzule niedozwolone nie wiążą stron umowy, co oznacza, że można je potraktować tak, jakby ich w umowie nie było. Konsumenci mogą również powołać się na decyzję Urzędu przy składaniu reklamacji w banku.

W 2018 r. karę w wysokości prawie 7 mln zł otrzymała za podobne praktyki spółka Deutsche Bank Polska S.A. UOKiK uznał wówczas za niedozwolone 3 klauzule stosowane przez tego przedsiębiorcę we wzorcach umów, aneksach oraz regulaminach kredytów denominowanych do franka szwajcarskiego lub euro. Postanowienia te dotyczyły wyliczania wysokości kursów walut i zasad wykonywania umów kredytowych przez konsumentów²⁰. Urząd prowadził podobne postępowania wobec 7 kolejnych banków²¹.

Niedozwolone klauzule umowne – deweloperzy

UOKiK corocznie otrzymuje wiele skarg na deweloperów, które dotyczą **stosowania przez nich niedozwolonych postanowień umownych oraz nieprzenoszenia w terminie własności nieruchomości na nabywcę**. Jedno z prowadzonych postępowań dotyczyło poznańskiego dewelopera 3DOM realizującego inwestycję Strzeszyn Park. UOKiK uznał za niedozwolone 4 klauzule, które przedsiębiorca stosował we wzorcu umowy proponowanym klientom.

Przykładowe postanowienia umowne zakwestionowane przez Urząd:

→ Zmiany wielkości mieszkania

Deweloper zastrzegł, że jeśli ostateczna powierzchnia lokalu będzie różnić się od tej z umowy w granicach do 2 proc., to nie wpłynie to na rozliczenie ceny. Oznacza to, że gdyby powierzchnia lokalu

¹⁹ Decyzja DOZIK 19/2019.

²⁰ Decyzja DOZIK-9/2018.

²¹ Raiffeisen Bank International AG (wcześniej: Raiffeisen Bank Polska), BGŻ

BNP Paribas, Santander Bank Polska (wcześniej: BZ WBK), Bank Millennium,

PKO BP, BPH, Pekao SA.

okazała się mniejsza, konsument i tak byłby zobowiązany do zapłaty wyższej ceny nieodpowiadającej rzeczywistej wielkości jego mieszkania.

→ Kary za opóźnienie

Zgodnie ze wzorcem umowy, deweloper miał zapłacić kary za niedotrzymanie terminu przeniesienia prawa własności czy wydania mieszkania w wysokości 0,05 proc. ceny brutto, ale w sumie nie więcej niż 5 proc. W ten sposób spółka ponosiła konsekwencje tylko za opóźnienie nieprzekraczające ok. 100 dni. Mając zagwarantowaną górną granicę kary umownej, 3DOM mógł zatem, nie narażając się na negatywne konsekwencje finansowe, przez dłuższy czas nie dotrzymywać terminu wykonania umowy. Konsumentom nie mając w tej sytuacji możliwości nacisku na spółkę, jaki mogłaby stanowić kara umowna zastrzeżona na ich rzecz bez ograniczenia wysokości.

→ Pełnomocnictwa

UOKiK zakwestionował klauzulę, zgodnie z którą kupujący udzielał deweloperowi pełnomocnictw do głosowania i wszelkich innych czynności związanych z podziałem nieruchomości wspólnej do korzystania czy łączeniem i podziałem lokali. W efekcie spółka 3DOM mogła decydować o wielu ważnych sprawach, co nie zawsze musiało być zgodne z interesem danego konsumenta. Postanowienie zostało sformułowane nieprecyzyjnie – nie było wiadomo, jakie konkretnie działania i w jakich kwestiach spółka mogła podjąć w imieniu klienta. Ponadto była to jedna z wielu klauzul we wzorcu, którą kupujący łatwo mógł przeoczyć i nie musiał być świadomy jej konsekwencji, nie miał też właściwie możliwości podpisania umowy bez niej. Co istotne, postanowienia dotyczące pełnomocnictw powinny stanowić osobny dokument sformułowany precyzyjnie i jednoznacznie.

Za stosowanie niedozwolonych postanowień umownych UOKiK nałożył na spółkę 3DOM kary w łącznej wysokości ponad 157,5 tys. zł²². Decyzja nie jest prawomocna.

Nieuczciwa sprzedaż obligacji korporacyjnych

UOKiK kontynuował rozpoczęte w 2018 r. działania dotyczące **nieprawidłowości w zakresie oferowania i sprzedaży obligacji korporacyjnych GetBack**. Produkty te były przedstawiane konsumentom jako bezpieczne i gwarantujące zysk, mimo że wiązały się z dużym ryzykiem inwestycyjnym. W konsekwencji wiele osób straciło oszczędności swojego życia.

Obligacje korporacyjne to papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa w celu pozyskania kapitału do prowadzenia działalności. Dokument ten stwierdza, że emitent (przedsiębiorca) ma wobec nabywcy (obligatariusza) dług. Nabywcy obligacji są uprawnieni do otrzymywania odsetek i zwrotu kapitału w momencie wykupu obligacji przez emitenta.

W 2019 r. UOKiK wydał decyzję wobec Polskiego Domu Maklerskiego²³. Podmiot ten przygotowywał dokumentację związaną z emisją obligacji GetBack, a także uczestniczył w procesie ich sprzedaży. Zapisy na obligacje odbywały się m.in. poprzez elektroniczny formularz. Dokument zawierał oświadczenie, w którym konsument potwierdzał, że w toku oferowania produktu nie otrzymał żadnych informacji, które byłyby niezgodne z oficjalnymi dokumentami związanymi z emisją obligacji GetBack. Niezależnie od stanu faktycznego konsumentom byli zmuszeni do zaakceptowania treści oświadczenia, gdyż bez niego nie było możliwe złożenie formularza. UOKiK uznał oświadczenie za niedozwolone postanowienie umowne i nałożył na Polski Dom Maklerski karę w wysokości blisko 2,1 mln zł. Takie niedozwolone prawem klauzule umowne nie mają mocy wiążącej, stąd decyzja UOKiK stanowi istotne wsparcie dla poszkodowanych w tej sprawie konsumentów, którzy dochodzą swoich roszczeń wobec przedsiębiorcy. Decyzja nie jest prawomocna, spółka odwołała się od niej do SOKiK.

Przy sprzedaży emisji GetBack Polski Dom Maklerski współpracował głównie z Idea Bankiem, przeciwko któ-

22 Decyzja RPZ 5/2019.

23 Decyzja RBG-2/2019.

remu również prowadzono postępowanie. UOKiK wydał **decyzję częściową**²⁴, w której stwierdził, że Idea Bank wprowadzał konsumentów w błąd, oferując ten produkt. Zebrany materiał dowodowy wskazywał, że sprzedawcy przedstawiali konsumentom ryzykowne obligacje jako bezpieczne, gwarantujące zysk inwestycji. Niezgodną z prawdą ofertę przedstawiano jako ekskluzywną i bardzo ograniczoną czasowo, tak by nakłonić klientów do natychmiastowego zakupu. Bank złożył odwołanie od decyzji Urzędu.

W 2019 r. UOKiK kontynuował intensywne działania wobec kolejnych podmiotów w sprawie możliwych nieprawidłowości przy oferowaniu produktów finansowych spółki GetBack.

Nieuczciwa sprzedaż samochodów

Obietnica łatwego i gwarantowanego zysku może dotyczyć również wynajmu samochodu. Firmy Praebee oraz Auto Rentier kusily konsumentów wizją wysokich zarobków, jednocześnie ukrywając przed nimi ryzyka związane z umową. Inwestycja polegała na tym, że klient zaciągał kredyt w banku i kupował od nich samochód za ok. 70 tys. zł. Spółki zobowiązywały się, że przez maksimum 8 lat będą to auto wynajmować, np. firmom świadczącym usługi przewozu osób lub jako auto zastępcze. Czynsz za wynajem miał służyć spłacie rat kredytu bankowego oraz wypłacie dodatkowego wynagrodzenia dla konsumenta – 600 zł miesięcznie lub 7 200 zł rocznie. Po 8 latach klient miał mieć spłacony kredyt, samochód i 57,6 tys. zł dochodu. Wszystkie formalności załatwiali przedsiębiorcy, konsument nie miał wpływu nawet na wybór auta – w wielu umowach brakowało informacji o marce, modelu czy numerze rejestracyjnym. W praktyce uniemożliwiano to klientom ocenę wartości auta, a w dalszej przyszłości mogło utrudnić dochodzenie roszczeń związanych ze zwrotem pojazdu.

Kredyt zaciągał jednak konsument i to on odpowiadał przez bankiem za jego spłatę. W praktyce Praebee już po kilku miesiącach przestawał płacić raty, a klientom groziła egzekucja komornicza. Firmy ustaliły również relatywnie niską karę umowną w przypadku zerwania przez

nie kontraktu z konsumentem, w związku z czym całe ryzyko transakcji zostało przerzucone na drugą stronę kontraktu. Ponadto spółka Praebee nie informowała konsumentów o tym, że w ciągu 14 dni mogą oni bez żadnych konsekwencji odstąpić od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa.

UOKiK wszczął postępowania przeciw firmom Praebee (w sierpniu 2019 r.) i Auto Rentier (we wrześniu 2019 r.), podejrzewając je o stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych. Jednocześnie zawiadomił Prokuraturę Krajową o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Ostatecznie Prezes Urzędu uznał działania obydwu przedsiębiorców za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na nich kary finansowe – na Praebee 156 tys. zł²⁵, na Auto Rentier 84 tys. zł²⁶. Dodatkowo obydwa podmioty muszą wystać listy polecone z informacją o decyzji UOKiK do wszystkich osób, z którymi zawarły umowy. Od decyzji nie złożono odwołania.

Nieuczciwe praktyki windykacyjne

Spółka One Debt Partners kupiła wierzytelności od spółki telekomunikacyjnej PGT, która wcześniej wprowadzała konsumentów w błąd, podszywając się pod ich dotychczasowego operatora. Jeszcze przed transakcją UOKiK opublikował ostrzeżenie konsumenckie przed tą firmą, a następnie nałożył na nią karę 1,97 mln zł. Urząd zakwestionował działania One Debt Partners, uznając, że **przedsiębiorca nie powinien windykować wierzytelności, które powstały w wyniku nieuczciwych praktyk**. Kolejnym zarzutem jest wprowadzanie konsumentów w błąd, poprzez zamieszczanie w wezwaniu do zapłaty ostrzeżenia o przekazaniu danych do Biura Informacji Gospodarczej InfoMonitor, nawet jeśli sprawa dotyczyła małych kwot (zgodnie z prawem można to zrobić, gdy zobowiązanie jest wyższe niż 200 zł). Ponadto windykator występował z pozwem do sądu i kierował do konsumenta wezwanie do zapłaty, nie proponując wcześniej polubownego załatwienia sprawy. Spółka zaniechała stosowania opisanych praktyk wiosną 2017 r., natomiast w decyzji²⁷ UOKiK zobowiązał ją do usunięcia ich skutków. Przedsiębiorca musi wycofać z sądu wszystkie powództwa w sprawach długów powstałych w wyniku umów z PGT, a także wystą-

²⁴ Decyzja RBG-13/2019 – decyzja częściowa oznacza, że postępowanie administracyjne przeciwko Idea Bankowi nie zostało jeszcze zakończone.

Końcowa decyzja została wydana w lutym 2020 r. i dotyczyła tzw. missellingu, czyli oferowania konsumentom obligacji GetBack w sposób niedostosowany do ich potrzeb.

²⁵ Decyzja RŁO-8/2019.

²⁶ Decyzja RŁO-9/2019.

pić do komorników o umorzenie wszystkich postępowań egzekucyjnych. Ponadto musi wstrzymać się z nowymi postępowaniami egzekucyjnymi do czasu ostatecznego wyroku sądu w sprawie decyzji UOKiK wobec PGT.

Oszustwa sprzedawców energii elektrycznej i gazu

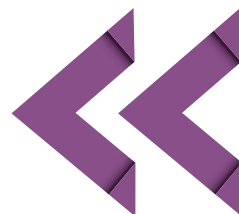
UOKiK nadal spotyka się na rynku z niedozwoloną praktyką polegającą na **wprowadzaniu konsumentów w błąd poprzez podszywanie się pod dotychczasowego sprzedawcę energii elektrycznej i gazu**. M.in. takie działania zakwestionowano w przypadku firmy Proton Polska Energia (wcześniej Gasoenergia Polskie Zakłady Energetyczne)²⁸. Jej przedstawiciele odwiedzali konsumentów w domach, oferując im zawarcie nowych, korzystniejszych umów na sprzedaż energii elektrycznej i gazu lub informując o konieczności przedłużenia starych umów czy odczytu licznika. Dopiero po otrzymaniu faktury klienci orientowali się, że zaciągnęli zobowiązanie u nowego sprzedawcy. Gasoenergia nie wydawała również kopii zawartych umów, co uniemożliwiało im zapoznanie się z ich treścią i utrudniało dochodzenie roszczeń. Konsumenty nie byli również informowani o 14-dniowym prawie do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa. Akwizytorzy dodatkowo zatajali informację, że przy podpisywaniu umowy na sprzedaż energii elektrycznej dochodzi jednocześnie do zawarcia umowy na dostarczanie gazu i na odwrót. Wywierano nacisk na klientów podczas podpisywania umowy, uniemożliwiając im zapoznanie się z jej treścią. Przedsiębiorca posługiwał się przy tym w korespondencji znakiem „Rzetelna Firma”, mimo że nie był do tego uprawniony. Prezes UOKiK uznał, że spółka naruszyła zbiorowe interesy konsumentów, za co nałożył na nią karę w wysokości prawie 380 tys. zł. Przedsiębiorca odwołał się od decyzji do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Niedozwolone postanowienia umowne – parki rozrywki

W 2019 r. Prezes UOKiK wydał 3 decyzje dotyczące **klauzul niedozwolonych stosowanych we wzorcach umownych przez przedsiębiorców prowadzących parki rozrywki**²⁹. Firmy Adventure Park z Gdyni, Paintball Warszawski

z Warszawy oraz AP Infinity Group z Łodzi w regulaminach i innych dokumentach ustalały zasady korzystania z obiektów rozrywkowych, posługując się przy tym sprzecznymi z prawem postanowieniami. Zastrzeżenia UOKiK wzbudziły m.in. te klauzule, które wyłączały odpowiedzialność przedsiębiorcy za szkodę na osobie („Wejście do Parku Linowego następuje na własną odpowiedzialność”), przerzucały wyłącznie na konsumenta odpowiedzialność za szkody materialne powstałe na terenie przedsiębiorcy („Organizator nie odpowiada za szkody wynikłe na zdrowiu i sprzęcie uczestników gry paintballowej”, „(...) biorę na siebie pełną odpowiedzialność za wszelkie ewentualne szkody wyrządzone w wyniku niewłaściwego użytkowania markera paintballowego”), wyłączały odpowiedzialność przedsiębiorcy za rzeczy klientów („Personel Parku Linowego nie odpowiada za rzeczy pozostawione w Parku”) lub zastrzegali, że konsument może zostać usunięty decyzją przedsiębiorcy z parku rozrywki („Za nieprzestrzeganie jakiegokolwiek punktu regulaminu grozi bezwzględne wydalenie z terenu Parku Linowego”).

Za stosowanie niedozwolonych postanowień umownych UOKiK nałożył na przedsiębiorców kary finansowe i zakazał ich wykorzystywania w obrocie z konsumentami. Decyzje się uprawomocniły, ponieważ przedsiębiorcy nie wniesli od nich odwołań.



²⁷ Decyzja RWR-2/2019
²⁸ Decyzja RGD-7/2019.

²⁹ Decyzje: RLU-1/2019, RLU-2/2019, RLU-3/2019.

2.2

Nadzór nad Inspekcją Handlową

Inspekcja Handlowa (IH) to wyspecjalizowany organ kontroli powołany do ochrony interesów i praw konsumentów. Celem jej działań jest dążenie do stworzenia takich warunków na rynku, aby konsumenci czuli się bezpiecznie. Zadania IH realizowane są przez Prezesa UOKiK oraz wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej.

UOKiK opracowuje kierunki działania Inspekcji Handlowej. W ramach nadzoru planuje, koordynuje, monitoruje oraz analizuje wyniki kontroli prowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty IH. Są to kontrole planowe, przeprowadzane na podstawie corocznego planu kontroli zatwierdzonego przez UOKiK, oraz **kontrole pozaplanowe**, wynikające z otrzymywanych skarg i informacji m.in. od konsumentów, organów krajowej administracji publicznej, organów samorządu terytorialnego, organów z innych państw członkowskich UE oraz przedsiębiorców.

Kontrole obejmowały 5 obszarów: artykuły rolno-spożywcze, produkty nieżywnościowe objęte przepisami krajowymi lub unijnymi przepisami zharmonizowanymi, usługi, produkty nieżywnościowe objęte przepisami ws. ogólnego bezpieczeństwa (niezharmonizowane) oraz paliwa³⁰.

Do kompetencji IH należy również sprawdzanie legalności i rzetelności działań przedsiębiorców, a Urzędu – prowadzenie postępowań odwoławczych od decyzji wydanych przez wojewódzkich inspektorów IH.

Przegląd kontroli

Kontrole artykułów rolno-spożywczych

Wszystkie planowe kontrole artykułów rolno-spożywczych zostały przeprowadzone w oparciu o plan kontroli IH opracowany przez Prezesa UOKiK. Objęły one **19 kategorii tematycznych**. Podobnie jak w latach poprzednich, ich najważniejszym celem było ujawnianie nieprawidł-

Kontrole IH³¹

6 766

kontroli artykułów rolno-spożywczych

4 081

kontroli artykułów
nieżywnościowych i usług

770

kontroli dotyczących ogólnego
bezpieczeństwa produktów

1 490

kontroli dotyczących zgodności
z dyrektywami nowego podejścia

4 107

kontroli pozostałych – m.in. legalność i rzetelność
prowadzenia działalności gospodarczej

193

decyzje UOKiK dotyczące odwołań od decyzji
wojewódzkich inspektorów IH³²

³⁰ Od 1 lipca 2020 r. kompetencje Inspekcji Handlowej w zakresie artykułów rolno-spożywczych przejęła Inspekcja

Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

³¹ Są to kontrole: ujęte w planach kontroli UOKiK, kontrole własne IH, kontrole interwencyjne.

³² Liczba ta obejmuje odwołania od decyzji dotyczących wskazanych kategorii kontroli oraz jakości paliw.

2.6
System pozasądowego rozwiązywania sporów

2.7
Współpraca z rzecznikami konsumentów

2.8
Europejskie Centrum Konsumenckie

2.9
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów

Przykładowe kontrole IH przeprowadzone w 2019 r. na zlecenie UOKiK

Rodzaj kontroli	Termin kontroli
Kontrola środków spożywczych oferowanych luzem, ze szczególnym uwzględnieniem ciast i wyrobów ciastkarskich	I kwartał 2019 r.
Kontrola przestrzegania przez przedsiębiorców ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym	I kwartał 2019 r.
Kontrola bezpieczeństwa opraw oświetleniowych	II kwartał 2019 r.
Kontrola elektrycznych urządzeń transportu osobistego	II kwartał 2019 r.
Kontrola oznakowania warzyw i owoców krajem pochodzenia	lipiec 2019 r.
Kontrola kotłów na paliwo stałe o znamionowej mocy cieplnej nie większej niż 500 kW pod kątem krajowych wymagań ochrony środowiska	grudzień 2019 r.
Kontrola etykiet energetycznych opraw oświetleniowych	IV kwartał 2019 r.
Kontrola bezpieczeństwa zabawek	2019 r.

Z raportami i informacjami dotyczącymi wyników kontroli IH można zapoznać się na stronie UOKiK pod adresem: uokik.gov.pl

wości w oznakowaniu produktów oraz zapewnianie właściwej informacji o produktach w miejscu ich sprzedaży, w tym o kraju ich pochodzenia. Najliczniej skontrolowano m.in. produkty rolnictwa ekologicznego w zakresie przestrzegania przepisów o rolnictwie ekologicznym, mleko i produkty mleczne pod kątem deklarowanego składu z rzeczywistym, placówki handlowe i gastronomiczne w zakresie jakości handlowej świadczonych usług. Sprawdzano również, czy przedsiębiorcy przestrzegają przepisów o uwidacznianiu cen na środkach spożywczych oraz wyznaczonych dla nich dat minimalnej trwałości i terminów przydatności do spożycia.

W 2019 r. wzmożono kontrole w zakresie oznakowania krajem pochodzenia, w szczególności wykrywania nieprawdziwych informacji o polskim pochodzeniu produk-

tów. Działania te realizowane były w ramach kontroli planowych oraz doraźnych zleconych przez Prezesa UOKiK w następstwie sygnałów otrzymywanych od konsumentów i organizacji producentów rolnych. Miały one na celu zweryfikowanie rzetelności znakowania świeżych owoców i warzyw oraz ziemniaków głównie w zagranicznych sieciach handlowych.

Inspekcja Handlowa zrealizowała łącznie 6 766 kontroli w obszarze artykułów rolno-spożywczych, w tym ponad 1 700 z nich w związku ze skargami konsumenckimi. Zakwestionowano 19,5 proc. skontrolowanych partii, a w zakresie oznakowania – ok. 30,5 proc. partii.

Kontrole produktów nieżywnościowych i usług

Zrealizowane w 2019 r. kontrole produktów nieżywnościowych i usług objęły **11 tematów kontrolnych**. Najczęściej sprawdzano produkty włókiennicze oraz legalność i rzetelność przedsiębiorców świadczących usługi dla ludności.

W związku z uzyskaniem nowych kompetencji, Inspekcja Handlowa przeprowadziła w 2019 r. na zlecenie Prezesa UOKiK kontrolę kotłów na paliwo stałe o znamionowej mocy cieplnej nie większej niż 500 kW. Kwestia ta jest bardzo istotna ze względu na konieczność dbania o czyste powietrze. Celem kontroli było sprawdzenie, czy wprowadzone do obrotu kotły spełniają określone prawem wymagania³³ w zakresie konstrukcji, dokumentacji technicznej i oznakowania. Skontrolowano łącznie 176 przedsiębiorców, oceniając **453 partie kotłów grzewczych**. W przypadku 2 partii wydano decyzję administracyjną, w której nakazano wycofanie z obrotu zakwestionowanych wyrobów.

IH brała również udział w projekcie unijnym BEF-1, w ramach którego kontrolą objęto wyroby poddane działaniu produktów biobójczych przeznaczonych dla konsumentów i użytkowników profesjonalnych. Zakwestionowano 46 ze 184 partii, ze względu na brak wymaganych prawem informacji.

Departament IH (UOKiK) zaangażowany był w 2019 r. m.in. w prace nad projektem zmiany ustawy* dotyczącej kontroli artykułów rolno-spożywczych, która wejdzie w życie 1 lipca 2020 r. Celem zmian jest przeniesienie zadań Inspekcji Handlowej w obszarze nadzoru nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych do **Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych**.

* Ustawa z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 285).

Kontrole w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów

Produkty nieżywnościowe kontrolowane są również pod kątem wymagań dotyczących ogólnego bezpieczeństwa. Wyroby bezpieczne to takie, które nie zagrażają życiu i zdrowiu konsumentów. W 2019 r. działania podjęte w tym obszarze dotyczyły w szczególności następujących produktów: artykuły i meble dziecięce – wózki dziecięce i krzeselka do karmienia, rowery dziecięce i foteliki rowerowe, zimowy sprzęt sportowy, obuwie, naczynia żaroodporne, sprzęt sportowo-rekreacyjny.

Łącznie przeprowadzono 770 kontroli planowych i własnych, które objęły 2 435 partii produktów. Zakwestionowano bezpieczeństwo 33,6 proc. produktów z nich.

Kontrole w zakresie unijnych wymogów zharmonizowanych – system nadzoru rynku

Osobna kategoria kontroli realizowanych przez Inspekcję Handlową odbywa się w ramach systemu nadzoru rynku, który funkcjonuje we wszystkich państwach członkowskich UE. Produkty wyprodukowane i wprowadzone do obrotu muszą spełniać określone wymagania w zakresie bezpieczeństwa względem ludzi, zwierząt i środowiska. Kontrole dotyczą grupy 20 produktów, które podlegają obowiązkowym regulacjom w zakresie bezpieczeństwa³⁴.

Inspekcja Handlowa egzekwuje unijne wymagania na rynku polskim zgodnie z priorytetami kontrolnymi ustalonymi przez UOKiK. W 2019 r. najczęściej kontrolowano: zabawki, sprzęt elektryczny (w tym sprzęt AGD), maszyny konsumenckie, środki ochrony indywidualnej, wyroby pirotechniczne. **Zrealizowano łącznie 1 490 kontroli planowych i własnych, które objęły 5 242 rodzaje wyrobów.** Zakwestionowanych zostało ok. 34,8 proc., przy czym najwięcej zastrzeżeń dotyczyło zabawek, które nie spełniały wymagań chemicznych (np. obecność ftalanów) oraz mechanicznych (np. obecność małych części). Wynika to z faktu, że UOKiK posiada własne laboratoria badające zabawki i przeprowadza w tym obszarze najwięcej badań laboratoryjnych.

³³ Liczba ta obejmuje odwołania od decyzji dotyczących wskazanych kategorii kontroli oraz jakości paliw.

³⁴ Są to tzw. dyrektywy nowego podejścia, które dotyczą m.in. zabawek, urządzeń elektrycznych, środków

ochrony indywidualnej, materiałów budowlanych, maszyn, wind, wyrobów pirotechnicznych.

2.3

Bezpieczeństwo produktów i nadzór rynku

Wszystkie produkty wprowadzone do obrotu na rynku Unii Europejskiej muszą spełniać określone wymagania bezpieczeństwa. Bezpośrednią odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa wyrobów ponoszą przedsiębiorcy, natomiast ich deklaracje są sprawdzane przez powołane do tego organy nadzoru rynku, w tym m.in. przez UOKiK. **Urząd sprawuje ogólny nadzór nad produktami przeznaczonymi dla konsumentów**³⁵. Prowadzi w tym zakresie postępowania mające na celu wyeliminowanie zagrożeń stwarzanych przez produkty lub ich wyeliminowanie z rynku, zlecając Inspekcji Handlowej planowe i interwencyjne kontrole.

Prezes UOKiK monitoruje funkcjonowanie systemu nadzoru rynku w Polsce³⁶ pod kątem zgodności wyrobów z wymaganiami unijnego prawodawstwa zharmonizowanego. W ramach swoich kompetencji prowadzi postępowania w zakresie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku produktów pod kątem spełniania przez nie wymagań określonych w unijnym prawodawstwie zharmonizowanym przewidującym oznakowanie CE.

Działania w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów

UOKiK uzyskuje informacje o niebezpiecznych produktach od kontrolerów Inspekcji Handlowej, jak również od konsumentów oraz organów nadzoru innych państw członkowskich UE za pośrednictwem unijnego systemu RAPEX.

Na tej podstawie w 2019 r. Prezes Urzędu zainicjował **111 spraw z zakresu ogólnego bezpieczeństwa produktów**, w tym 55 czynności wyjaśniających oraz 56 postępowań administracyjnych. Najczęściej działania podejmowano w stosunku do mebli, rowerów i czujników tlenku węgla.

W przypadku, gdy określony produkt nie jest bezpieczny, UOKiK może nałożyć w drodze decyzji określone obowiązki na producenta lub dystrybutora, np. wycofanie wyrobu z rynku lub wydać ostrzeżenie konsumentów o zagrożeniu. Przedsiębiorcy, którzy wprowadzi taki artykuł na rynek, grozi kara finansowa w wysokości do 100 tys. zł. W praktyce wielu przedsiębiorców jeszcze w trakcie postępowania dobrowolnie podejmuje działania polegające na usunięciu niezgodności. W efekcie większość postępowań administracyjnych UOKiK jest umarzana. W 2019 r. wydano 14 decyzji z karą pieniężną, w 31 przypadkach umorzono postępowanie.

Skuteczność działań UOKiK na przykładzie naczyní żaroodpornych

2

ostrzeżenia

4 725

produktów wycofanych z rynku

16 788

produktów, w których
wyeliminowano zagrożenia

Informacje o produktach niebezpiecznych

Dobrowolne powiadomienia od przedsiębiorców

Przedsiębiorca, który uzna, że jego produkt stwarza zagrożenie, ma obowiązek wycofać go z rynku, wymienić lub zwrócić konsumentom równowartość zakupu. Powinien również poinformować UOKiK, zarówno o wykrytych nieprawidłowościach, jak i podjętych działaniach na-

³⁵ Nadzór sprawowany jest zgodnie z ustawą z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów

(Dz. U. z 2016 r. poz. 2047).

³⁶ Nadzór sprawowany jest zgodnie z ustawą z 13 kwietnia 2016 r. o syste-

mach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. 2019 poz. 544 oraz z 2020 r. poz. 1086).

prawczych. Urząd monitoruje ich wykonanie i publikuje na stronie internetowej wpływające zgłoszenia. W 2019 r. otrzymano **257 dobrowolnych powiadomień**, najwięcej zgłoszeń – 223 – dotyczyło pojazdów mechanicznych.

Rejestr produktów niebezpiecznych

Wyroby uznane przez UOKiK za niespełniające wymogów bezpieczeństwa wpisywane są do **rejestru produktów niebezpiecznych**. W 2019 r. nie trafił tam żaden nowy produkt.

System RAPEX

Podstawową funkcją unijnego systemu RAPEX (*Rapid Alert system for Non-Food Consumer Products*) jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji między państwami członkowskimi UE i Komisją Europejską w sprawie zagrożeń stwarzanych przez produkty. W UOKiK funkcjonuje punkt kontaktowy tego systemu, w związku z czym Urząd przekazuje informacje o niebezpiecznych produktach znajdujących się na polskim rynku, o podjętych działaniach, o dobrowolnych zgłoszeniach przedsiębiorców. Analogiczne informacje otrzymuje od pozostałych państw członkowskich. Systemem administruje KE.

Notyfikacje do systemu RAPEX:

- UOKiK – **133**
- Ogółem państwa członkowskie UE – **2 247**, w tym 160 dotyczyło produktów, których producentami lub importerami byli polscy przedsiębiorcy

Najczęściej zgłaszane produkty do systemu RAPEX:

- Zabawki – UE: **656**, Polska: **78**
- Pojazdy – UE: **507**, Polska: **10**
- Sprzęt elektryczny i oświetleniowy – UE: **285**, Polska: **29**

Działania w zakresie zgodności z unijnymi wymaganiami

UOKiK monitoruje funkcjonowanie krajowego systemu nadzoru rynku, który tworzą organy uprawnione do kontroli różnych kategorii produktów nieżywnościowych³⁷. W ramach monitoringu systemu, Urząd współpracuje z tymi instytucjami, opiniuje ich okresowe plany kontroli i przekazuje im informacje na temat wyrobów niespełniających wymagań.

Dotyczą one ponad dwudziestu grup wyrobów, m.in. urządzeń elektrycznych, materiałów budowlanych, maszyn i wind.

Organy nadzoru rynku prowadzą kontrole na wniosek Prezesa UOKiK lub z urzędu. Jeśli w jej trakcie okaże się, że wyrób wprowadzony do obrotu lub oddany do użytku nie spełnia wymagań, wszczynane jest postępowanie administracyjne i może zostać nałożona kara pieniężna.

Przedsiębiorca może dobrowolnie usunąć niezgodność lub wycofać produkt z rynku. W przypadku braku współpracy z jego strony, UOKiK może w decyzji nakazać usunięcie niezgodności, wycofanie produktu z rynku lub od nabywców, a także powiadomienie konsumentów o nieprawidłowościach. W 2019 r. umorzono ponad 60 proc. decyzji na skutek dobrowolnych działań naprawczych ze strony przedsiębiorców.

W 2019 r. UOKiK zainicjował **368 spraw z zakresu zgodności wyrobów z wymaganiami**, w tym 104 czynności wyjaśniające oraz 264 postępowania administracyjne. Działania Urzędu dotyczyły najczęściej zabawek oraz sprzętu elektrycznego.

³⁷ Przedstawiciele instytucji zaangażowanych w krajowy system nadzoru

rynku biorą udział w cyklicznych spotkaniach Komitetu Sterującego ds. Nad-

zoru Rynku, który jest stałym zespołem o charakterze opiniotawczo-doradczym

przy Prezesie UOKiK

Organy tworzące wraz z UOKiK system nadzoru rynku:

- Wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej
- Inspektorzy Państwowej Inspekcji Pracy
- Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej
- Organy Inspekcji Ochrony Środowiska
- Prezes Urzędu Transportu Kolejowego
- Organy nadzoru budowlanego
- Prezes Wyższego Urzędu Górniczego
- Dyrektorzy urzędów morskich
- Wojewódzcy inspektorzy transportu drogowego
- Dyrektorzy okręgowych urzędów miar

Informacje gromadzone przez UOKiK o produktach niezgodnych z wymaganiami

Rejestr produktów niezgodnych z wymaganiami lub stwarzających zagrożenie

UOKiK prowadzi rejestr produktów niezgodnych z wymaganiami lub stwarzających zagrożenie. Trafiają do niego informacje od krajowych organów nadzoru rynku na temat wyrobów, wobec których wydano decyzje nakładające pewne obowiązki³⁸. W 2019 r. wpisano do niego 131 produktów, natomiast wypisano 31 w związku ze spełnieniem ustawowych przesłanek.

System ICSMS

System informacyjno-komunikacyjny dla celów nadzoru rynku – ICSMS (*Information and Communication System*

Skuteczność działań UOKiK na przykładzie zabawek

141

ostrzeżeń

111 361

produktów wycofanych z rynku

2 377

produktów, w których usunięto niezgodności

for Market Surveillance) umożliwia gromadzenie informacji o produktach niespełniających wymagań określonych w unijnym prawodawstwie harmonizacyjnym oraz wymianę tych informacji między organami nadzoru rynku państw członkowskich UE. W UOKiK zlokalizowany jest polski punkt kontaktowy ICSMS. W 2019 r. Urząd przekazał 9 notyfikacji do systemu.

Prezes UOKiK monitoruje funkcjonowanie systemu nadzoru rynku w Polsce złożonego z krajowych organów. Jednym z zadań w tym zakresie jest opracowywanie **międzyinstytucjonalnych dokumentów**. W 2019 r. były to:

- raport w sprawie działań podjętych w zakresie nadzoru rynku nad wyrobami pirotechnicznymi za 2018 r.;
- raport dotyczący funkcjonowania systemu kontroli wyrobów podlegających dyrektywom nowego podejścia za 2018 r.;
- **Krajowy Program Nadzoru Rynku na rok 2020** – dokument opracowywany co roku na podstawie danych przekazanych przez pozostałe krajowe organy nadzoru rynku (10 instytucji) i przekazywany Komisji Europejskiej i pozostałym państwom członkowskim UE.

³⁸ Art. 84 ust. 2 i ust. 4 ustawy z dn. 13.04.2016 r. o systemach oceny zgodności

ści i nadzoru rynku (Dz. U. z 2019 r. poz. 544, ze zm.) lub art. 41c ust. 3-5 ustawy

z dn. 30.08.2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2019 r. poz. 155).

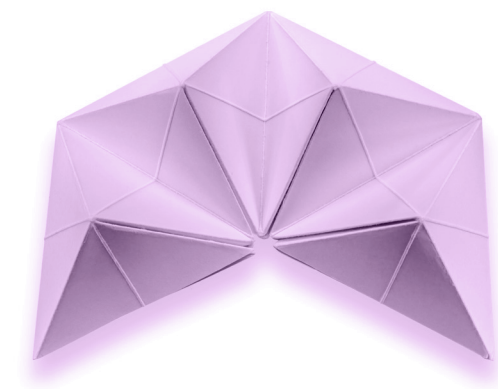
2.1
Praktyki naruszające
zbiorowe interesy
konsumentów...

2.2
Nadzór nad Inspekcją
Handlową

2.3
Bezpieczeństwo
produktów
i nadzór rynku

2.4
Laboratoria

2.5
System kontroli
jakości paliw



Działania UOKiK w liczbach – 2019 r.

45

rozpatrzonych
skarg z rynku (kon-
sumenci, przedsię-
biorcy, inne organy)

202

zapytania, na które
udzielono
odpowiedzi

257

otrzymanych
powiadomień od
przedsiębiorców
o produktach
niebezpiecznych
(najczęściej
o samochodach)

Reforma krajowego systemu nadzoru rynku

W 2019 r. UOKiK i Ministerstwo Rozwoju (obecnie Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii) podjęły współpracę przy opracowywaniu koncepcji zmian, jakie należy wdrożyć w odniesieniu do struktury i funkcjonowania systemu nadzoru rynku w Polsce. Stało się to konieczne w związku z rozszerzeniem zakresu unijnego systemu nadzoru rynku na podstawie nowego rozporządzenia 2019/1020/UE*.

Planowana reforma dotyczy również nowego podziału kompetencji między krajowymi organami nadzoru rynku, które podlegają różnym ministrom. Zdecydowano o powołaniu Międzyresortowego Zespołu do spraw

reformy systemów oceny zgodności i nadzoru rynku, do którego zadań należy przegląd oraz analiza obowiązujących regulacji prawnych, a także wypracowanie modelowych rozwiązań w tym zakresie. Zespół składa się z przedstawicieli ministerstw oraz organów nadzoru rynku.

* Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1020 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie nadzoru rynku i zgodności produktów oraz zmie-

niające dyrektywę 2004/42/WE oraz rozporządzenia (WE) nr 765/2008 i (UE) nr 305/2011 (Dz.U. L 169/1).

Działania UOKiK w 2019 r.

ogólne bezpieczeństwo produktów

zgodność z wymaganiami UE (dyrektywami nowego podejścia)

Podjęte czynności wyjaśniające	55	104
Nowe postępowania	56	264
Wydane decyzje*	45	252
- w tym umorzenie sprawy ze względu na podjęte przez przedsiębiorcę działania naprawcze i wyeliminowanie zagrożenia	31	161
- w tym nakładające obowiązki	0	46
- w tym nakładające kary finansowe	14	45
Decyzje dotyczące wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy	11	20

* Podano przykładowe rodzaje decyzji, w związku z tym dane nie sumują się do łącznej liczby wydanych decyzji. Na podstawie ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów istnieje możliwość wydawania różnych rozstrzygnięć, łączących często różne kategorie – np. decyzje umarzające postępowanie i nakładające karę lub samo umorzenie, decyzje nakładające obowiązki z karą finansową lub bez niej, decyzje nakładające jedynie karę.

2.4 Laboratoria

UOKiK posiada osiem laboratoriów wykonujących badania na zlecenie Prezesa Urzędu oraz wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej. Pięć specjalistycznych jednostek zajmuje się artykułami spożywczymi, a pozostałe paliwami, zabawkami, produktami włókienniczymi i innymi artykułami nieżywnościowymi³⁹. Dzięki wynikom ich badań eliminowane są z rynku produkty o słabej jakości lub stwarzające zagrożenie dla konsumentów.

Każde z laboratoriów posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) potwierdzającą zgodność działania laboratorium z normą PN-EN ISO/IEC 17025. Norma ta zawiera wymogi dotyczące m.in. kompetencji technicznych w zakresie dokonywanych pomiarów. W celu potwierdzenia swoich kompetencji do realizacji badań w 2019 r. laboratoria Urzędu uczestniczyły w ponad 70 programach badań biegłości i porównań międzylaboratoryjnych.

Laboratoria stale rozwijają metody badawcze zgodnie z potrzebami UOKiK i wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej, w efekcie czego w 2019 r. akredytowano 39 nowych metod w PCA.

W 2019 r. w laboratoriach Urzędu zbadano łącznie **3 990 próbek**, w których oznaczono **51 337 parametrów**. Ok. 54 proc. próbek (2 159) zostało ocenionych przez laboratoria jako zgodne z deklaracją lub przepisami. W grupie produktów nieżywnościowych najwięcej próbek niezgodnych stwierdzono w przypadku wózków dziecięcych, hulajnóg sportowych, wyrobów tekstylnych i zabawek. W grupie produktów żywnościowych najwięcej próbek niezgodnych występowało w przypadku mleka i przetworów mlecznych, wyrobów ciastkarskich i cukierniczych, mięsa i przetworów mięsnych, olejów i tłuszczów oraz ryb i przetworów rybnych.

Działania laboratoriów w liczbach w 2019 r.

Liczba przebadanych próbek i oznaczonych parametrów w latach 2016-2019:

	próbki	parametry
2016	4 367	37 991
2017	4 659	41 143
2018	4 330	47 828
2019	3 990*	51 337**

* W tym 2 159 próbek zgodnych z deklaracją lub przepisami prawa.

** Wzrost liczby oznaczonych parametrów w kolejnych latach jest wynikiem

ciągłego zwiększania możliwości badawczych laboratoriów.

Liczba przebadanych próbek wraz z procentowym udziałem próbek ocenionych jako zgodne na przykładzie wybranych produktów:

Mięso i przetwory mięsne

432 przebadane próbki

28% próbek zgodnych

Wyroby tekstylne

355 przebadanych próbek

51% próbek zgodnych

Zabawki

593 przebadane próbki

59% próbek zgodnych

Ryby i przetwory rybne

142 przebadane próbki

33% próbek zgodnych

Mleko i przetwory mleczne

246 przebadanych próbek

9% próbek zgodnych

Wyroby gastronomiczne

275 przebadanych próbek

56% próbek zgodnych

Wózki dziecięce

20 przebadanych próbek

25% próbek zgodnych

Wyroby ciastkarskie

91 przebadanych próbek

11% próbek zgodnych

Benzyny

305 przebadanych próbek

97% próbek zgodnych

³⁹ Od 1 lipca 2020 r. obowiązywać będą nowe przepisy dotyczące kontroli żywności. Nad jej jakością w całym łań-

cuchu dostaw czuwać będzie jedna instytucja, tj. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS).

Będzie się to wiązało z koniecznością przekazania przez UOKiK pięciu laboratoriów na rzecz IJHARS.

2.5

System kontroli jakości paliw

Prezes UOKiK zarządza systemem monitorowania i kontroli jakości paliw⁴⁰, którego celem jest wyeliminowanie z obrotu paliw niespełniających wymagań jakościowych. Urząd przygotowuje w tym zakresie plany kontroli dla wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej, a następnie monitoruje ich przebieg. Na tej podstawie opracowywane są co roku zbiorcze raporty dotyczące jakości paliw dla Rady Ministrów oraz Komisji Europejskiej.

Kontrolą objęty jest cały łańcuch dystrybucji paliw, od wytwórców poprzez magazyny i hurtownie paliw, aż po stacje paliwowe. Za wykonanie analiz próbek paliw pobranych podczas kontroli odpowiadają laboratoria akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji. UOKiK zarządza specjalistycznym laboratorium paliw w Bydgoszczy⁴¹.

Stacje paliw wybierane są do kontroli losowo, a także na podstawie skarg konsumentów, informacji pochodzących od organów ścigania oraz wyników poprzednich kontroli. W 2019 r. do Urzędu wpłynęło 655 takich zawiadomień.

Jeśli paliwo nie spełnia wymagań jakościowych, UOKiK wydaje decyzję zobowiązującą kontrolowanego przedsiębiorcę do zwrotu kosztów badań laboratoryjnych. W 2019 r. wydano 43 decyzje administracyjne w tym zakresie.



W 2019 r. Inspekcja Handlowa sprawdzała jakość wszystkich, dostępnych na polskim rynku gatunków paliw:

- benzyny (bezołowiowe RON 95 i RON 98);
- olej napędowy;
- gaz skroplony (LPG);
- lekki olej opałowy.

Nie pobrano do badań żadnej próbki biopaliw ciekłych, ponieważ nie są one oferowane w sprzedaży. Od 1 lipca 2019 r. IH kontroluje również jakość paliw stałych.

Urząd prowadzi postępowania odwoławcze od decyzji wydanych przez wojewódzkich inspektorów IH, którzy nakładają na przedsiębiorców kary za niewystawianie świadectw jakości paliw stałych oraz za niezamieszczanie na stacji paliw informacji o zawartości biokomponentów w oferowanych paliwach ciekłych. Łącznie w II instancji wydanych zostało 41 decyzji.

Na stronie uokik.gov.pl można na specjalnie opracowanej mapie samodzielnie sprawdzić jakość paliw na skontrolowanych stacjach i w hurtowniach.

Obowiązujące przepisy przewidują surowe sankcje za obrót paliwem złej jakości – może to być grzywna w wysokości do 1 mln zł lub kara pozbawienia wolności do 5 lat.

⁴⁰ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2019 r. poz.

660, z późn. zm.).

⁴¹ Badania paliw przeprowadzane są przez laboratorium w Bydgoszczy,

wchodzącym w skład Departamentu Laboratoriów UOKiK, oraz przez laboratorium komercyjne wyłonione na

drodze przetargu.

2.6
System pozasądowego rozwiązywania sporów

2.7
Współpraca z rzecznikami konsumentów

2.8
Europejskie Centrum Konsumenckie

2.9
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów

Przegląd działań

Kontrole u przedsiębiorców wybranych losowo

W przypadku losowo pobranych próbek paliw ciekłych w 2019 r. wymagań jakościowych nie spełniało 1,37 proc. W porównaniu do 2018 r. zanotowano więc minimalny spadek zakwestionowanych próbek (1,9 proc.). Podobnie jak w 2018 r., **nieprawidłowości rzadziej dotyczyły benzyny (1,01 proc.) niż oleju napędowego (1,86 proc.)**. Próba losowa była nieznacznie większa niż w poprzednim roku: łącznie inspektorzy zbadali 1 023 próbki, a rok wcześniej – 947.

Łącznie ze stacjami wytypowanymi na podstawie skarg wymagań jakościowych nie spełniło 1,86 proc. próbek.

W losowym badaniu jakości gazu skroplonego (LPG) stwierdzono nieprawidłowości w przypadku 0,60 proc. próbek spośród 397 skontrolowanych (w 2018 r. było to odpowiednio 1,43 proc. próbek złej jakości na 413 pobranych). W przypadku paliw stałych zakwestionowano 3,03 proc. próbek niespełniających wymagań jakościowych z 213 pobranych do badania.

Kontrole na podstawie skarg i wcześniejszych nieprawidłowości

Inspekcja sprawdziła również jakość paliw oferowanych przez przedsiębiorców, na których napłynęły skargi, wytypowanych przez organy ścigania oraz tych, u których w poprzednich latach wykryto nieprawidłowości.

Wyniki kontroli paliw ciekłych poprawiły się w porównaniu do 2018 r. Z pobranych 658 próbek oleju napędowego i benzyny na 520 stacjach inspektorzy zakwestionowali 2,74 proc. (rok wcześniej było to 6,63 proc.). Zastrzeżenia częściej dotyczyły oleju napędowego (4,46 proc. próbek), w przypadku benzyny nie wykazano żadnych nieprawidłowości.

W ramach kontroli **gazu LPG inspektorzy zakwestionowali 1,92 proc. próbek**, a więc nastąpiła nieznaczna poprawa w stosunku do 2018 r., gdy było to 2 proc.

Od lipca 2019 r. UOKiK kontrolował również jakość paliw stałych. Pobrano i zbadano 213 próbek, z czego 3,03% zostało zakwestionowanych.

Decyzje IH w zakresie kontroli jakości paliw

Inspekcja Handlowa wydała 10 decyzji o wycofaniu z obrotu paliw, które nie spełniały norm, oraz przekazała do Urzędu Regulacji Energetyki informacje dotyczące 47 stacji paliw, na których inspektorzy stwierdzili naruszenie warunków udzielonych koncesji na obrót paliwami ciekłymi oraz przepisów prawa energetycznego.

IH skierowała ponadto 23 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury. Obowiązujące przepisy przewidują surowe sankcje za obrót paliwem złej jakości – grzywnę w wysokości do 1 mln zł lub karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

	skontrolowane losowo stacje i pobrane próbki	% zakwestionowanych próbek
Paliwa ciekłe – benzyny i olej napędowy	1 023	1,37
Gaz LPG	397	0,60

Effekty kontroli

655

powiadomień o paliwie niewłaściwej jakości

43

decyzje UOKiK zobowiązujące przedsiębiorców do pokrycia kosztów badań laboratoryjnych

23

zawiadomienia do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

47

przekazanych informacji do URE dotyczących stacji paliw, które naruszyły warunki udzielonych koncesji na obrót paliwami ciekłymi i przepisów prawa energetycznego

10

decyzji IH o wycofaniu z obrotu paliw niespełniających norm

3

decyzje UOKiK w sprawie wniosków przedsiębiorców o ponowne rozpatrzenie decyzji UOKiK zobowiązującej do pokrycia kosztów badań laboratoryjnych

2.6

System pozasądowego rozwiązywania sporów

System pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich w Polsce (zwany także systemem ADR – *Alternative Dispute Resolution*, pozasądowym lub polubownym) funkcjonuje od 2017 r.⁴² Tworzą go instytucje publiczne i niepubliczne, które zajmują się prowadzeniem polubownych postępowań między konsumentem a przedsiębiorcą w sprawach objętych ich właściwością. Sprawami, dla których nie został utworzony właściwy podmiot sektorowy, zajmuje się Inspekcja Handlowa jako instytucja o charakterze horyzontalnym.

Do zadań Prezesa UOKiK należy prowadzenie **rejestru podmiotów uprawnionych do pozasądowego rozstrzygania sporów konsumenckich**. Sprawując nadzór nad systemem, Urząd ocenia wnioski o wpis do rejestru nadane przez instytucje zajmujące się pozasądowym rozwiązywaniem sporów i ubiegające się o status podmiotu uprawnionego. Monitoruje również, w jaki sposób wywiązują się one z obowiązków nałożonych ustawą ADR. Służy temu bieżąca analiza stron internetowych, sprawozdań z działalności oraz wymiana informacji w ramach roboczych spotkań z udziałem przedstawicieli systemu ADR w Polsce⁴³. Podmioty wpisane do rejestru zostają notyfikowane Komisji Europejskiej jako uprawnione do prowadzenia postępowań w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich.

W 2019 r. do podmiotów ADR wpłynęło blisko 20 tys. wniosków o wszczęcie postępowania polubownego. Najczęściej dotyczyły one artykułów przemysłowych (w tym

ok. 54 proc. wniosków skierowanych do IH dotyczyło obuwia) oraz usług lotniczych. Z podmiotów publicznych najwięcej spraw otrzymała Inspekcja Handlowa (ponad 7,1 tys.) oraz Rzecznik Praw Pasażerów przy ULC (ponad 4,5 tys.). W kategorii podmiotów niepublicznych najczęściej wnioski trafiały do Arbitra Bankowego przy ZBP (800).

Rejestr podmiotów uprawnionych

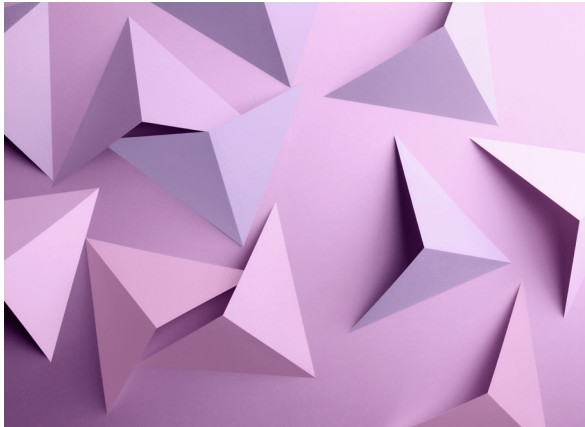
Rejestr podmiotów uprawnionych ADR dostępny jest na stronie UOKiK pod adresem: https://www.uokik.gov.pl/rejestr_podmiot_uprawnionych.php. Zawiera on dane dotyczące poszczególnych instytucji, m.in. nazwę, wysokość pobieranej opłaty, języki, w jakich można składać wnioski o wszczęcie postępowania, rodzaje i kategorie sporów konsumenckich, którymi dany podmiot się zajmuje.

W 2019 r. w rejestrze znajdowało się **11 podmiotów uprawnionych**: 7 publicznych utworzonych przy lub w strukturze organów publicznych oraz 4 niepubliczne utworzone przez przedsiębiorców z danej branży. Do rejestru dopisano jedną instytucję publiczną – Rzecznika Praw Pasażerów przy Prezesie Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Dane zawarte w rejestrze oraz dokonywane w nim zmiany przekazywane są do Komisji Europejskiej, która publikuje wykaz podmiotów prowadzących postępowania pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich zgłoszonych jej przez państwa członkowskie UE na platformie ODR (ODR – *Online Dispute Resolution*).

⁴² 10 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 23 września 2016 r. o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich (Dz. U. z 2016 r., poz.

1823) wdrażająca do polskiego porządku prawnego regulacje unijne, zwana dalej ustawą ADR.

⁴³ Są to: Prezes UOKiK, podmioty uprawnione, Punkt Kontaktowy ds. ADR/ODR oraz Europejskie Centrum Konsumenckie.



Punkt Kontaktowy ds. ADR/ODR

Przy Prezesie UOKiK powstał Punkt Kontaktowy ADR/ODR, który udziela informacji dotyczących postępowań polubownych i służy pomocą przy wypełnianiu wniosków. W 2019 r. **udzielono łącznie 931 porad**, w tym 545 porad drogą elektroniczną i 383 telefoniczną. Ponadto konsultacje odbywały się również podczas indywidualnych spotkań w siedzibie Urzędu. Najczęściej sprawy dotyczyły sprzedaży konsumenckiej (odzież, sprzęt AGD) oraz usług lotniczych, turystycznych i finansowych. Dodatkowo konsumenci pytali o zasady funkcjonowania systemu ADR w Polsce oraz obsługę platformy ODR.

Platforma ODR

Platforma ODR to interaktywna strona internetowa założona z inicjatywy Komisji Europejskiej z myślą o konsumentach i przedsiębiorcach chcących polubownie rozstrzygnąć spór. Za pomocą elektronicznego formularza można złożyć skargę **na towary lub usługi zakupione przez internet zarówno w kraju, jak i za granicą**. Wszystkie dostępne na platformie instytucje zostały zweryfikowane i zarejestrowane przez organy krajowe (w Polsce odpowiada za to UOKiK). Strona dostępna jest we wszystkich językach UE i znajduje się pod adresem: <https://ec.europa.eu/consumers/odr/>.

Podmioty ADR obecne w rejestrze w 2019 r.

Podmioty publiczne: Sektorowe

usługi finansowe i ubezpieczeniowe	Rzecznik Finansowy, Sąd Polubowny przy Komisji Nadzoru Finansowego
usługi telekomunikacyjne i pocztowe	Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej
usługi energetyczne	Koordinator do spraw negocjacji przy Prezesie Urzędu Regulacji Energetyki
usługi transportu kolejowego	Rzecznik Praw Pasażera Kolei przy Prezesie Urzędu Transportu Kolejowego
usługi transportu lotniczego	Rzecznik Praw Pasażerów przy Prezesie Urzędu Lotnictwa Cywilnego (wpisany do rejestru w kwietniu 2019 r.)

Horyzontalne

Inspekcja Handlowa

sprzedaż towarów i usług, w sprawach nieobjętych przez inne wyspecjalizowane podmioty, m.in. turystycznych, deweloperskich, edukacyjnych, remontowo-budowlanych

Podmioty niepubliczne: Sektorowe

usługi oferowane przez banki	Arbiter Bankowy przy Związku Banków Polskich
usługi transportu lotniczego	Stowarzyszenie Praw Pasażerów Przyjazne Latanie ⁴⁴
sprzedaż towarów i usług przez internet z członkami Izby	Izba Gospodarki Elektronicznej
sprzedaż produktów żywnościowych	Centrum Polubownego Rozwiązywania Sporów dotyczących Żywności przy Polskiej Federacji Producentów Żywności Związku Pracodawców

⁴⁴ Instytucja ta została wykreślona z rejestru 14 czerwca 2019 r. Decyzja

o wykreśleniu została wydana na wniosek Stowarzyszenia.

2.7

Współpraca z rzecznikami konsumentów i organizacjami konsumenckimi

Współpraca z rzecznikami konsumentów

Współpraca z miejskimi i powiatowymi rzecznikami konsumentów to stały element działań UOKiK na rzecz skutecznej ochrony interesów konsumentów. Przyjmuje ona formę spotkań, bieżących kontaktów mailowych i telefonicznych, szkoleń. Urząd kieruje do rzeczników newsletter z informacjami o swojej działalności, orzecznictwie sądów w sprawach konsumenckich oraz zapytaniami o bieżące działania podejmowane przez rzeczników. Dostarczają oni Urzędowi cennych informacji o nieprawidłowościach na rynku i interwencjach względem nich podejmowanych.

UOKiK co roku sporządza i publikuje sprawozdanie z działalności rzeczników konsumentów. Jego celem jest nie tylko prezentacja informacji zbiorczych dotyczących funkcjonowania tej instytucji, ale również przedstawienie obrazu codziennej pracy rzeczników. Ważnym elementem opracowania są ich wnioski dotyczące stanu prawodawstwa, swojej i innych instytucji roli w systemie ochrony konsumentów.

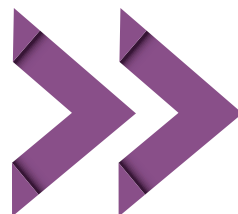
Przy Prezesie UOKiK działa **Krajowa Rada Rzeczników Konsumentów**, która pełni rolę opiniodawczo-doradczą, m.in. zgłaszając uwagi o działalności UOKiK czy uczestnicząc w dyskusji na temat zmiany przepisów. W 2019 r.⁴⁵ rada pracowała już w nowym składzie, powołanym przez

Prezesa UOKiK za pisemną zgodą powoływanych rzeczników. Stała wymiana informacji z radą umożliwia Urzędowi lepszą realizację rządowej polityki konsumenckiej.

Współpraca z organizacjami konsumenckimi

Wspólne inicjatywy podejmowane z organizacjami konsumenckimi dotyczą akcji edukacyjno-informacyjnych, poradnictwa ogólnopolskiego, organizacji wydarzeń o tematyce konsumenckiej, wymiany informacji o naruszeniach na rynku oraz opiniowania aktów prawnych.

Co roku Urząd organizuje konkursy dla organizacji konsumenckich na realizację zadań mających na celu upowszechnianie praw konsumentów oraz świadczenie pomocy prawnej⁴⁶. Do stałych projektów należą: ogólnopolskie poradnictwo bezpośrednie, e-porady i infolinia konsumencka. **W 2019 r. na ich realizację przeznaczono 2 mln 328 tys. zł.**



⁴⁵ Skład i sposób powoływania do KRRK zmienić się na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 lipca 2019 r.

o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1667).

⁴⁶ Udzielanie dotacji przez UOKiK odbywa się zgodnie z przepisami ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności

pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

2.6
System pozasądowego rozwiązywania sporów

2.7
Współpraca z rzecznikami konsumentów

2.8
Europejskie Centrum Konsumentów

2.9
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów

Zestawienie dotacji udzielonych w 2019 r. łączna kwota udzielonych dotacji: 2 mln 328 tys. zł⁴⁷

Infolinia konsumentka w latach 2018-2019 – 2019 r.

organizacja: Fundacja Konsumentów

kwota dotacji:

1 mln 103 tys. zł

Efekty: 70 550 porad

Upowszechnianie i ochrona praw konsumentów w latach 2019-2020 – 2019 r.

organizacja: Stowarzyszenie Aquila,

Fundacja Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej

kwota dotacji:

1 mln zł

Efekty: 2 813 porad w ramach 10 regionalnych ośrodków konsumentkich oraz poradnictwa terenowego, 800 akcji edukacyjnych

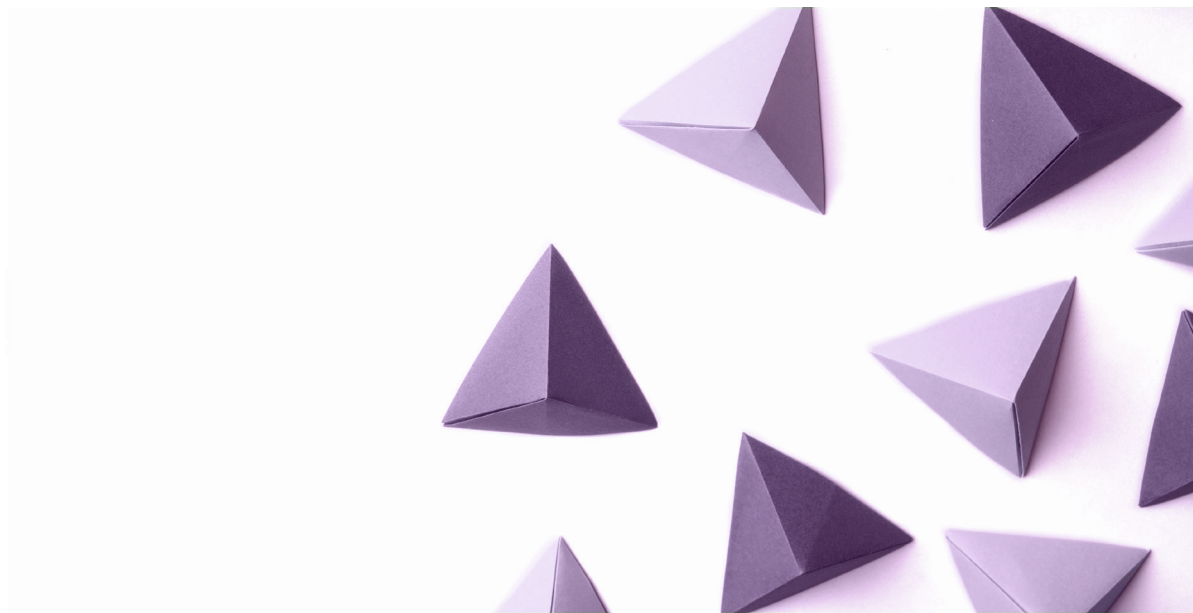
Konsumentkie Centrum e-Porad w latach 2018-2019 – 2019 r.

organizacja: konsorcjum Stowarzyszenie Aquila, Stowarzyszenie Euro-Concret, Stowarzyszenie dla Powiatu

kwota dotacji:

225 tys. zł

Efekty: 18 855 porad



⁴⁷ Kwota została podana w zaokrągleniu i wyliczona na podstawie wysokości dotacji przewidzianych we wszystkich

umowach zawartych z organizacjami na realizację zadań zleconych w 2019 r.

2.8

Europejskie Centrum Konsumenckie

Europejskie Centrum Konsumenckie w Polsce (ECK Polska) od 2018 r. znajduje się w strukturach UOKiK. Należy do sieci Europejskich Centrów Konsumenckich (ECC-Net)⁴⁸ obejmującej 30 centrów w 27 państwach członkowskich UE oraz w Norwegii, Islandii i Wielkiej Brytanii.

ECK Polska udziela bezpłatnych porad konsumentom na temat ich praw na jednolitym rynku EU i pomaga w rozwiązywaniu indywidualnych problemów transgranicznych w sposób pozasądowy. Centrum prowadzi również działania promujące europejskie prawa konsumenckie (poprzez stronę internetową, media tradycyjne i społecznościowe), współpracuje z organizacjami przedsiębiorców i konsumentów, a w ramach CPC-Net przekazuje UOKiK informacje na temat naruszeń zbiorowych interesów konsumentów w (w 2019 r. przekazano 5 zgłoszeń).

Z każdym rokiem sukcesywnie rośnie liczba spraw, którymi zajmuje się ECK Polska. W 2019 r. do centrum trafiło 3 818 skarg (o 14 proc. więcej niż w ubiegłym roku) oraz 2 076 zapytań (wzrost o 4 proc.). **Łącznie pomoc uzyskało 5 894 konsumentów.** Najwięcej skarg otrzymano na przedsiębiorców z Niemiec, Luksemburga i Wielkiej Brytanii, z kolei najczęściej zakupy u polskich przedsiębiorców reklamowali konsumenci z Litwy, Czech i Bułgarii.

Najwięcej spraw rozpatrywanych przez ECK dotyczyło umów zawieranych przez internet. Przedmiotem porad były usługi transportu lotniczego (problemy z lotem i bagażem), zakup odzieży i obuwia, wynajem pokoi hotelowych i samochodów oraz subskrypcja na portalach randkowych.

Przykładowe sprawy

- **Gwarancja czy rękojmia?** Konsument z Litwy dokonał zakupu wadliwego ogrodu w sklepie stacjonarnym w Polsce. Bezskutecznie starał się dochodzić reklamacji u polskiego producenta. Po tym, jak odmówiono mu skorzystania z karty gwarancyjnej poza granicami Polski, zdecydował się skierować skargę do ECK Litwa. Ostatecznie sprawa trafiła do ECK Polska.
- **Podróż z „klasą”.** Trzyosobowa rodzina z Polski wracała linią czarterową z Dominikany. Niestety lot został opóźniony o 3 godziny, a jeden z pasażerów musiał podróżować niższą klasą. Rodzinie udało się wyegzekwować odszkodowanie za opóźnienie, jednak linia lotnicza odmówiała jej zwrotu należnych pieniędzy za zmianę klasy. Dzięki interwencji ECK Polska i ECK Holandia ostatecznie przewoźnik wypłacił konsumentom całą kwotę.
- **Kosztowne CV.** Konsumentka skorzystała z płatnego kreatora CV i za wybrany szablon zapłaciła 9,99 zł. Po tygodniu z jej karty serwis pobrał kwotę 59,99 zł. Okazało się, że zawarła umowę abonamentową, a kwota miała być pobierana co miesiąc. O istnieniu subskrypcji nie była wyraźnie poinformowana przez przedsiębiorcę. Po interwencji ECC-Net firma oddała 59,99 zł i zmieniła sposób prezentowania informacji na swojej stronie.

⁴⁸ Sieć ECC-Net jest współfinansowana ze środków Komisji Europejskiej.

INICJATYWY ECK POLSKA W 2019 R.

ECK Polska podejmuje także liczne działania służące promocji praw konsumenta w UE. Wybrane inicjatywy w 2019 r.:

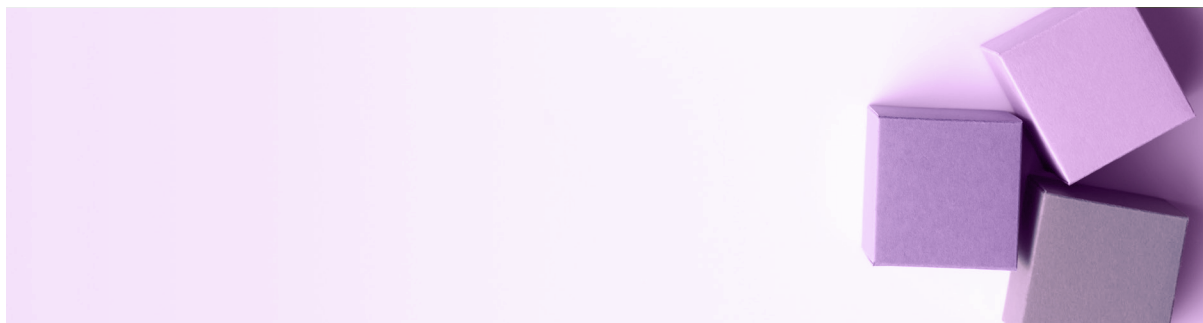
- „Pocztówka z wakacji w formie reklamy” – kampania informacyjna dla konsumentów wracających z wakacji, którzy natrafili na problem z linią lotniczą (promocja na YouTube, Facebooku i Twitterze);
- organizacja wydarzenia „Konsument na granicy” w Słubicach-Frankfurcie nad Odrą wraz z ECK Niemcy podczas Miejskiego Święta Hanzy;
- wspólne z UOKiK działania z okazji Black Friday – komunikat prasowy oraz webinar;
- lekcje w szkołach średnich oraz na uczelniach;
- szkolenia dla rzeczników konsumentów w zakresie praw pasażerów i prawa turystycznego.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

W kwietniu 2019 r. Europejskie Centrum Konsumentów zorganizowało dwudniowe spotkanie dla przedstawicieli ECC-Net oraz Komisji Europejskiej. Pierwszego dnia odbyły się konsultacje w ramach Grupy Strategicznej oraz koordynowanej przez ECK Polska Grupy Case Handlingowej. Kolejnego dnia miały miejsce warsztaty, podczas których 60 uczestników reprezentujących wszystkie kraje UE pracowało nad ujednoliceniem zasad obsługi spraw w ECC-Net.

ECK Polska w mediach w 2019 r.

- wywiady i komentarze: 88
- publikacje w prasie: 160
- publikacje w Internecie: 317



2.9

Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów

Orzecznictwo w sprawach dotyczących zbiorowych interesów konsumentów

Przedsiębiorcom przysługuje prawo do odwołania się od decyzji Prezesa UOKiK w sprawach dotyczących naruszenia zbiorowych interesów konsumentów do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Jeśli sąd nie zgadza się z rozstrzygnięciem zawartym w decyzji, może ją uchylić lub zmodyfikować, np. obniżając wysokość kary nałożonej na przedsiębiorcę. Drugą instancją jest Sąd Apelacyjny w Warszawie. Możliwe jest również złożenie skargi kasacyjnej od jego wyroku do Sądu Najwyższego.

Przegląd orzecznictwa

SOKiK – wyrok z 14 marca 2019 r. w sprawie UPC⁴⁹

W 2016 r. UOKiK nałożył ponad 800 tys. zł kary na UPC za **bezprawne informowanie konsumentów o zmianie wysokości abonamentu za dostęp do internetu** (RBG-5/2016). W umowach zawartych z konsumentami zabrakło klauzuli modyfikacyjnej, która powinna wskazywać, kiedy i w jakiej sytuacji cena usługi może ulec zmianie. W takiej sytuacji przedsiębiorca nie powinien jednostronnie zmieniać warunków umów. SOKiK potwierdził w wyroku stanowisko Prezesa UOKiK. W jego ocenie „nie ma wystarczających argumentów uzasadniających przyjęcie, że jedna ze stron umowy może bez upoważnienia umownego albo ustawowego i całkowicie swobodnie – co do przyczyn i treści zmian – modyfikować już istniejący stosunek umowny”.

Ponadto potwierdził prawo Urzędu do korzystania z rekompensaty publicznej i nakładania na przedsiębiorców obowiązku zwrotu konsumentom nienależnie pobranych kwot wskutek naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Jednakże w sprawie dotyczącej UPC sąd uznał zastosowanie tego instrumentu za nieproporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia.

SOKiK – wyrok z 14 października 2019 r. w sprawie Polkomtel i Cyfrowy Polsat⁵⁰

Wyrok dotyczy decyzji UOKiK z 2016 r. (RBG-10/2016), w której uznano za **wprowadzające w błąd kampanie reklamowe Cyfrowego Polsatu oraz Polkomtelu dotyczące oferty smartDOM**. Oferta promocyjna sugerowała, że możliwe jest uzyskanie pakietu usług telekomunikacyjnych wraz z zestawem urządzeń elektronicznych w jednym abonamencie za cenę 61 zł miesięcznie. W rzeczywistości obejmowała ona tylko cenę za świadczoną usługę, a za sprzęt należało zapłacić dodatkowo. Komunikat dotyczący konieczności zawarcia osobnej umowy na zakup urządzeń oraz poniesienia opłat z tego tytułu był nieczytelny dla przeciętnego konsumenta ze względu na wielkość zastosowanej czcionki oraz długość i czas trwania tekstu informacyjnego. Nałożona w tej decyzji kara na obydwu przedsiębiorców wyniosła blisko 16,7 mln zł. SOKiK oddalił w całości odwołanie spółek. Uznał działania podejmowane wspólnie przez Cyfrowy Polsat oraz Polkomtel za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, utrzymał nałożone na przedsiębiorców kary oraz nakaz emisji fragmentów decyzji w telewizji.

⁴⁹ Sygnatura akt XVII AmA 64/16.

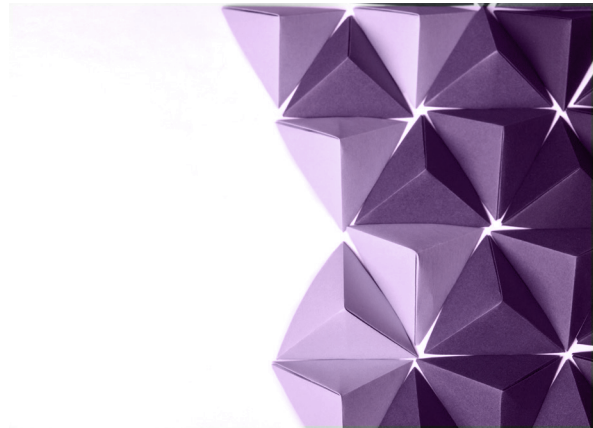
⁵⁰ Sygnatura akt XVII AmA 33/17.

SOKiK – wyrok z 4 kwietnia 2019 r. w sprawie Novum⁵¹

SOKiK oddalił w całości odwołanie spółki Novum od decyzji UOKiK z 2015 r. (DDK-29/2015). Urząd uznał w niej, że przedsiębiorca naruszył zbiorowe interesy konsumentów. **Konsultanci Novum dzwonili do konsumentów z propozycją zawarcia umowy bez ich wcześniejszej zgody.** Zgodnie z przepisami (ustawa o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny) podmiot, który kontaktuje się w celach marketingowych, musi uzyskać wcześniej zgodę konsumenta. Ponadto rozmowy przeprowadzono w ten sposób, by klienci byli przekonani, że ofertę prezentuje ich dotychczasowy operator. UOKiK stwierdził, że spółka wprowadzała konsumentów w błąd i nałożył na nią kary w łącznej wysokości ponad 481 tys. zł.

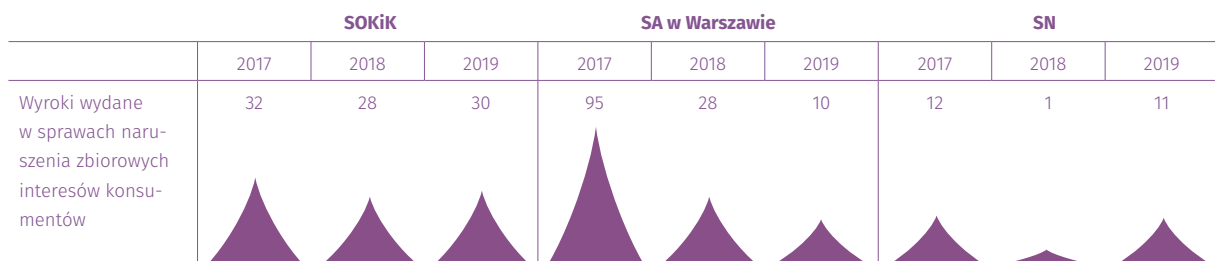
SOKiK – wyrok z 15 stycznia 2019 r. w sprawie Orange Polska⁵²

Wyrok dotyczy odwołania Orange Polska od decyzji Prezesa UOKiK z 2016 r. (DDK-26/2016). Postępowanie zostało wszczęte po skargach napływających do urzędu od rzeczników konsumentów i osób korzystających z usług spółki. Zakwestionowana przez UOKiK praktyka polegała na **automatycznym przedłużaniu umów zawartych na czas oznaczony w sytuacji braku działania ze strony konsumenta.**



Jeżeli przed zakończeniem kontraktu klient z niego nie zrezygnował, nie ulegał on rozwiązaniu, lecz wydłużał się o kolejny okres. Było to 6 miesięcy w przypadku Neostrady oraz 12 miesięcy lub 24 miesiące w przypadku pozostałych usług stacjonarnych. Konsumentom, którzy wypowiedzieli ją przed upływem tego czasu, były naliczane wysokie kary. Operator zmienił w międzyczasie praktykę, jednak nawet wówczas wielu konsumentów miało trudności ze swobodnym wyborem sposobu przedłużania umowy. Spowodowane to było forsowaniem przez konsultantów Orange przedłużania kontraktu na czas oznaczony. Długotrwały charakter oraz znaczny zasięg zakwestionowanej praktyki miały wpływ na wysokość kary finansowej dla spółki. Wyniosła ona blisko 30 mln zł. Oprócz kary finansowej,

Wyroki sądowe w sprawach naruszenia zbiorowych interesów konsumentów – lata 2017-2019⁵³



⁵¹ Sygnatura akt XVII AmA 34/16.

⁵² Sygnatura akt XII AmA 19/17.

⁵³ Baza wyroków SOKiK, Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz Sądu

Najwyższego dotyczących decyzji Prezesa UOKiK znajduje pod adresem:

uokik.gov.pl



Prezes Urzędu zdecydował o usunięciu skutków zakwestionowanej praktyki w postaci **rekompensaty publicznej dla konsumentów**. UOKiK zobowiązał Orange Polska do zwrotu byłym abonentom opłat za przedterminowe rozwiązanie automatycznie przedłużonej umowy. Spółka musiała również umożliwić abonentom wypowiedzenie bez żadnych konsekwencji tak przedłużonych kontraktów.

W styczniu 2019 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie spółki. Sąd zgodził się z zarzutami zawartymi w decyzji i stwierdził, że kara nałożona na Orange jest adekwatna do naruszeń.

SOKiK – wyrok z 25 kwietnia 2019 r. w sprawie PGT⁵⁴

W grudniu 2016 r. UOKiK wydał decyzję w sprawie PGT (RPZ-10/2016), w której stwierdził, że spółka stosowała praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Przedsiębiorca, działający pod nazwą „Telefonia Polska Razem”, wprowadzał konsumentów w błąd. **Przedstawiciele firmy podawali się za dotychczasowego operatora telekomunikacyjnego**, oferując zmianę warunków umo-

wy. W rzeczywistości dokumenty przedkładane konsumentom stanowiły nową umowę, a ich podpisanie wiązało się ze zmianą usługodawcy. Dodatkowo PGT utrudniała kontrahentom bezpłatne odstąpienie od umowy, nie przekazując podpisanego egzemplarza i załączników.

Prezes UOKiK nakazał spółce zaprzestanie stosowania niezgodnych z prawem działań i nałożył maksymalną karę przewidzianą przez przepisy w wysokości ponad 1,97 mln zł.

W kwietniu 2019 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie PGT. Wyrok nie jest prawomocny.

SOKiK – wyrok z 14 marca 2019 r. w sprawie mBank⁵⁵

Wyrok dotyczy odwołania mBanku od decyzji UOKiK z 2015 r. (DDK-20/2015). Uznano w niej, że spółka naruszyła zbiorowe interesy konsumentów i nałożono na nią karę w wysokości ponad 6,5 mln zł. **Rozliczając umowy kredytowe odnoszące się do waluty obcej, nie uwzględniła ujemnego oprocentowania**, pomimo spadku poniżej zera wartości wskaźnika LIBOR, wykorzystywanego przy

⁵⁴ Sygnatura akt XVII AmA 9/17.

⁵⁵ Sygnatura akt XVII AmA 32/16.

obliczaniu wysokości tego oprocentowania. Prezes UOKiK nałożył na bank obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia poprzez dokonanie zwrotu na rzecz konsumentów kwoty wynikającej z przeliczenia oprocentowania przyjmującego wartość ujemną.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie mBanku i podzielił stanowisko Urzędu co do zakwestionowanej praktyki i nałożonego na przedsiębiorcę obowiązku usunięcia trwających skutków naruszenia. Uchylił jednakże nałożoną karę pieniężną ze względu na precedensowy charakter sprawy.

SOKiK – wyrok z 19 sierpnia 2019 r. w sprawie Raiffeisen Bank International AG⁵⁶

W 2016 r. UOKiK uznał w decyzji (DDK-24/2016), że Raiffeisen Bank naruszył zbiorowe interesy konsumentów, ponieważ **nie uwzględnił ujemnego LIBORU przy obliczaniu oprocentowania kredytu indeksowanego we frankach**. Przedsiębiorca bez akceptacji klientów próbował jednostronnie wprowadzić do umów postanowienie, zgodnie z którym ujemna stawka LIBOR wynosiła zero. Zgodnie z przepisami jest to istotny element umowy i na każdą jego zmianę musi się zgodzić konsument. Po wycofaniu się z tej praktyki bank nadal nie naliczał ujemnego oprocentowania kredytów. Na Raiffeisen Bank Polska została nałożona kara ponad 3,5 mln zł. Na mocy decyzji bank został zobowiązany do przeliczania oprocentowania zgodnie z umową i zrekompensowania strat konsumentom za wszystkie okresy, kiedy wystąpiło ujemne oprocentowanie.

SOKiK w 2019 r. oddalił w całości odwołanie przedsiębiorcy.

Sąd Najwyższy – postanowienie z 26 marca 2019 r. w sprawie Raiffeisen Bank Polska⁵⁷

Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały w odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w sprawie dotyczącej odwołania Raiffeisen Bank Polska. W uzasadnieniu odniósł się jednak do kwestii uznawania zachowania

przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Potwierdził, że jednym z głównych kryteriów kwalifikacyjnych w tym zakresie jest bezprawność działania (czy zaniechania), czyli jego sprzeczność z prawem. Bezprawność ma przy tym charakter obiektywny, zatem nie ma znaczenia, czy działanie przedsiębiorcy było zawinione. „Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje bowiem strona podmiotowa czynu, tj. wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność lub nieumyślność)”.

Sąd Najwyższy – wyrok z 10 października 2019 r. w sprawie Orange Polska⁵⁸

W decyzji (DDK-23/2010) z 2010 r. UOKiK uznał, że Polska Telefonia Cyfrowa Centertel (dziś Orange Polska) naruszyła zbiorowe interesy konsumentów, stosując **agresywną praktykę rynkową**. Na spółkę nałożono prawie 9,3 mln zł kary. Zakwestionowano model sprzedaży na odległość, w którym konsument musiał podpisać umowę w obecności kuriera. Nie miał wówczas warunków oraz czasu, by swobodnie zapoznać się z dokumentami i podjąć na tej podstawie racjonalną decyzję. Zdaniem Urzędu przedsiębiorca wykorzystywał w ten sposób swoją pozycję i wywierał presję na klientów, którzy być może w innych warunkach nie zdecydowaliby się na zaciągnięcie wielomiesięcznego zobowiązania.

Z oceną Prezesa UOKiK nie zgodziły się sądy okręgowe i apelacyjny. Uznały, że konsument miał możliwość wcześniejszego zapoznania się z umową na stronie internetowej operatora oraz skonsultowania jej zapisów z konsultantem.

Sąd Najwyższy, rozpatrując skargę kasacyjną Prezesa UOKiK, miał wątpliwości, jak należy w tym przypadku interpretować przepisy dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych. W związku z tym poprosił Trybunał Sprawiedliwości UE o wyjaśnienie, czy model sprzedaży usług na odległość stosowany przez PTC Centertel można uznać za agresywną praktykę rynkową. Kierując

⁵⁶ Sygnatura akt XVII AmA 24/17.

⁵⁷ Sygnatura akt I NSZP 1/18.

⁵⁸ Sygnatura akt I NSK 16/19.

się stanowiskiem TSUE (sygn. akt C-628/17) SN wskazał w wyroku, że nie można uznać za agresywną praktykę rynkową takiego modelu zawierania umów na odległość o świadczenie usług telekomunikacyjnych, który wymaga od konsumenta podjęcia decyzji w krótkim czasie w obecności kuriera. Będzie nią natomiast tylko takie zachowanie przedsiębiorcy, które polega na nakłaniania konsumenta do podjęcia decyzji dla niego niekorzystnej poprzez ograniczenie swobody wyboru. W sytuacji, gdy obydwie strony wstępnie ustalają warunki, na jakich będą świadczone usługi, a następnie zostają one potwierdzone w przedstawionej konsumentowi do podpisu umowie, to nawet krótki czas na zapoznanie się z dokumentami nie powoduje, że konsument pod presją obecności kuriera podejmuje decyzję, której inaczej by nie podjął. Ponadto SN wielokrotnie podkreślił, że konsument miał możliwość wcześniejszego zapoznania się z warunkami umowy.

Sąd Najwyższy – wyrok z 19 listopada 2019 r. w sprawie CT Creative Team⁵⁹

Wyrok dotyczy decyzji UOKiK z 2014 r. (RŁO-37/2014). Uznano w niej, że CT Creative Team naruszył zbiorowe interesy konsumentów, ponieważ **nie poinformował w należyty sposób użytkowników o kosztach związanych z korzystaniem z dodatkowych usług o podwyższonej opłacie**. Na przedsiębiorcę nałożono karę w wysokości ponad 31 tys. zł. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie spółki i utrzymał decyzję w mocy. W ustnym uzasadnieniu stwierdził, że konsumenci nie byli każdorazowo informowani o tym, że korzystając z dodatkowych opcji w grze, wysyłają SMS-y o podwyższonej opłacie. Sąd Apelacyjny przychylił się w tej sprawie do apelacji przedsiębiorcy i zdecydował o uchyleniu decyzji Prezesa UOKiK.

W ostatnim wyroku z 2019 r. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną Prezesa UOKiK od wyroku SA. W swoim rozstrzygnięciu wskazał, że prawo konsumenckie tworzy konsumentom sprzyjające warunki do podjęcia świadomej

decyzji. SN nie uznał za wymagane podawanie informacji o kosztach dodatkowych opcji w trakcie gry i podkreślił, że informacja o kosztach wszystkich opcji płatnych jest podawana użytkownikowi przed wybraniem opcji „Zawsze OK” (kliknięcie w ten przycisk było równoznaczne z wyrażeniem zgody). SN dodatkowo stwierdził, obowiązek informacyjny po stronie przedsiębiorcy może wynikać z dobrego obyczaju, jednakże w tej sprawie taki dobry obyczaj nie został wykazany.

Orzecznictwo w sprawach dotyczących ogólnego bezpieczeństwa produktów i spraw z zakresu zgodności wyrobów z wymaganiami UE

Na decyzję UOKiK dotyczącą ogólnego bezpieczeństwa produktów oraz zgodności wyrobów z unijnymi wymaganiami (dyrektywami nowego podejścia) przedsiębiorcy mogą złożyć skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA). Natomiast od wydanego przez WSA wyroku przysługuje skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA).

Orzecznictwo w sprawach dotyczących odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów IH oraz decyzji nakładających obowiązek uiszczenia opłat laboratoryjnych

Prezes UOKiK rozpatruje odwołania od decyzji wojewódzkich inspektorów IH w związku z prowadzonymi kontrolami. Ponadto Urząd prowadzi postępowania i wydaje postanowienia i decyzje w sprawie nałożenia na przedsiębiorcę obowiązku pokrycia kosztów badań jakości paliwa.

Od rozstrzygnięć UOKiK przysługuje skarga do WSA, a od orzeczeń WSA można złożyć skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

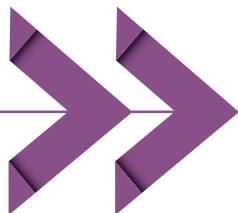
⁵⁹ Sygnatura akt I NSK 90/18.

2.6
System pozasądowego rozwiązywania sporów

2.7
Współpraca z rzecznikami konsumentów

2.8
Europejskie Centrum Konsumentów

2.9
Orzecznictwo sądowe w sprawach ochrony konsumentów



Złożone skargi i wydane wyroki w 2019 r.

ogólne bezpieczeństwo produktów

zgodność z wymaganiami UE

Skargi na decyzje UOKiK złożone przez przedsiębiorców do WSA	3	5
Skargi na decyzje UOKiK oddalone przez WSA	3	3
Skargi na decyzje UOKiK uwzględnione przez WSA	3	0
Skargi kasacyjne od orzeczeń WSA złożone do NSA	2	2

Złożone skargi i wydane wyroki w 2019 r. – jakość paliw

29

skarg na decyzje UOKiK złożonych przez przedsiębiorców do WSA

23

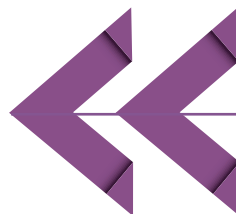
skargi na decyzje UOKiK oddalone przez WSA

5

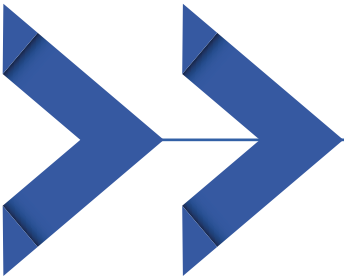
skarg na decyzje UOKiK uwzględnionych przez WSA

2

skargi kasacyjne od orzeczeń WSA złożone do NSA



03



ROZDZIAŁ 3.

Ważnym obszarem działań UOKiK służących ochronie konkurencji i konsumentów jest kształtowanie otoczenia prawnego, prowadzenie badań społecznych i analiz rynku, a także informowanie i edukowanie uczestników rynku na temat przepisów konsumenckich i antymonopolowych. Urząd angażuje się również na forum współpracy międzynarodowej, w szczególności w inicjatywy realizowane przez instytucje unijne oraz pozostałe państwa członkowskie UE.

3.1

Prace legislacyjne

W ramach swoich kompetencji Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów opracowuje akty prawne dotyczące ochrony konkurencji i konsumentów. Bierze również udział w pracach legislacyjnych zainicjowanych przez inne instytucje w pozostałych obszarach kompetencyjnych. W 2019 r. UOKiK przeanalizował łącznie **1 255 projektów** aktów prawnych i stanowisk do projektów sejmowych pod kątem przepisów, które mogą wpływać na konkurencję i sytuację konsumentów. .

3.1.1

Krajowa legislacja

Działania legislacyjne dotyczące obszaru właściwego UOKiK

Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw

Znowelizowana ustawa dostosowuje polskie prawo do unijnego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2018/302 z dnia 28 lutego 2018 r. w sprawie nieuzasadnionego blokowania geograficznego oraz innych form dyskryminacji klientów ze względu na przynależność państwową, miejsce zamieszkania lub miejsce prowadzenia działalności na rynku wewnętrznym oraz w sprawie zmiany rozporządzeń (WE) nr 2006/2004 oraz (UE) 2017/2394 i dyrektywy 2009/22/WE¹. Zakazuje ono przedsiębiorcom dyskryminowania klientów z powodu przynależności państwowej, miejsca zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej. W efekcie konsu-

menci mają mieć równy dostęp do oferty niezależnie od kraju Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE, Wielka Brytania, Norwegia, Islandia i Liechtenstein), z którego robią zakupy.

Przepisy zmienionej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów określają, że w Polsce za egzekwowanie przepisów unijnego rozporządzenia odpowiadają:

- UOKiK – w przypadku, gdy praktyka przedsiębiorcy będzie naruszała zbiorowe interesy konsumentów oraz gdy geoblokowanie stanowić będzie praktykę ograniczającą konkurencję,
- sądy powszechne – w pozostałym zakresie.

Zgodnie z nowymi przepisami konsumenci będą mogli uzyskać informacje w sprawach dotyczących stosowania unijnego rozporządzenia w Punkcie Kontaktowym do spraw pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich oraz internetowego systemu rozwiązywania sporów konsumenckich (Punkt Kontaktowy ADR/ODR) działającym przy UOKiK.

Ustawa zmienia również **sposób powoływania delegatur UOKiK i przydzielania im zadań**. Dotychczas siedziby delegatur określała ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Zmienione przepisy przewidują, że kwestia ta będzie regulowana na drodze zarządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie nadania statutu Urzędowi Konkurencji i Konsumentów. Dzięki temu Prezes UOKiK uzyska większą elastyczność w ustalaniu zadań centrali, delegatur oraz laboratoriów Urzędu.

¹ Dz. Urz. UE L 60 I z 2.03.2018, str. 1
oraz Dz. Urz. UE L 66 z 8.03.2018, str. 1.

Nowelizacja zmieniła skład Krajowej Rady Rzeczników Konsumentów, która jest organem doradczym przy Prezesie UOKiK. Do tej pory w składzie Rady było 9 rzeczników – po jednym z terenu każdej dotychczasowej delegatury. Po zmianach każde województwo będzie miało w Radzie swojego przedstawiciela – w sumie w Radzie będzie 16 przedstawicieli rzeczników.

Przepisy ustawy rozszerzyły zakres dostępu Prezesa UOKiK do tajemnic prawnie chronionych: tajemnicy skarbowej i bankowej. Zmiana ta służy poprawie skuteczności wykrywania naruszeń przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ustawa o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów² weszła w życie:

- 17 września 2019 r. w zakresie przepisów dotyczących geoblokowania,
- 3 stycznia 2020 r. w zakresie przepisów dotyczących struktury UOKiK.

**Draft Act amending the Act on Competition and
Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie
konkurencji i konsumentów – w związku
z wdrożeniem rozporządzenia nr 2017/2394
Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie
współpracy między organami krajowymi
odpowiedzialnymi za egzekwowanie przepisów
prawa w zakresie ochrony konsumentów
(Rozporządzenie CPC)**

Prezes UOKiK opracował projekt zmian w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, mających na celu uzupełnienie kompetencji w zakresie ochrony konsumentów o kompetencje przewidziane rozporządzeniem CPC. Co do zasady, rozporządzenia UE, nie podlegają transpozycji ponieważ obowiązują bezpośrednio, w tym jednak przypadku konieczne jest wskazanie organu uprawnio-

nego oraz nadanie mu wskazanych w rozporządzeniu uprawnień, w przypadku, gdy takimi uprawnieniami nie dysponuje.

Implementacji wymagają następujące narzędzia:

1. wprowadzenie podstawy prawnej do współpracy z innymi organami ochrony konsumentów w państwach członkowskich UE oraz KE;
2. zmiany mające na celu rozszerzenie/wzmocnienie kompetencji Prezesa UOKiK jako organu ochrony zbiorowych interesów konsumentów:

→ śledzenie przepływów finansowych;

→ uprawnienie do nabywania towarów lub usług w tym, w razie potrzeby, z wykorzystaniem możliwości przedstawienia się jako inna osoba/ukrycia tożsamości;



² Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji

i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1667).

→ uprawnienia dotyczące interfejsu internetowego. Zgodnie z art. 9 ust. 4 pkt g rozporządzenia CPC w przypadku braku innych skutecznych środków, które mogą doprowadzić do zaprzestania lub zakazania naruszenia objętego niniejszym rozporządzeniem oraz w celu zapobieżeniu ryzyku wyrządzenia poważnych szkód zbiorowym interesom konsumentów właściwy organ ma prawo do nakazania:

- usunięcia treści lub ograniczenia dostępu do interfejsu internetowego lub nakazania umieszczenia wyraźnego ostrzeżenia dla konsumentów wchodzących na interfejs internetowy,
- dostawcy usług hostingowych usunięcia lub wyłączenia interfejsu internetowego lub ograniczenia dostępu do niego, lub
- w odpowiednich przypadkach nakazania rejestracji domen i podmiotom rejestrującym domeny usunięcia pełnej nazwy domenowej (FQDN) i umożliwienia właściwemu organowi jej rejestracji.

→ rozszerzenie instytucji przeszukania także na postępowania konsumenckie;

→ możliwość zgłaszania ostrzeżeń zewnętrznych, o których mowa w art. 27 rozporządzenia CPC, przez wyznaczone podmioty, europejskie centra konsumenckie, organizacje i stowarzyszenia konsumenckie oraz w odpowiednim przypadku – stowarzyszenia przedsiębiorców.

Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych

Celem pakietu nowych przepisów opracowanego przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (obecnie – Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii) jest ograniczenie zjawiska **nieterminowego regulowania należności za wykonane usługi lub nabyte towary** (zatorów płatniczych), a co za tym idzie – poprawa płynności finansowej polskich przedsiębiorców. Prezes UOKiK uczestniczył

w tworzeniu przepisów w części dotyczącej postępowań w sprawach przeciwdziałania nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych.

Przepisy ustawy wprowadziły m.in. możliwość nałożenia kary administracyjnej na przedsiębiorcę, który opóźnia się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych. **Postępowanie w tym zakresie będzie prowadził Prezes UOKiK** w przypadku, gdy suma zaległych świadczeń pieniężnych przedsiębiorcy w ciągu 3 kolejnych miesięcy wyniesie co najmniej 5 mln zł. Taki próg ustalono dla postępowań wszczynanych do 2021 r. W późniejszych latach działania będą podejmowane, jeśli wartość zaległości przekroczy 2 mln zł. Postępowania będą wszczynane z urzędu i powinny kończyć się w ciągu 5 miesięcy. Zawiadomienie dotyczące podejrzenia wystąpienia nadmiernego opóźniania się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych będzie mógł złożyć do UOKiK każdy, nie tylko podmiot, który padł ofiarą zatorów. Dane zgłaszającego zawiadomienie nie będą ujawniane.

Wszczęcie postępowania będzie poprzedzała analiza prawdopodobieństwa nadmiernego opóźniania się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych oparta m.in. na ocenie informacji przekazanych przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. W ramach postępowania Urząd będzie kontrolował płatności z dwóch lat poprzedzających jego podjęcie. Jeśli Prezes UOKiK potwierdzi, że przedsiębiorca nadmiernie opóźnia się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych, będzie mógł nałożyć na przedsiębiorcę karę. UOKiK nie będzie jednak karał podmiotów, które są ofiarami zatorów płatniczych.

Ustawa przewiduje możliwość obniżenia kary o 20 proc., jeżeli przedsiębiorca spłaci należności wraz z odsetkami w ciągu 14 dni od doręczenia mu postanowienia o wszczęciu postępowania. UOKiK będzie mógł też zastosować dodatkową obniżkę o 10 proc., jeżeli dłużnik niezwłocznie zapłaci karę i zrzeknie się prawa do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Natomiast, jeśli UOKiK stwierdzi, że ukarany już wcześniej przedsiębiorca ponownie dopuszcza się nadmiernych opóźnień, to może podwyższyć karę o 50 proc.

Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2020 r.³

³ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ogranicze-

nia zatorów płatniczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1649).

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw

W 2019 r. zwiększono zadania i uprawnienia Prezesa UOKiK oraz Inspekcji Handlowej w zakresie kontroli kotłów na paliwo stałe. Urząd uczestniczył w pracach legislacyjnych nad zmianami ustawy – Prawo ochrony środowiska, które były prowadzone przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (obecnie – Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii).

Nowa regulacja ma na celu zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza wywołanego emisjami z indywidualnych systemów grzewczych z sektora komunalno-bytowego. Nowelizacja przewiduje, że Inspekcja Handlowa będzie kontrolowała spełnianie przez podmioty wprowadzające do obrotu kotły na paliwo stałe wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe (Dz. U. poz. 1690 z późn. zm.). W przypadku wprowadzenia do obrotu kotłów niespełniających wymagań, Inspekcja Handlowa może nałożyć na przedsiębiorcę karę w wysokości 5 proc. jej przychodu osiągniętego w poprzednim roku kalendarzowym, jednak nie mniej niż 10 tys. zł.

Ustawa weszła w życie 23 listopada 2019 r.⁴

Projekt ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz o Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym

Stosunki między nabywcą a deweloperem są regulowane przez obecnie obowiązującą ustawę z dnia 16 września 2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (zwana ustawą deweloperską). Blisko ośmioletni okres jej obowiązywania wskazuje na konieczność wprowadzenia zmian w zakresie niektórych z przyjętych w niej rozwiązań, ewentualnie stosownego ich doprecyzowania.

Projekt ustawy przewiduje powołanie **Deweloperskiego Funduszu Gwarancyjnego (DFG)**, który zwiększy

ochronę nabywców mieszkań przed upadkiem firmy deweloperskiej.

DFG będzie zasilany składkami płaconymi przez deweloperów. Maksymalny poziom stawki, według której będą obliczane składki na DFG, przewidziany w projekcie ustawy to 3 proc. w przypadku otwartego rachunku powierniczego oraz 0,6 proc. w przypadku zamkniętego rachunku powierniczego. Faktyczna wysokość stawki będzie określana w rozporządzeniu wydawanym przez ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych, po zasięgnięciu opinii Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Takie rozwiązanie zapewni elastyczność oraz możliwość odpowiedniego reagowania na zmieniające się warunki rynkowe.

Obecny system ochrony środków wpłacanych przez nabywcę mieszkania nie zapewnia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa. Stosowany najczęściej przez deweloperów otwarty mieszkaniowy rachunek powierniczy, bez dodatkowych zabezpieczeń w postaci gwarancji ubezpieczeniowej albo bankowej (tzw. „OMRP”), nie zapewnia kupującemu skutecznej ochrony w przypadku upadłości dewelopera. Wpłata zgromadzonych środków z tego rodzaju rachunku następuje zgodnie z harmonogramem przedsięwzięcia deweloperskiego określonego w tej umowie, jednak przed przeniesieniem własności nieruchomości na nabywcę. W przypadku upadłości dewelopera powoduje to ryzyko utraty przez kupującego zarówno środków finansowych, jak i nieruchomości.

Opracowywany projekt zmierza do stworzenia w Polsce **kompleksowego systemu ochrony wpłat nabywcy**, na który składają się następujące rozwiązania:

- utworzenie Deweloperskiego Funduszu Gwarancyjnego i nałożenie na dewelopera obowiązku odprowadzania składki na ten fundusz od wpłat dokonywanych przez nabywcę na Mieszkaniowy Rachunek Powierniczy (MRP);

⁴ Ustawa z dnia 16 października 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2166).

- zmiana katalogu środków ochrony wpłat nabywcy poprzez usunięcie OMRP oferowanego z dodatkowymi zabezpieczeniami w postaci gwarancji ubezpieczeniowej albo bankowej;
- doprecyzowanie zasad dokonywania przez nabywcę wpłat na MRP;
- doprecyzowanie przepisów dotyczących zasad uprawnień kontrolnych banku oraz zasad dokonywania wypłat z MRP na rzecz dewelopera;
- nałożenie na dewelopera rozpoczynającego sprzedaż obowiązku posiadania zgody wierzyciela hipotecznego na tzw. bezobciążeniowe wyodrębnienie lokalu i przeniesienie jego własności na nabywcę, jeżeli takie obciążenie istnieje;
- określenie praw i obowiązków stron umowy deweloperskiej w przypadku ogłoszenia upadłości banku prowadzącego MRP;
- wyeliminowanie wątpliwości dotyczących zastosowania ustawy do umów zawieranych również w odniesieniu do lokali/domów posiadających pozwolenie na użytkowanie;
- uregulowanie praw i obowiązków stron umowy rezerwacyjnej;
- umożliwienie nabywcy odmówienia dokonania odbioru ze względu na istotne wady mieszkania;
- doprecyzowanie procedury odbioru wraz z określeniem konsekwencji nieusunięcia wady w wyznaczonym przez konsumenta terminie.

Projekt zawiera również szereg **rozwiązań uzupełniających** ten system, tj.:

- wprowadzenie obowiązku przekazania przez dewelopera prospektu informacyjnego osobie kupującej mieszkanie (dotychczas prospekt był wydawany na żądanie osoby zainteresowanej zawarciem umowy deweloperskiej);

- wprowadzenie dodatkowego załącznika do prospektu informacyjnego w postaci „Szkicu koncepcji zagospodarowania terenu inwestycji i jego otoczenia z zaznaczeniem budynku oraz istotnych uwarunkowań lokalizacji inwestycji wynikających z przepisów odrębnych oraz z istniejącego i planowanego stanu użytkowania terenów sąsiednich (np. z funkcji terenu, stref ochronnych, uciążliwości)”;
- wyodrębnienie zadania inwestycyjnego i przypisanie do niego obowiązku prowadzenia MRP;
- ustalenie dokumentów stanowiących źródło informacji o planowanych inwestycjach w promieniu 1 km od nieruchomości;
- objęcie ustawą umów, których przedmiotem jest własność lub udział w prawie własności lokali użytkowych (wielostanowiskowej hali garażowej, pomieszczeń przeznaczonych na cele rekreacyjne, boksy rowerowe) oraz – w ograniczonym zakresie – objęcie umów sprzedaży zawieranych z nabywcą przez dewelopera albo przedsiębiorę innego niż deweloper.

Wszystkie zaproponowane w projekcie instrumenty mają stworzyć **jeden komplementarny system**, który polega na tym, że bez względu na wybrany przez dewelopera rodzaj MRP (do niego bowiem należy ta decyzja), nabywca otrzyma gwarancję bezpieczeństwa swoich środków na takim samym poziomie.

W 2019 r. Urząd kontynuował prace nad projektem.

Działania legislacyjne prowadzone z inicjatywy innych instytucji

Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych

Projekt ten, przygotowany z inicjatywy Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii, zawierał zmiany w zakresie definicji konsumenta. Mają one umożliwić **objęcie ochroną osób fizycznych zawierających umowy bezpo-**

średnio związane z ich działalnością gospodarczą, gdy z treści umowy wynika, że nie posiada ona charakteru zawodowego, związanego w szczególności z przedmiotem wykonywanej działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

UOKiK zgłosił poprawki do propozycji przedstawionych przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (obecnie Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii).

Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie

Autorem projektu było Ministerstwo Sprawiedliwości. Zakładał on m.in. zmiany w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim zakładające obniżenie maksymalnego pułapu pozaodsetkowych kosztów kredytu. W ramach uwag zgłaszanych w toku konsultacji międzyresortowych UOKiK zaproponował m.in. aby:

- projekt nie wprowadzał zmian dotyczących obowiązkowych informacji prezentowanych w reklamach, tak aby zapewnić zgodność przepisów ustawy z dyrektywą 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki (uwaga została uwzględniona);
- przy udzielaniu kredytu kredytodawca mógł dokonać wyboru, czy korzysta z usług Biura Informacji Kredytowej, czy też jednego z biur informacji gospodarczej (uwaga została uwzględniona).

Ostatecznie projekt nie został przyjęty przez Sejm.

Projekt ustawy o wyrobach medycznych

W ramach uzgodnień międzyresortowych Prezes UOKiK skierował w listopadzie 2019 r. do Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych pismo zawierające uwagi do projektu ustawy o wyrobach medycznych.

Opracowywany projekt służy wykonaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/745 z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie wyrobów medycznych oraz

rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/746 z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro.

Analizując projekt, Prezes UOKiK stwierdził, że dostrzega wagę **nieprawidłowości, jakie mają miejsce w toku tzw. pokazów wyrobów medycznych** i stosowanych tam nieuczciwych praktyk wprowadzających w błąd konsumentów. Podkreślił także, że właśnie ze względu na ochronę interesów konsumentów Prezes UOKiK działa aktywnie na tym rynku, identyfikując nieprawidłowości, wykorzystując dotychczas dostępne mu instrumenty wynikające z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przede wszystkim wspomnianą możliwość prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawach naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

W toku analizy konkretnych przepisów zawartych w projekcie ustawy o wyrobach medycznych, Prezes UOKiK wskazał, że z projektu ustawy należałoby usunąć art. 55 ust. 3, dotyczący kompetencji nadzorczych Prezesa UOKiK w zakresie jednej z form reklamy wyrobów medycznych, jako stanowiący nieuzasadniony wyłom systemowy, zaś kompetencja ta powinna w całości przynależeć Prezesowi URPLW MiPB.



Ponadto, w ramach rządowych prac legislacyjnych, UOKiK zgłaszał m.in. uwagi do następujących projektów aktów prawnych:

- projekt ustawy o zawodzie farmaceuty;
- projekt ustawy z dnia 11 września 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw;
- projekt ustawy o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych;
- projekt ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach;
- projekt ustawy o wzajemnym uznawaniu towarów zgodnie z prawem wprowadzonych do obrotu w innym państwie członkowskim;
- projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw;
- projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw.

3.1.2 Międzynarodowa legislacja

UOKiK bierze udział w procesie legislacyjnym na forum Unii Europejskiej. Przedstawiciele Urzędu przygotowują stanowiska Rządu RP do projektów unijnych regulacji oraz uczestniczą w pracach grup roboczych Rady UE, gdzie negocjowane są szczegółowo zapisy projektowanych aktów prawnych. W obszarach, w których UOKiK pełni funkcję resortu współpracującego, dba o odpowiednią ochronę zasad konkurencji oraz interesów konsumentów.

Przykłady działań UOKiK w zakresie międzynarodowej legislacji

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 z dnia 11 grudnia 2018 r. mająca na celu nadanie organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu skuteczniejszego egzekwowania prawa i zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego (Dyrektywa ECN+)

Celem Dyrektywy ECN+ jest **wzmocnienie krajowych organów ochrony konkurencji w skutecznym egzekwowaniu przepisów unijnych** służących wykrywaniu antykonkurencyjnych porozumień i zapobieganiu nadużywaniu pozycji dominującej. Dzięki temu ma powstać wspólny obszar egzekwowania prawa konkurencji w państwach członkowskich UE. Krajowe organy zostaną wyposażone w nowe narzędzia i uprawnienia, które zapewnią:

- niezależność przy egzekwowaniu unijnych przepisów ochrony konkurencji;
- efektywne gromadzenie dowodów;
- skuteczne karanie;
- skoordynowanie programów łagodzenia kar;
- ściślejszą współpracę między organami ochrony konkurencji zarówno w obszarze stosowania prawa ochrony konkurencji, jak i jego stosowania.

Projekt dyrektywy został przyjęty 11 grudnia 2018 r.⁵ Kraje członkowskie mają czas na wdrożenie przepisów Dyrektywy ECN+ do 4 lutego 2021 r. W 2019 r. w UOKiK prowadzone były prace nad transpozycją do polskiego porządku prawnego Dyrektywy ECN+. W tym zakresie przygotowano założenia do nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz innych ustaw, a także rozpoczęto współpracę z resortami odpowiedzialnymi za obszary prawa wymagające zmian legislacyjnych.

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 z dnia 11 grudnia

2018 r. mająca na celu nadanie organom ochrony konkurencji państw członkow-

skich uprawnień w celu skuteczniejszego egzekwowania prawa i zapewnienia

należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego (Dz. U.UE.L.2019.11.3).

Nowy ład dla konsumentów (New Deal for Consumers)

11 kwietnia 2018 r. Komisja opublikowała 2 wnioski ustawodawcze, tworzące tzw. „Nowy ład dla konsumentów”:

- Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie powództw przedstawicielskich w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylająca dyrektywę 2009/22/WE;
- Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r., dyrektywę 98/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz dyrektywę 2011/83/UE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do lepszego egzekwowania i unowocześniania przepisów UE dotyczących ochrony konsumenta (tzw. dyrektywa Omnibus).

Powództwa przedstawicielskie

UOKiK kontynuował uczestnictwo w pracach legislacyjnych nad projektem dyrektywy w sprawie powództw przedstawicielskich w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Zakłada on m.in. **bardziej efektywne egzekwowanie prawa konsumenckiego oraz zwiększenie skuteczności dochodzenia roszczeń przez konsumentów** w przypadku naruszeń. Projekt przewiduje, że z powództwem przedstawicielskim będą mogły występować tzw. podmioty upoważnione (takim podmiotem może być m.in. organizacja konsumencka spełniająca kryteria wskazane w dyrektywie). W ramach powództwa przedstawicielskiego podmiot upoważniony mógłby m.in. żądać wydania nakazu zaprzestania naruszenia oraz wydania nakazu rekompensaty (m.in. odszkodowania, zwrotu poniesionych kosztów, rozwiązania umowy itd.). W 2019 r. odbyło się 6 posiedzeń Grupy Roboczej ds. Ochrony Konsumenta i Informacji, w trakcie których omawiano przepisy zaproponowane w projekcie dyrektywy.

29 listopada 2019 r. Rada przyjęła ogólne podejście do dyrektywy, uwzględniające kluczowe postulaty Polski.

Dyrektywa Omnibus

UOKiK kontynuował uczestnictwo w pracach legislacyjnych nad projektem dyrektywy.

Przedstawiciele Urzędu uczestniczyli w intensywnych pracach legislacyjnych na etapie prac Grupy Roboczej ds. Ochrony Konsumenta i Informacji w Radzie UE oraz brali udział w przygotowywaniu stanowisk do instrukcji na posiedzenia Coreper. Na początku 2019 r. prace nad dyrektywą weszły na etap trilogów, czyli negocjacji między Komisją Europejską, Parlamentem Europejskim i Radą UE.

Negocjacje w toku prac legislacyjnych doprowadziły do uwzględnienia licznych postulatów i sugestii zgłaszanych przez przedstawicieli UOKiK.

Dyrektywa została uchwalona 27 listopada 2019 r.⁶ Państwa członkowskie mają dwa lata od tej daty na implementację dyrektywy do krajowych porządków prawnych.

Dyrektywa Omnibus przewiduje zmiany w 4 dyrektywach o: nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, cenach produktów, nieuczciwych praktykach handlowych oraz prawach konsumenta. Najważniejsze zmiany to:

- **modyfikacja dotychczasowych przepisów dotyczących sankcji** zawartych w dyrektywach 98/6/WE, 2005/29/WE i 2011/83/UE, a zarazem wprowadzenie nowych przepisów dotyczących sankcji w dyrektywie Rady 93/13/EWG przy jednoczesnym pozostawieniu państwom członkowskim wyboru odnośnie do rodzajów sankcji, które mają zostać nałożone oraz ustanowienia w ich prawie krajowym odpowiednich procedur nakładania sankcji w przypadku naruszenia ww. dyrektyw;
- **ułatwienie bardziej jednolitego stosowania sankcji**, w szczególności w przypadku naruszeń wewnątrzunijnych, naruszeń powszechnych i naruszeń powszechnych o wymiarze unijnym, zdefiniowanych w rozporządzeniu (UE) 2017/2394, przez wprowadzenie w dyrektywach 93/13/EWG, 98/6/WE, 2005/29/WE

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2161 z dnia 27 listopada 2019 r. zmieniająca dyrektywę Rady

93/13/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 98/6/WE, 2005/29/WE oraz 2011/83/UE w odniesieniu do

lepszego egzekwowania i unowocześnienia unijnych przepisów dotyczących ochrony konsumenta (Dz.U.UE.L 328/7).

i 2011/83/UE wspólnych niewyczerpujących i przykładowych kryteriów w zakresie stosowania sankcji (takich jak np.: charakter, wagę, skalę i czas trwania naruszenia oraz jakiegokolwiek odszkodowanie przyznane przez przedsiębiorcę na rzecz konsumentów za spowodowaną szkodę);

- zapewnienie, aby organy państw członkowskich mogły nakładać **skuteczne, proporcjonalne i odstraszające sankcje** w odniesieniu do naruszeń powszechnych i naruszeń powszechnych o wymiarze unijnym, które są przedmiotem skoordynowanych środków dochodzeniowych i egzekwowania prawa zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/2394, grzywny powinny być wprowadzone jako element sankcji za takie naruszenia przez ustanowienie przez państwa członkowskie w swoich krajowych przepisach prawnych maksymalnych wysokości grzywny za takie naruszenia na poziomie co najmniej 4 proc. rocznego obrotu przedsiębiorcy w państwie członkowskim lub państwach członkowskich, których dotyczy naruszenie;
- **zwiększenie przejrzystości zakupów w sieci** przez wprowadzenie dodatkowych, szczegółowych wymogów informacyjnych w przypadku umów zawartych na internetowych platformach handlowych, m.in. konsument dowie się przed zawarciem umowy na internetowej platformie handlowej, czy kupuje od przedsiębiorcy, czy od osoby prywatnej, jak też o kryteriach pozycjonowania ofert, np. o tym, że przedsiębiorca zapłacił za lepsze miejsce w wynikach wyszukiwania;
- wprowadzenie takich samych zasad ochrony konsumenta w przypadku dostarczania „bezpłatnych” (w zamian za dane osobowe) **treści cyfrowych i usług cyfrowych** jakie obowiązują w odniesieniu do odpłatnie świadczonych usług z zakresu dostarczania treści cyfrowych (np. będą mogli w ciągu 14 dni odstąpić od umowy), dodatkowo definicje treści cyfrowych i usług cyfrowych będą dostosowane do tych pojęć wynikających z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/770;

- **sprzedaż na pokazach i w domach konsumentów** – w wielu państwach członkowskich, także w Polsce, dochodzi przy tej okazji do stosowania agresywnego marketingu i nieuczciwych praktyk handlowych – nowe unijne przepisy umożliwiają państwom członkowskim przyjmowanie przepisów mających na celu ochronę uzasadnionych interesów konsumentów w odniesieniu do agresywnych lub wprowadzających w błąd praktyk marketingowych lub sprzedażowych w kontekście nieumówionych wizyt przedsiębiorcy w domu konsumenta lub wycieczek zorganizowanych przez przedsiębiorcę, których celem lub skutkiem jest promocja lub sprzedaż produktów konsumentom (takie przepisy muszą być proporcjonalne, niedyskryminujące i muszą być uzasadnione ochroną konsumenta);
- **walka z podwójnymi standardami produktów** – wprowadzenie na rynek towaru jako identycznego z tym, który jest sprzedawany w kilku innych państwach UE, podczas gdy istotnie różni się od niego np. składem, będzie uznawane za wprowadzanie klientów w błąd na zasadach określonych w przepisach.

Dyrektywa dotycząca pewnych aspektów umów o dostarczanie treści cyfrowych (tzw. dyrektywa w sprawie treści cyfrowych)

Resortem wiodącym jest Ministerstwo Sprawiedliwości, z którym UOKiK współpracował przy tym projekcie.

Celem projektu było zachęcenie większej liczby przedsiębiorców, zwłaszcza małych i średnich, do transgranicznej sprzedaży w Internecie, zwiększenie zaufania konsumentów oraz umożliwienie im dostępu do szerszej oferty dóbr materialnych i treści cyfrowych.

W 2019 r. prace były kontynuowane. Dyrektywa została ostatecznie uchwalona 20 maja 2019 r.⁷

Dokument ten ustanawia wspólne przepisy w zakresie niektórych wymogów dotyczących zawieranych między przedsiębiorcami a konsumentami umów o dostarczanie treści cyfrowych lub usług cyfrowej.

⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/770 z dnia 20 maja

2019 r. w sprawie niektórych aspektów umów o dostarczanie treści cyfrowych

i usług cyfrowych (Dz. U. UE L136/1).

Przewiduje pełną **harmonizację przepisów dotyczących zgodności treści cyfrowych lub usługi cyfrowej z umową**, środków ochrony prawnej w przypadku braku takiej zgodności lub niedostarczenia treści cyfrowych lub usługi cyfrowej oraz sposobów korzystania z tych środków, a także dotyczące zmiany treści cyfrowych lub usługi cyfrowej.

Dyrektywa w sprawie niektórych aspektów umów sprzedaży towarów

Na początku 2019 r. kontynuowano prace nad dyrektywą. Dokument został uchwalony 20 maja 2019 r.⁸ Jego celem jest modernizacja i zastąpienie dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji. Dyrektywa ta jest obecnie implementowana w polskim kodeksie cywilnym, który reguluje kwestie związane z odpowiedzialnością sprzedawcy z tytułu rękojmi. Akt ten wprowadza harmonizację zupełną (maksymalną) dotyczącą sprzedaży dóbr materialnych. Reguluje m.in. takie zagadnienia, jak: zgodność towaru z umową, środki ochrony i sposób korzystania z nich, a także ciężar dowodu i kwestie gwarancji handlowej.

3.1.3 Sprawy prejudycjalne

W orzecnictwie Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE) szczególne miejsce zajmują rozstrzygnięcia dotyczące zapytań prejudycjalnych, w których TSUE **dokonyuje na wniosek sądu krajowego interpretacji konkretnego zagadnienia prawa UE**. Celem tej procedury jest zapewnienie skutecznego i jednolitego stosowania przepisów prawa wspólnotowego i dzięki temu uniknięcie rozbieżności między krajowymi a unijnymi przepisami. UOKiK na bieżąco monitoruje postępowania prejudycjalne i analizuje je pod kątem zasadności przystąpienia do nich, w przypadku gdyby dany wyrok mógł mieć wpływ na polskie orzecznictwo.

W 2019 r. do UOKiK wpłynęło **ponad 40 nowych spraw prejudycjalnych** przekazanych przez TSUE w kwestiach dotyczących spraw konsumenckich.



⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/771 z dnia 20 maja

2019 r. w sprawie niektórych aspektów umów sprzedaży towarów, zmieniająca

rozporządzenie (UE) 2017/2394 oraz dyrektywę 2009/22/WE i uchylająca

dyrektywę 1999/44/WE (Dz. U. L136/28).

Przykładowe działania UOKiK w odniesieniu do postępowań prejudycjalnych przed TSUE

Postępowanie w sprawie C-779/18 Mikrokasa i Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie

Postępowanie zostało zainicjowane przez Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich w celu prawidłowej wykładni przepisów dwóch dyrektyw unijnych. Sąd miał wątpliwość, czy przepisy dyrektywy 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki należy rozumieć w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wyodrębnieniu w prawie krajowym kategorii „pozaodsetkowych kosztów kredytu” w sposób pozwalający na **ukrycie przed konsumentem rzeczywistych pozaodsetkowych kosztów kredytu ponoszonych przez przedsiębiorcę**. Ponadto sąd zmierzał do ustalenia, czy przepisy dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich sprzeciwiają się kontroli nieuczciwego charakteru warunków umowy określających pozaodsetkowe koszty kredytu, których wysokość została ustawowo ograniczona w prawie krajowym.

Opracowując stanowisko Polski, UOKiK zaproponował sformułowanie m.in. następującej wykładni przepisów prawa UE:

- przepisy dyrektywy 93/13/EWG nie stoją na przeszkodzie kontroli warunków umów o kredyt konsumencki pod kątem abuzywności w części obejmującej tzw. pozaodsetkowe koszty kredytu, nawet jeśli suma przewidzianych w umowie pozaodsetkowych kosztów kredytu nie przekracza limitu określonego w prawie krajowym;
- przepisy dyrektywy 2008/48/WE nie regulują kwestii informowania konsumenta o rzeczywistych kosztach ponoszonych przed kredytodawcą w związku z udzieleniem kredytu konsumentowi, lecz dotyczą kosztów, które zobowiązany jest ponieść konsument, niezależnie od okoliczności, czy koszty te odzwierciedlają jedynie koszty poniesione przez kredytodawcę, czy obejmują również zysk kredytodawcy.

Ostateczne stanowisko Polski zaprezentowane w postępowaniu było zgodne z wykładnią przepisów zaproponowaną przez UOKiK.

Postępowanie w sprawie C-222/19 i C-252/19 BW i in.

Postępowanie przed TSUE zostało zainicjowane przez Sąd Rejonowy w Opatowie, który zmierzał do ustalenia, czy przepisy dyrektywy 2008/48/WE oraz dyrektywy 93/13/EWG stoją na przeszkodzie **wprowadzeniu do porządku krajowego instytucji „maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu” oraz matematycznego wzoru obliczenia wysokości tych kosztów**. Takie rozwiązania prawne zezwalają na zaliczenie do kosztów ponoszonych przez konsumenta w związku z umową o kredyt również kosztów działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorcę.

W toku prac nad stanowiskiem Polski UOKiK zaproponował sformułowanie wykładni przepisów prawa UE, zgodnie z którą:

- przepisy obu dyrektyw nie stoją na przeszkodzie wprowadzeniu do porządku krajowego instytucji „maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu” oraz matematycznego wzoru obliczenia wysokości tych kosztów takich jak przewidziane w art. 5 pkt. 6a w zw. z art. 36a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim;
- wykładnia przepisów krajowych nie może stać na przeszkodzie realizacji obowiązków wynikających z prawa UE, w tym dyrektywy 93/13/EWG, a w szczególności negować spoczywający na sądzie krajowym obowiązek zbadania z urzędu warunków umowy pod względem ich nieuczciwego charakteru, w tym również w zakresie wysokości poszczególnych kosztów, które zobligowany jest ponieść konsument.

Propozycja UOKiK została odzwierciedlona w stanowisku Polski zaprezentowanym w postępowaniu przed TSUE.

Postępowanie w sprawie C-84/19 Profi Credit Polska

Postępowanie zostało zainicjowane przez Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód, który zmierzał do ustalenia, czy przepisy dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że:

- wyłączone jest ich stosowanie **w zakresie badania nieuczciwego charakteru warunków umowy dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu**, gdy przepisy krajowe wprowadzają górny limit tych kosztów, stanowiąc, iż pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne wartości;
- jeżeli pozaodsetkowy koszt związany z samym zawarciem umowy i udzieleniem pożyczki (w postaci opłaty, prowizji czy też o innym charakterze) jako warunek tej umowy, wyrażony jest prostym i zrozumiałym językiem, nie podlega ocenie wyrażonej w tym przepisie w kontekście jego nieuczciwości;
- warunki umowne wprowadzające różne rodzaje kosztów związanych z udzieleniem pożyczki nie są „wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”, jeżeli nie wyjaśniają, w zamian za jakie konkretnie wzajemne usługi są pobierane i nie pozwalają konsumentowi na ustalenie różnic między nimi.

W toku prac nad stanowiskiem Polski UOKiK zaproponował przedstawienie następującej wykładni przepisów prawa UE:

- dyrektywa 93/13/EWG nie wyłącza stosowania jej przepisów w zakresie badania uczciwości poszczególnych warunków dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu w sytuacji, gdy przepisy ustawowe obowiązujące w państwie członkowskim wprowadzają górny limit tych kosztów, stanowiąc, iż pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu;

- sąd krajowy powinien ustalić, czy postanowienia umowne dotyczące ponoszonego i spłacanego przez pożyczkobiorcę pozaodsetkowego kosztu pożyczki (w postaci opłaty, prowizji czy też o innym charakterze) wraz z pożyczką, podlegają ocenie wyrażonej w tym przepisie w kontekście ich nieuczciwości. Jeżeli sąd krajowy w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień rozpatrywanej umowy, a także kontekstu prawnego i faktycznego, w jaki wpisuje się ta umowa, ustali, że analizowane postanowienia umowne nie określają głównego przedmiotu umowy ani relacji wynagrodzenia do dostarczonych w zamian usług, postanowienia te nie będą wyłączone z oceny pod względem nieuczciwego charakteru. Jeżeli jednak sąd krajowy ustali, że postanowienia umowy określają wspomniane wyżej elementy i są sformułowane prostym i zrozumiałym językiem, będą one wyłączone z takiej kontroli;

- warunki umowne wprowadzające różne rodzaje kosztów związanych z udzieleniem pożyczki nie są „wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”, jeżeli nie wyjaśniają w zamian za jakie konkretnie wzajemne usługi są pobierane i nie pozwalają konsumentowi na ustalenie różnic między nimi.

Zaprezentowane w postępowaniu stanowisko Polski uwzględni wykładnię przepisów przedstawioną przez UOKiK.

Postępowanie w sprawie C-495/19 Kancelaria Medius

Sprawa C-495/19 Kancelaria Medius została zainicjowana przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej wnioskiem prejudycjalnym skierowanym przez Sąd Okręgowy w Poznaniu. Jej przedmiotem jest ustalenie, czy **przepisy Kodeksu Postępowania Cywilnego regulujące procedurę wydawania przez sądy krajowe wyroków zaocznych** pozostają zgodne z unijną dyrektywą 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

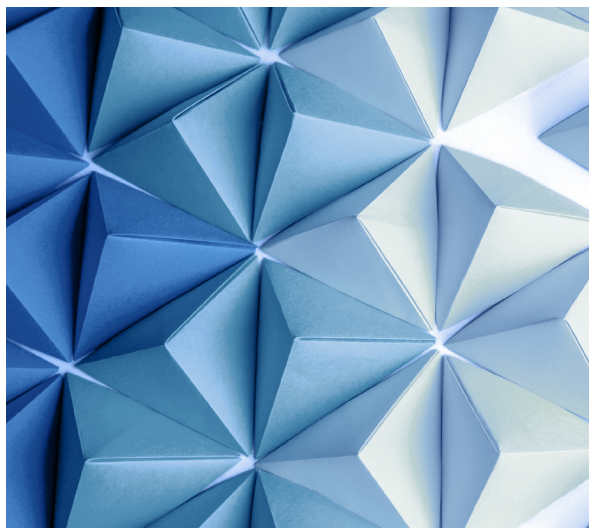
Przy całkowitej bierności pozwanego w sprawie, polskie przepisy procesowe umożliwiają wydanie orzeczenia jedynie w oparciu o twierdzenia przedstawione przez powoda. Sąd kierujący pytanie prejudycjalne do Trybunału wyraził wątpliwość, czy sąd rozpatrujący sprawę może przeprowadzić analizę klauzul umownych pod kątem ich abuzywności, zgodnie z obowiązkiem nałożonym na niego na gruncie dyrektywy 93/13, jeśli w sprawie zachodzą przesłanki do wydania wyroku zaocznego. Wątpliwości sądu odsyłającego dotyczyły także określenia, czy sąd wydający wyrok zaoczny ma prawo do przeprowadzenia postępowania dowodowego. Poglądy dotyczące omawianego zagadnienia spotykane w polskim orzecznictwie oraz doktrynie nie są jednolite.

Po dokonaniu wszechstronnej analizy Prezes UOKiK w swoim stanowisku do sprawy uznał, że polskie przepisy z zakresu procedury wydawania wyroków zaocznych nie uniemożliwiają sądowego badania postanowień umowy zawartej z konsumentem pod kątem ich nieuczciwego charakteru, a tym samym nie są niezgodne z prawem unijnym, tj. dyrektywą 93/13. Stanowisko Urzędu znalazło odzwierciedlenie w uwagach zgłoszonych przez przedstawiciela RP w postępowaniu przed TSUE.

Postępowanie w sprawie C-698/18 i C-699/18 Raiffeisen Bank i in.

Zainicjowane przez sąd rumuński postępowanie służy ustaleniu, czy przepisy dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że:

- zezwalają na obowiązywanie instrumentów prawnych obejmujących zwykłe roszczenie, niepodlegające przedawnieniu, mające na celu stwierdzenie nieuczciwego charakteru niektórych warunków ujętych w umowach zawieranych z konsumentami, oraz zwykłe roszczenie o charakterze osobistym i majątkowym, podlegające przedawnieniu, zmierzające do eliminacji skutków wszystkich zobowiązań powstałych i wykonanych na podstawie nieuczciwego warunku;
- stoją na przeszkodzie wykładni wynikającej z zastosowania zasady pewności stosunków cywilnoprawnych, zgodnie z którą obiektywna chwila, w której



konsument wiedział lub powinien był wiedzieć o istnieniu nieuczciwego warunku, to chwila wygaśnięcia umowy kredytu, w ramach której przysługiwał mu status konsumenta.

W toku prac nad polskim stanowiskiem UOKiK proponował przedstawienie wykładni przepisów prawa UE, zgodnie z którą przepisy dyrektywy 93/13/EWG:

- wymagają, aby państwa członkowskie zapewniły, że **możliwość stwierdzenia niedozwolonego charakteru postanowienia umownego nie jest ograniczona w czasie**, w tym że roszczenie o stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia umownego nie ulega przedawnieniu;
- nie sprzeciwiają się one istnieniu przepisów krajowych, zakładających przedawnienie roszczenia o zwrot świadczenia nienależnego, uiszczonego przez konsumenta na podstawie niedozwolonego postanowienia umownego, pod warunkiem, że termin ten rozpoczyna bieg nie wcześniej niż w dniu uprawomocnienia się wyroku stwierdzającego niedozwolony charakter takiego postanowienia.

Zaprezentowane w postępowaniu stanowisko Polski uwzględni wykładnię przepisów przedstawioną przez UOKiK.

Postępowanie w sprawie C-260/18 Dziubak

3 października 2019 r. TSUE wydał wyrok w postępowaniu prejudycjalnym zainicjowanym przez Sąd Okręgowy w Warszawie, w którym stwierdził m.in., że przepisy dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w taki sposób, że:

- nie stoją one na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy **po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej** przyjął, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy;
- skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie;
- stoją one na przeszkodzie **wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków**, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących w szczególności uzupełnianie skutków czynności prawnej przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które to nie stanowią przepisów dyspozytywnych ani przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę;
- stoją one na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby nie wyraził on zgody na takie utrzymanie w mocy.

Wspomniany wyrok jest zgodny ze stanowiskiem Polski zaprezentowanym w postępowaniu przed TSUE, w pracach nad którym brał udział UOKiK. Jednocześnie wyrok TSUE ma bardzo istotne znaczenie dla sporów przed są-

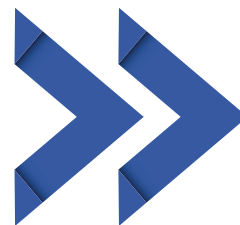
dami powszechnymi między bankami a konsumentami, którzy zaciągnęli kredyty hipoteczne odnoszących się do walut obcych.

Stanowisko UOKiK w sprawie wyroku TSUE C-260/18 Dziubak*

Prezes UOKiK przygotował stanowisko w sprawie wyroku, w którym odniósł się do najważniejszych zagadnień z niego wynikających. Ma ono być istotną wskazówką dla kredytobiorców w sporze o swoje prawa z bankami.

1. Orzeczenie TSUE ma znaczenie dla każdej umowy zawierającej klauzule niedozwolone.
2. Upadek umowy możliwy jest tylko za zgodą konsumenta.
3. Nie można uznać art. 358 par. 2 kodeksu cywilnego odnoszącego się do średniego kursu NBP za przepis dyspozytywny, tym samym nie można stosować go w miejsce nieważnych, niedozwolonych postanowień umów kredytowych we frankach.
4. Bankowi nie przysługuje uprawnienie do żądania wynagrodzenia za korzystanie z kapitału oraz odsetek, gdy sąd unieważni umowę o kredyt hipoteczny wyrażony w walucie obcej.

* Z pełną treścią stanowiska Prezesa UOKiK można zapoznać się na stronie finanse.uokik.gov.pl.



Postępowanie w sprawie C-383/18 Lexitor

11 września 2019 r. TSUE wydał wyrok w postępowaniu zainicjowanym przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód. Przesądził w nim, że dyrektywę 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki należy interpretować w ten sposób, że **prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego wcześniejszej spłaty obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta**. Wyrok ten potwierdził prezentowaną dotychczas przez UOKiK wykładnię przepisów dyrektywy i jest zbliżony ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Polskę w postępowaniu. Ma on bardzo istotne znaczenie z punktu widzenia kredytobiorców, gdyż dotychczas większość kredytodawców w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu dokonywała obniżenia jedynie części kosztów związanych z zaciągniętym zobowiązaniem.

Po wyroku TSUE w sprawie C-383/18 (Lexitor) Prezes UOKiK wydał w 2019 r. decyzje dotyczące wcześniejszej spłaty kredytu konsumentkiego:

- decyzja DOZIK-4/2019 – spółka Aasa nie zwracała konsumentom proporcjonalnej części pobranej opłaty przygotowawczej w przypadku wcześniejszej spłaty kredytów konsumenckich;
- decyzja RŁO-5/2019 – kara ponad 902 tys. zł – spółka iCredit w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu zatrzymywała sobie całe opłaty m.in. za badanie zdolności kredytowej, za doręczenie pożyczki do domu klienta, karę umowną;
- decyzja RGD-5/2019 – kara ponad 483 tys. zł – spółka Optima nienależnie pobierała całą opłatę przygotowawczą mimo wcześniejszej spłaty kredytu;
- decyzja RKR-3/2019 – spółka Eurocent (w upadłości) – zatrzymywała w całości prowizję w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu;
- decyzja RKR-8/2019 – Vivus Finance, decyzja RKR-9/2019 – Zaplo, decyzja DOZIK-14/2019 – Bank Poczty – spółki nie rozliczały się proporcjonalnie z prowizji pobranej od klientów w momencie wcześniejszej spłaty kredytu konsumentkiego.

3.2 Badania społeczne i analizy rynku

Badania rynku to ważne źródło informacji dla UOKiK na temat stanu konkurencji w wybranych sektorach gospodarki. Służą one gromadzeniu materiału dowodowego w ramach prowadzonych postępowań i analiz procesów konsolidacyjnych. Urząd prowadzi również badania społeczne służące m.in. zdiagnozowaniu poziomu znajomości wybranych zagadnień prawnych wśród konsumentów i przedsiębiorców.

Badania i analizy rynku

Przejawem właściwej realizacji zadań jest zainteresowanie UOKiK sytuacją panującą na rynku. Przydatne w tym zakresie jest prowadzenie badań o charakterze ogólnopolskim lub lokalnym, w których uczestniczą przedsiębiorcy. To bardzo istotny aspekt funkcjonowania Urzędu, pozwalający na uzyskanie pogłębionej analizy całego rynku, wybranych sektorów lub konkretnego problemu mającego wpływ na sytuację konsumentów lub warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Uzyskane w ten sposób informacje stanowią niejednokrotnie podstawę podjęcia interwencji w sprawie stosowania niedozwolonych praktyk rynkowych. UOKiK może prowadzić postępowania wyjaśniające jako badania rynku zarówno w obszarze ochrony konkurencji, jak i konsumentów.

W 2019 r. UOKiK rozpoczął 11 ogólnopolskich postępowań mających na celu zebranie informacji o poszczególnych rynkach. Służyły one identyfikacji ewentualnych niekształceń konkurencji lub groźby ich zaistnienia, bądź przeanalizowaniu ich wpływu na interesy konsumentów. Dodatkowo wszczęto 17 badań o charakterze lokalnym.

Zakończono 4 postępowania ogólnopolskie i 13 lokalnych.

Badania rynku⁹ mające na celu zebranie informacji o poszczególnych rynkach, w szczególności służące identyfikacji ewentualnych zniekształceń konkurencji lub groźby ich zaistnienia, bądź w celu przeanalizowania ich wpływu na interesy konsumentów

	Wszczęte w 2019 r.	Zakończone w 2019 r.
Badania o charakterze ogólnopolskim	11	4
Badania o charakterze lokalnym	17	13

Oddzielne badania (nieujęte w przedstawionych danych) prowadzone były w ramach postępowań koncentracyjnych. Służyły bezpośredniej analizie wpływu planowanej koncentracji przedsiębiorstw na rynek (zob. część 1.3).

Przykładowe badania wszczęte w 2019 r.

o charakterze lokalnym	ogólnopolskie
Badanie rynku postępowań przetargowych związanych z wydatkowaniem środków z funduszy unijnych w ramach RPO Województwa Lubuskiego 2014-2020 (POPT);	Badanie rynku skupu i przetwórstwa pomidorów w Polsce
Badanie lokalnego rynku usług dla leśnictwa	Badanie rynku węgla mineralnej
	Badanie rynku sprzedaży hurtowej i detalicznej książek papierowych, e-booków, audiobooków MP3

Badanie rynku usług związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi w gminach miejskich w latach 2014-2019 (I etap badania rynku usług związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi)

Genezą badania były sygnaty napływające do UOKiK o dużych wzrostach opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przeprowadzono je w dwóch etapach. W pierwszym (zakończonym w 2019 r. etapie) zbadane zostały wszystkie 302 gminy miejskie. Celem analizy było zebranie informacji dotyczących opłat pobieranych od mieszkańców w latach 2014-2019 oraz poznanie czynników mających wpływ na kształtowanie się ich wysokości. Drugi etap to badanie regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RI-POK-ów). Wnioski z tego etapu zostaną przedstawione w osobnym raporcie w 2020 r.

Wyniki badania gmin miejskich wskazały na wzrost opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w całym kraju. W latach 2018-2019 (uwzględniając plany do końca roku) ponad 60 proc. gmin miejskich zmieniło lub planowało zmienić poziom opłat. Mediana wysokości opłat za odpady wzrastała począwszy od 2017 r. Większą dynamiką wzrostu odznaczały się opłaty dla mieszkańców niedeklarujących segregacji - wzrost do 24 zł od osoby w 2019 r. z poziomu 15-16 zł w latach 2014-2016. W przypadku mieszkańców segregujących odpady był to wzrost do 13 zł z poziomu 10 zł. Największe wzrosty opłat wystąpiły w woj. mazowieckim.

W ramach badania gminy miejskie zostały poproszone również o wskazanie, dla każdego roku osobno, jakie były przyczyny wzrostów opłat. W latach 2014-2019 jako najczęstszą przyczynę gminy wskazywały wyższą cenę zwycięskiej oferty w kolejnym przetargu (od 61% do 72% gmin). Począwszy od 2018 r. jako powód podniesienia opłaty za odbiór odpadów ponad połowa gmin wskazuje wzrost tzw. opłaty marszałkowskiej, a około 1/3 z nich

⁹ Badania rynku prowadzone są w formie oddzielnych postępowań wyjaśniających i są klasyfikowane jako odrębne

sprawy (niezależnie od postępowań wyjaśniających prowadzonych w zakresie ochrony konkurencji i konsumentów).

dla tego samego okresu – zmianę liczby frakcji związanej z nowymi wymogami ustawowymi (obowiązkiem segregowania na 5 pojemników). Na wzrost kosztów przedsiębiorstw zajmujących się odpadami wskazywało (w zależności od roku) od 17% do 44% ankietowanych gmin, a na niewłaściwe zachowania mieszkańców (np. nieprawidłowe segregowanie) 20%-37% gmin. Nieuczciwe zachowania przedsiębiorstw jako przyczynę wzrostu cen dla poszczególnych lat wskazywało ok. 5-7% gmin.

Problem wzrostu opłat za gospodarowanie odpadami ma w dużej mierze charakter systemowy. **W całym kraju występuje problem ze zbyt niskim udziałem odpadów zbieranych selektywnie.** W konsekwencji m.in. wzrost opłata środowiskowa za składowanie.

W Polsce funkcjonowało ponad 70 lokalnych rynków zagospodarowania odpadów w instalacjach (RIPOK-ach) – rynkach o strukturze monopolistycznej lub oligopolistycznej w granicach regionów gospodarowania odpadami komunalnymi – RGOK-ów. Poszczególne rynki i instalacje różniły się znacząco pod względem poziomu cen – pomimo zastosowania podobnych technologii. Szczególnie wysokie koszty zagospodarowania odpadów w instalacjach wystąpiły w woj. mazowieckim, co stało się przedmiotem dalszych analiz w ramach kolejnego etapu badania¹⁰.

Kolejnym, istotnym elementem systemu odpowiedzialnym za generowanie wyższych kosztów jest usługa odbierania odpadów komunalnych, która również realizowana jest na zmonopolizowanych rynkach lokalnych. Liczba przedsiębiorstw odbierających odpady komunalne zmalała bowiem, według GUS, w latach 2012-2017 o ok. 35 proc. Niewątpliwie ma to związek ze zmianami prawnymi z 2012 r., przed którymi przestrzegał UOKiK, stanowiącymi, że wybór przedsiębiorcy odbierającego odpady należy tylko i wyłącznie do gminy. W latach 2018-2019 w 50-60 proc. gmin miejskich **w przetargach związanych z odbieraniem odpadów startował tylko jeden oferent.**

UOKiK zbadał także dwa istotne aspekty pobierania opłat, które mogą decydować o zróżnicowaniu wysokości opłat na poziomie lokalnym. Okazało się, że liczba mieszkańców wynikająca ze złożonych w gminach deklaracji była przeciętnie o 17% niższa od tej wynikającej ze statystyk GUS. Dodatkowo ustalono, że udział gmin korzystających z możliwości obniżenia opłaty dla części mieszkańców (np. rodzin wielodzietnych lub osób o niskich dochodach) był relatywnie niski i wynosił tylko ok. 22 proc.

Do powyższych przyczyn wzrostu opłat za gospodarowanie odpadami należy również dodać te o charakterze globalnym. W latach 2018-2019 istotne znaczenie w całej Europie, w tym w Polsce, miał także zakaz importu odpadów wprowadzony przez Chiny od początku 2018 r. Kraj ten był bowiem wcześniej największym światowym odbiorcą odpadów z papieru i plastiku.

Raport z badania został opublikowany w sierpniu 2019 r.¹¹

Współpraca z Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie

W związku z prowadzonym badaniem rynku odpadów komunalnych UOKiK podpisał we wrześniu 2019 r. bezterminowe porozumienie z Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie. Dotyczy ono zasad współpracy przy pozyskiwaniu danych i informacji o rynkach związanych z ochroną środowiska i gospodarką odpadami.

Z Instytutem konsultowane były poszczególne etapy badania ankietowego oraz założenia dotyczące raportów.

¹⁰ Opisaną, w raporcie o gminach miejskich, regionalizację zniesiono 6 września 2019 r. – już po wydaniu tego opracowania. Kwestia ta zosta-

nie szerzej opisana w raporcie drugim dotyczącym RIPOK-ów – obecnie funkcjonujących pod nazwą „instalacji komunalnych”.

¹¹ Raport z badania rynku usług związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi dostępny jest pod adresem: [https://www.uokik.gov.pl/anali-](https://www.uokik.gov.pl/anali-zy_rynku2.php#faq3722)

[zy_rynku2.php#faq3722](https://www.uokik.gov.pl/anali-zy_rynku2.php#faq3722).

Badanie rynku prasy elektronicznej

Badanie rynku prasy elektronicznej zostało wszczęte w wyniku napływających do Urzędu sygnałów wskazujących na możliwość naruszenia prawa konkurencji przez jednego z dystrybutorów działających na rynku. Jego celem było ustalenie struktury podmiotowej rynku, analiza ewentualnych problemów zgłaszanych przez badane podmioty (wydawców i dystrybutorów), jak również analiza możliwości występowania podmiotu posiadającego siłę rynkową.

Z zebranych danych wynika, że **na rynku prasy elektronicznej możemy wyróżnić 5 formatów (segmentów)**, tj. e-wydania, prenumerata e-wydań, detaliczne dostępy cyfrowe, hurtowe dostępy cyfrowe oraz wydania archiwalne. Spośród wymienionych formatów na 98-99% sprzedaży prasy elektronicznej przypadają trzy pierwsze z nich: e-wydania, prenumerata e-wydań oraz detaliczne dostępy cyfrowe. Łącznie sprzedaż prasy elektronicznej jest wciąż niewielka w stosunku do sprzedaży prasy drukowanej (to kilka procent sprzedaży prasy tradycyjnej), jakkolwiek wykazuje trend wzrostowy.

Na każdym z trzech najistotniejszych segmentów rynku prasy elektronicznej (sprzedaży e-wydań, prenumeraty e-wydań, detalicznych dostępów cyfrowych) występują istotne różnice w strukturze podmiotowej. W segmencie e-wydań (dla wszystkich tytułów prasowych) w 2018 r. największe udziały posiadały trzy podmioty tj. Polska Press, Wydawnictwo Podatkowe Gofin oraz RASP. Z kolei w sprzedaży e-prenumeraty największe udziały posiadało Gremi Media, a w sprzedaży detalicznych dostępów cyfrowych Infor Biznes, Agora oraz Wydawnictwo Podatkowe Gofin.

Dystrybucja prasy elektronicznej istotnie różni się od dystrybucji prasy tradycyjnej, w przypadku której dystrybutorzy odbierają prasę od wydawców, a następnie dostarczają ją do punktów sprzedaży detalicznej. W wyniku znacznie niższych kosztów dystrybucji niż w przypadku tradycyjnej prasy, wydawcy prasy elektronicznej są w stanie samodzielnie prowadzić sprzedaż swoich tytułów i nie są w tym zakresie zależni od współpracy z podmiotami zewnętrznymi. W efekcie, wydawcy realizują zdecydowaną większość sprzedaży prasy elektronicznej za pomocą własnych kanałów dystrybucji.

Przeprowadzona analiza potwierdziła, że w przypadku prasy elektronicznej silniejszą pozycję w negocjacjach z dystrybutorami e-wydań mają wydawcy.

Badania społeczne

UOKiK zleca realizację badań społecznych z zakresu znajomości praw konsumenckich oraz prawa konkurencji. Służą one m.in. poznaniu poziomu wiedzy na temat wybranych zagadnień prawnych, analizie barier utrudniających bezpieczne i satysfakcjonujące uczestnictwo w rynku. Równie istotny jest monitoring postaw konsumenckich oraz poziomu zaufania konsumentów na poszczególnych rynkach. **Wyniki badań służą zdefiniowaniu tych obszarów, które wymagają interwencji czy zmian legislacyjnych.** Są także istotne dla działań informacyjno-edukacyjnych oraz usprawniania współpracy z interesariuszami.

W 2019 r. zrealizowano **badanie poświęcone opiniom konsumentów na temat platform internetowych i zakupom na platformach handlowych.** Wyniki pokazują, że konsumenci chętnie korzystają z platform internetowych. Największym zainteresowaniem cieszą się platformy społecznościowe i zakupowe – przynajmniej raz w miesiącu korzysta z nich odpowiednio 85% i 76% badanych. Mimo zalet platform internetowych, ponad połowa konsumentów przyznaje, że doświadczyła także różnego typu sytuacji problemowych.

Należy zaznaczyć, że konsumenci często nie mają świadomości istnienia umowy z platformą, a aspekty prawne w tym zakresie wydają się niewystarczająco jasne. Co więcej, zapoznawanie się z regulaminami platform nie jest powszechną praktyką – użytkownicy najczęściej wracają do regulaminów i czytają je w sytuacjach, kiedy już pojawia się jakiś problem. Czynnikiem zniechęcającym jest długość dokumentów oraz poczucie, że i tak trzeba je zaakceptować, żeby korzystać z platform. Brak możliwości zmiany dotyczy także kwestii gromadzenia i wykorzystywania informacji o użytkownikach, przy czym konsumenci nie do końca mają świadomość, jakie dane na ich temat gromadzą platformy internetowe.

3.3

Działalność informacyjno-edukacyjna

Działalność informacyjno-edukacyjna UOKiK obejmuje m.in. projekty edukacyjne, wydarzenia, konkursy oraz

współpracę z mediami. Urząd prowadzi działalność wydawniczą, a także tematyczne portale internetowe.

STRONY WWW

www.uokik.gov.pl

8 347 491

unikalnych odston w 2019 r.

źródło aktualności o UOKiK i informacji m.in. w zakresie: ostrzeżeń konsumenckich, decyzji Prezesa UOKiK oraz istotnych poglądów w sprawie. Na stronie internetowej Urzędu prowadzony jest Biuletyn Informacji Publicznej (BIP). W 2019 r. UOKiK otrzymał **604 wnioski o udostępnienie informacji publicznej**.

www.finance.uokik.gov.pl

121 120

unikalnych odston w 2019 r.

serwis zawierający aktualności na temat sytuacji na rynku kredytów hipotecznych we franku szwajcarskim, ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, obligacji korporacyjnych, inwestycji alternatywnych, kredytów konsumenckich.

www.konkurencja.uokik.gov.pl

63 684

unikalnych odston w 2019 r.

zbiór informacji na temat głównych działań UOKiK w sprawie praktyk ograniczających konkurencję, w tym prezentacja programu łagodzenia kar *leniency* oraz ochrony sygnalistów.

www.polubowne.uokik.gov.pl

26 659

unikalnych odston w 2019 r.

strona przybliżająca zasady funkcjonowania systemu pozasądowego rozwiązywania sporów ADR oraz zawierająca praktyczne wskazówki dla konsumentów.

www.przewagakontraktowa.uokik.gov.pl

7 266

unikalnych odston w 2019 r.

źródło wiadomości na temat działań UOKiK w zakresie przeciwdziałania nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi.

www.prawakonsumenta.uokik.gov.pl

1 843 882

unikalnych odston w 2019 r.

baza wiedzy na temat praw przysługujących konsumentom, w tym prawa do informacji, reklamacji i odstąpienia od umowy.

Projekty informacyjno-edukacyjne

Świadomy zamawiający – prawo konkurencji w przetargach publicznych

W 2019 r. Urząd kontynuował projekt „Świadomy zamawiający – prawo konkurencji w przetargach publicznych” sfinansowany w 2017 r. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Jednym z jego elementów jest platforma e-learningowa uruchomiona pod adresem www.szkolniazmowy.uokik.gov.pl zawierająca szkolenia z zakresu zamówień przetargowych. Od momentu uruchomienia w 2017 r. do końca 2019 r. w serwisie zarejestrowało się blisko 4 000 użytkowników. Platforma zawiera 5 modułów lekcji, dzięki którym organizatorzy/uczestnicy przetargów mogą dowiedzieć się, na czym polegają zmywy, jak nauczyć się je wykrywać, kogo powiadomić w przypadku podejrzenia zawarcia niedozwolonego porozumienia. Szkolenia online były dostępne do czerwca 2020 r.

Działania na rzecz seniorów

W 2019 r. kontynuowano dwie akcje informacyjne skierowane do starszych konsumentów „Seniorze, uważaj!” oraz „Seniorze nie daj się oszukać!”. Celem działań jest ostrzeżenie seniorów przed nieuczciwymi praktykami sprzedażowymi przedsiębiorców w trakcie zawierania umów na odległość lub poza lokalem, np. na pokazach lub w domach. Zapraszani są na spotkania, których rzekomym celem są bezpłatne badania, a w rzeczywistości nakłanianie się do zakupu sprzętów AGD czy urządzeń paramedycznych. Do nieuczciwych praktyk dochodzi również w domu seniorów, gdy sprzedawcy oferują im niższe rachunki za prąd lub telefon, podszywając się pod dotychczasowego operatora. W ramach akcji dystrybuowano materiały edukacyjne (ulotki, plakaty) wspólnie z partnerami – Komendą Główną Policji, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przedstawiciele Urzędu wzięli również udział w corocznej, ogólnopolskiej akcji o tematyce senioralnej „Dzień Seniora” zorganizowanej przez ZUS wspólnie z Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz partnerami. W 2019 r. wydarzenie zainaugurowano pod hasłem „Zdrowi, bezpieczni, aktywni”. Głównym jego celem jest

aktywizacja osób starszych i popularyzacja wiedzy na temat ubezpieczeń społecznych.

Ponadto Prezes UOKiK udzielił 6 patronatów honorowych wydarzeniom z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, które odbyły się w 2019 r.

Ponadto Prezes UOKiK udzielił patronatu akcji „Seniorze, nie daj się oszukać – nie chodź na pokazy!”, zorganizowanej przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Legnicy.

Działalność szkoleniowa

UOKiK podejmował działania służące upowszechnianiu wiedzy na temat ochrony konkurencji i konsumentów, w szczególności praktycznemu zastosowaniu przepisów w tym zakresie. W 2019 r. pracownicy Urzędu m.in.:

- brali udział w szkoleniach dotyczących problematyki przeciwdziałania i zwalczania zamówień przetargowych m.in. w Komendzie Głównej Policji i w Urzędzie Zamówień Publicznych;
- prowadzili szkolenia z zakresu zwalczania zamówień przetargowych dla zamawiających, w tym we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych.

Wydarzenia i konkursy

Konferencja z okazji Światowego Dnia Konsumenta

W marcu 2019 r. konferencję z okazji Światowego Dnia Konsumenta poświęcono dyskusji o systemie ochrony konsumentów w Polsce. W pierwszej części spotkania poruszono temat egzekucji prawa konsumenckiego w wymiarze publiczno- i prywatnoprawnym. Uczestnicy zastanawiali się, jak synchronizować działania w obydwu wymiarach, aby zbudować komplementarny, skuteczny system dochodzenia roszczeń. Ponadto dyskutowano o tym, jak zintensyfikować egzekwowanie przepisów w stosunku do przedsiębiorców zakłócających funkcjonowanie rynku lub naruszających prawa konsumentów. Drugą część konferencji poświęcono omówieniu przyszłości systemu nadzoru rynku w Polsce w obliczu wyzwań wynikających z globalizacji handlu, postępu technologicznego oraz nadal znacznego udziału wyrobów

niezgodnych i niebezpiecznych w obrocie na terenie UE. Wydarzeniu towarzyszyła również uroczysta **gala wręczenia wyróżnień rzecznikom konsumentów** związana z 20-leciem istnienia tej instytucji w Polsce.

Warsztaty – ekonomia w prawie konkurencji

5 czerwca odbyły się VI warsztaty z cyklu „Ekonomia w prawie konkurencji”. Spotkanie zorganizował UOKiK wraz z Positive Competition oraz Stowarzyszeniem Prawa Konkurencji. Podczas spotkania omówiono **przykładowe porozumienia pomiędzy przedsiębiorcami operującymi na różnych szczeblach obrotu** w kontekście najnowszej praktyki decyzyjnej Komisji Europejskiej i UOKiK, a także ekonomicznych aspektów oceny tego typu porozumień. W dyskusji poruszony został również temat ewaluacji wytycznych w sprawie ograniczeń wertykalnych i Rozporządzenia 330/210. Gościem specjalnym wydarzenia była Marieke Scholz, zastępca szefa jednostki odpowiedzialnej za sprawy antymonopolowe w sektorze telekomunikacyjnym w Dyrekcji Generalnej KE ds. Konkurencji.

Konferencja „Skuteczne zwalczanie złowych rynkowych – praktyka i wyzwania”

10 grudnia UOKiK odbyła się w siedzibie Urzędu międzynarodowa konferencja z okazji Światowego Dnia Konkurencji. Podczas spotkania poruszono **praktyczne aspekty zwalczania złowych przetargowych**. Ponadto dyskutowano nad metodami służącymi skutecznemu pozyskiwaniu dowodów naruszeń prawa konkurencji. Zwrócono uwagę na kwestie związane z zastosowaniem procedury przeszukań i innych środków dochodzeniowo-śledczych oraz wyzwań związanych z komunikacją elektroniczną.

Jubileuszowa XV Wielkopolska Olimpiada Wiedzy Konsumentckiej

12 kwietnia 2019 r. odbył się finał XV Wielkopolskiej Olimpiady Wiedzy Konsumentckiej im. Elżbiety Potczyńskiej. Patronat nad wydarzeniem sprawują Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Marszałek Województwa Wielkopolskiego. Jego organizatorami są: Delegatura UOKiK w Poznaniu, samorząd województwa wielkopolskiego, poznański oddział Federacji Konsumentów, Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Inspekcji

Handlowej, powiatowi i miejscy rzecznicy konsumentów oraz powiaty województwa wielkopolskiego. Sponsorami konkursu byli też Rzecznik Finansowy oraz Fundacja Edukacji Ubezpieczeniowej. W 2019 r. w eliminacjach wzięło udział ponad 400 uczniów szkół ponadpodstawowych z 16 powiatów województwa wielkopolskiego. Aby dostać się do finału, musieli rozwiązać test ze znajomości prawa konsumenckiego. Pytania dotyczyły m.in. zasad składania reklamacji, gwarancji, umów zawieranych z biurem podróży czy przez internet. Do finału awansowało 48 uczniów. Pierwsze miejsce już po raz drugi zajęła uczennica Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Sompolnie. W klasyfikacji drużynowej podobnie jak w 2018 r. najlepszy okazał się powiat koniński.

Konkurs na najlepszą pracę magisterską i doktorską

UOKiK organizuje coroczny konkurs na najlepszą pracę magisterską w obszarze ochrony konkurencji i konsumentów, natomiast co 3 lata przeprowadza także konkurs na najlepszą pracę doktorską. W konkursie mogą wziąć udział absolwenci prawa oraz innych kierunków – ekonomii, administracji czy zarządzania. W 2019 r. UOKiK nagrodził łącznie dziewięć prac magisterskich oraz dwie doktorskie.

Patronaty Prezesa UOKiK

W 2019 r. Prezes UOKiK przyznał **27 patronatów honorowych**. Przykładem inicjatywy, nad którą opiekę sprawował Urząd, była kampania edukacyjna „Poznaj swojego kontrahenta” zorganizowana przez Polskie Stowarzyszenie Sprzedaży Bezpośredniej, we współpracy z Federacją Konsumentów od stycznia 2019 do grudnia 2019 r. Akcja skierowana była m.in. do środowiska hotelarskiego i restauracyjnego, w tym do firm wynajmujących sale na pokazy handlowe.

Działalność wydawnicza

UOKiK zajmuje się opracowywaniem i wydawaniem publikacji o charakterze edukacyjno-informacyjnym. Wszystkie pozycje są udostępniane na stronie internetowej UOKiK, skąd można pobrać ich wersję elektroniczną i zamówić bezpłatną dostawę wybranych tytułów.

W 2019 r. wydano następujące nowe publikacje:

- „Sprawozdanie z działania powiatowych i miejskich rzeczników konsumentów w 2017 r.”
- „Sprawozdanie z działania powiatowych i miejskich rzeczników konsumentów w 2018 r.”

Wydano również broszurę „Wyjaśnienia dla przedsiębiorców – przeszukania”, której celem jest wyjaśnienie przedsiębiorcom ich praw oraz obowiązków w toku przeszukania oraz przybliżenie czynności podejmowanych w tym zakresie przez pracowników UOKiK.

UOKiK opublikował dwie prace nagrodzone w konkursie Prezesa UOKiK na najlepszą pracę magisterską: z zakresu ochrony konkurencji – „Ograniczenia wertykalne nakładane na sprzedaż internetową w systemach dystrybucji selektywnej” oraz ochrony konsumentów – „Ochrona konsumenta w gospodarce współpracy w prawie Unii Europejskiej”.

W 2019 r. UOKiK dodrukował następujące ulotki: „Rękojmia. Jak reklamować wadliwy towar?” oraz „Seniorze, nie daj się oszukać”.

Współpraca z mediami

Istotnym aspektem działalności informacyjnej UOKiK jest bieżący kontakt z mediami i publikowanie na stronie internetowej komunikatów prasowych o decyzjach, inicjatywach, stanowiskach Urzędu. **Ponad 65 proc. informacji prasowych dotyczyła spraw związanych z ochroną konsumentów**, w tym wyników kontroli Inspekcji Handlowej. UOKiK był w 2019 r. aktywniejszy na swoim profilu na Twitterze – liczba wpisów była o blisko 25 proc. wyższa niż rok wcześniej. Media również chętnie informowały o działaniach Urzędu – w internecie ukazało się o ponad 2 300 publikacji więcej niż w 2018 r., a w telewizji i radiu powstało o 161 więcej materiałów.

Przedstawiciele Urzędu brali regularny udział w programach telewizyj śniadaniowej „Pytanie na śniadanie” (TVP2) i „Dzień dobry TVN”.

Ponadto zaangażowano się w promocję kampanii „Poznaj swojego kontrahenta”, której pomysłodawcami było Polskie Stowarzyszenie Sprzedaży Bezpośredniej oraz Federacja Konsumentów. Jej adresatem były m.in. hotele i sanatoria wynajmujące sale na pokazy handlowe.

Kolejną inicjatywą, którą medialnie wsparł Urząd była kampania „Oczarowani” zorganizowana przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju. Głównym jej celem było ostrzeżenie konsumentów przed inwestycjami w apart- i condohotele.

UOKiK promował również na stronie internetowej oraz na profilu Urzędu na Twitterze filmy edukacyjne dla konsumentów stworzone przez Stowarzyszenie Aquila w ramach dotacji udzielonych przez UOKiK konsumenckim organizacjom pozarządowym.

UOKiK dla mediów

158

wydanych komunikatów
prasowych

17

konferencji prasowych

680

tweetów (ponad 3 mln
wyświetleń)

Media o UOKiK

9 228

artykułów prasowych

45 111

publikacji internetowych

4 541

materiałów radiowo-
telewizyjnych

59 236

wzmianek o UOKiK m.in.
na Twitterze, Facebooku

3.4 Współpraca międzynarodowa

Ważnym aspektem działalności UOKiK są inicjatywy podejmowane na forum międzynarodowym. Urząd współpracuje z organami ochrony konkurencji i konsumentów z innych krajów w sprawach horyzontalnych oraz sektorowych. Ponadto UOKiK bierze udział w inicjatywach podejmowanych w ramach grup roboczych instytucji Unii Europejskiej. Aktywność międzynarodowa Urzędu dotyczy również obszaru pomocy publicznej oraz kontroli i nadzoru rynku.

Współpraca na rzecz ochrony konsumentów

Sieć Polityki Konsumentckiej (Consumer Policy Network – CPN)

Spotkania CPN, organizowane przez Komisję Europejską kilka razy do roku dla europejskich urzędów odpowiedzialnych za ochronę konsumentów, stanowią platformę wymiany doświadczeń z zakresu najbardziej aktualnych zagadnień horyzontalnych z obszaru ochrony konsumentów, zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym.

Pierwsze z zaplanowanych na 2019 r. spotkań, w których udział brali przedstawiciele UOKiK, odbyło się w dniach **20-21 marca 2019 r. w Paryżu**. Uzgodniono, że polityka ochrony konsumentów wymaga aktualizacji oraz działań mających na celu budowanie zaufania konsumentów do technologii cyfrowych. Wskazano na potrzebę utworzenia Agendy Konsumentckiej 5.0 na rzecz digitalizacji, zrównoważonego rozwoju oraz egzekwowania prawa.

W dniach **6-7 czerwca 2019 r. odbyło się spotkanie CPN w Berlinie**. Uczestnicy omówili kwestie związane z bieżącą polityką konsumentcką oraz z przyszłymi priorytetami – m.in. wskazano na potrzebę wzmocnienia roli polityki konsumentckiej w nowej strategicznej Agendzie UE na lata 2020-2024. W związku z kierunkami działań określonymi na spotkaniu w Paryżu (digitalizacja, zrównoważony rozwój, egzekwowanie prawa) wskazano w szczególności na trzy horyzontalne obszary: współpraca międzyzaro-



dowa (np. w ramach OECD), badania konsumentckie, koordynacja polityk konsumentckich.

Kolejne z zaplanowanych spotkań odbyło się 10 października 2019 r. w Brukseli. Poświęcono je omówieniu kwestii związanych z bieżącą polityką konsumentcką zarówno w poszczególnych państwach członkowskich, jak i na poziomie UE. KE przedstawiła działania realizowane w tym zakresie na forum OECD. Ponadto obecni na spotkaniu przedstawiciele omówili kwestie związane ze sztuczną inteligencją.

Międzynarodowa Sieć Ochrony Konsumentów (International Consumer Protection and Enforcement Network – ICPEN)

ICPEN jest organizacją skupiającą organy ochrony konsumentów z ponad 60 państw. Sieć służy wymianie informacji na temat praktyk rynkowych o wymiarze transgranicznym, które mogą mieć negatywny wpływ na interesy konsumentów. W jej ramach promowana jest również współpraca pomiędzy urzędami odpowiedzialnymi za wdrażanie przepisów konsumentckich.

W 2019 r. Prezes UOKiK oraz Dyrektor Departamentu Prawnego, w ramach członkostwa Urzędu w tej organizacji, wzięli udział w corocznym Spotkaniu Wysokiego Szczebla oraz w **konferencji zorganizowanej przez zambijską prezydencję ICPEN w Livingstone w Zambii**. Podczas wydarzenia poruszone zostały następujące za-

gadnienia: skierowane do dzieci praktyki marketingowe w świecie cyfrowym, aktualna współpraca między członkami ICPEN, kwestie finansowe w świecie konsumentów, system polubownego sądownictwa konsumenckiego ADR.

Współpraca organów państw członkowskich w zakresie ochrony konsumentów (*Consumer Protection Cooperation – CPC*)

KE trzy razy w roku organizuje spotkania organów państw członkowskich odpowiedzialnych za egzekwowanie przepisów prawa ochrony konsumentów. Sieć ta funkcjonuje w oparciu o przepisy **rozporządzenia nr 2006/2004**. Współpraca w ramach CPC służy wymianie informacji na potrzeby prowadzenia postępowań w związku z naruszeniami o charakterze transgranicznym. Spotkania zorganizowane w 2019 r., których uczestnikiem był przedstawiciel UOKiK, dotyczyły głównie zagadnień związanych z wdrożeniem nowego rozporządzenia CPC (rozporządzenie 2017/2394), w tym w szczególności nowych uprawnień organów właściwych, takich jak dokonywanie zakupów testowych czy śledzenie przepływów finansowych i danych. Do ważnych inicjatyw należały także dodatkowe spotkania o charakterze warsztatowym, których celem było przedyskutowanie praktycznych aspektów związanych z realizacją nowych kompetencji.

Współpraca na rzecz ochrony konkurencji

Rada Unii Europejskiej – prezydencja fińska

Prezydencja fińska Rady UE zorganizowała **we wrześniu 2019 r. w Helsinkach Europejski Dzień Konkurencji i Konsumenta**, w którym wziął udział Prezes UOKiK. Uczestnicy konferencji obradowali w ramach dwóch oddzielnych paneli.

Pierwszy panel rozpoczął się debatą na temat relacji między prawem konkurencji a porozumieniami promującymi zrównoważony rozwój oraz tego, czy interpretacja przepisów prawa konkurencji jest wystarczająco jasna dla firm. Jedną z poruszonych kwestii był zakres, w jakim konkurujące ze sobą przedsiębiorstwa mogą porozumieć się w zgodzie z prawem konkurencji, np. w zakresie porozumień promujących korzyści dla środowiska.

Drugi panel dotyczył wzmocnienia roli i wyboru konsumentów w społeczeństwie cyfrowym. Ten szeroko zakrojony temat został omówiony m.in. z punktu widzenia przepisów dotyczących ochrony konsumentów i gospodarki opartej na danych. Deбата poruszała jeden z ważnych priorytetów UE - wzmocnienie roli konsumentów w relacjach z przedsiębiorcami.

Europejska Sieć Konkurencji (*European Competition Network – ECN*)

Przedstawiciele UOKiK brali udział w pracach grup roboczych Europejskiej Sieci Konkurencji, w której skład wchodzi Komisja Europejska oraz organy ds. ochrony konkurencji krajów członkowskich UE. Uczestniczyli m.in. w opracowywaniu raportów zbierających informacje na temat stosowania art. 101 i 102 TFUE przez organy antymonopolowe i wykorzystywania ich uprawnień proceduralnych w tym zakresie. W ramach Grupy Roboczej ds. Rynków Cyfrowych przedstawiciel UOKiK przedstawiał aktywność UOKiK w zakresie prowadzonych spraw na rynkach cyfrowych.

W ramach ECN co najmniej **dwa razy w roku mają miejsce tzw. spotkania plenarne**, będące forum wymiany informacji na temat najważniejszych horyzontalnych kwestii, takich jak przykładowo te związane z implementacją Dyrektywy ECN+. W 2019 r. w ramach sieci ECN trwały również prace związane z rewizją wyłączeń grupowych w sprawie porozumień wertykalnych.

W 2019 r. za pośrednictwem udostępnionego przez Komisję Europejską systemu informatycznego UOKiK wysłał 10 nieformalnych RFI (**Request For Information**, czyli zapytań o pomoc kierowanych przez państwa należące do sieci – np. prośba o informację o obowiązującym porządku prawnym lub praktyce stosowania prawa). Były to głównie prośby o przekazanie informacji dotyczących regulacji z zakresu prawa konkurencji w danym państwie członkowskim. Ponadto udzielono kilkadziesiąt odpowiedzi na RFI przesłane do UOKiK.

European Competition Authorities Meeting (ECA Meeting)

Na dorocznym spotkaniu szefów urzędów antymonopolowych *European Competition Authorities* (ECA) dyskutowane są bieżące zagadnienia dotyczące ochrony konkurencji. Jest to okazja do wymiany poglądów i doświadczeń w zakresie polityki i stosowania prawa antymonopolowego w Europie.

Na spotkaniu ECA **w marcu 2019 r. w Hadze** obecne było kierownictwo UOKiK.

Międzynarodowa Sieć Konkurencji (International Competition Network – ICN)

Międzynarodowa Sieć Konkurencji (ICN) to platforma współpracy i wymiany doświadczeń ponad 130 organów ochrony konkurencji z całego świata. UOKiK uczestniczy w pracach trzech grup roboczych sieci do spraw: karteli, jednostronnych praktyk rynkowych, promowania prawa antymonopolowego. Sieć zajmuje się także wspieraniem mniejszych i młodszych agencji ochrony konkurencji oraz zachęcaniem ekspertów z organizacji pozarządowych do zwiększonej współpracy z podmiotami zajmującymi się ochroną konkurencji.

Przedstawiciele UOKiK wzięli udział w warsztatach dot. karteli zorganizowanych w dniach **7-10 października 2019 r. w Brazylii**. Wydarzenie odbyło się pod hasłem „Kartele w dobie gospodarki opartej na danych”. Omówiono m.in. wyzwania związane z zarządzaniem informacjami na rynkach opartych na danych; odpowiedzialność antymonopolową za naruszenia związane z oprogramowaniem; narzędzia wywiadowcze i kontrolne; ocenę dowodów w erze cyfrowej.

Komitet ds. ochrony konkurencji Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (Organisation for Economic Cooperation and Development – OECD)

Przedstawiciele UOKiK brali udział w spotkaniach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju dotyczących ochrony konkurencji i promowania konkurencyjności. Uczestniczyli w pracach Komitetu Konkurencji oraz

grup roboczych OECD. Ponadto, brali udział w warsztatach współorganizowanych przez OECD i włoski organ antymonopolowy dotyczących ochrony konkurencji na rynkach cyfrowych.

Warsztaty OECD na Białorusi

6 listopada 2019 r. w Mińsku na Białorusi, Prezes UOKiK oraz Dyrektor Departamentu Ochrony Konkurencji UOKiK, wspólnie z przedstawicielem OECD oraz przedstawicielem polskiego sektora NGO, prowadzili zorganizowane przez OECD warsztaty na temat efektywnego zwalczania karteli.

Warsztaty były skierowane do pracowników Ministerstwa Antymonopolu, Regulacji i Handlu (MART) Republiki Białoruś. Przedstawiciele UOKiK zaprezentowali uprawnienia UOKiK w zakresie pozyskiwania dowodów na naruszenia kartelowe i zmywy przetargowe. Omówili również praktyczne doświadczenia Urzędu z poszczególnymi metodami zwalczania antykonkurencyjnych porozumień. Warsztaty zostały wysoko ocenione przez uczestników.

Warsztaty były okazją do nawiązania bilateralnych kontaktów z administracją rządową Białorusi. Na zakończenie warsztatów UOKiK, w porozumieniu z MSZ zaprosił przedstawicieli MART do odbycia wizyty studyjnej w Warszawie w 2020 r.

Grupa Robocza ds. Koncentracji (Merger Working Group)

W 2019 r. przedstawiciele UOKiK brali udział w corocznych **trzech spotkaniach Grupy Roboczej ds. Koncentracji przy KE**. Grupa ta składa się z przedstawicieli Komisji Europejskiej, przedstawicieli krajowych organów ochrony konkurencji w UE oraz obserwatorów z organów ochrony konkurencji działających w EOG. Wiodącym tematem posiedzeń były koncentracje na rynkach usług opieki zdrowotnej w poszczególnych krajach członkowskich. W tym zakresie przedstawiciele krajowych organów ochrony konkurencji przedstawiali charakterystykę swoich systemów ochrony zdrowia oraz koncentracje na tych rynkach, omawiając m.in. definicję rynku właściwego i jego strukturę, dokonywanie oceny konkurencyjnej danej koncentracji oraz stosowanie środków zaradczych.

Celem spotkań była wymiana doświadczeń, uwzględniająca różnice wynikające z odmiennych systemów ochrony zdrowia oraz jurysdykcji. Ponadto na posiedzeniach tych omówiono zagadnienia dotyczące m.in. rozważanych przez Komisję Europejską zmian w zakresie kontroli koncentracji, naruszeń prawa poprzez dokonywanie koncentracji przed otrzymaniem zgody organu antymonopolowego, wydawania decyzji warunkowych oraz współpracy pomiędzy krajowymi organami ochrony konkurencji w zakresie koncentracji wielojurysdykcyjnych.

Współpraca w zakresie pomocy publicznej

Warsztaty pn. Ewaluacja Pomocy Publicznej 2019 (State Aid Evaluation Workshop 2019)

W listopadzie 2019 r. przedstawiciel UOKiK wziął udział w warsztatach „Ewaluacja Pomocy Publicznej 2019”. To coroczne wydarzenie ma na celu wymianę doświadczeń między państwami członkowskimi w zakresie ewaluacji. Podczas warsztatów poruszono kwestię znaczenia rezultatów ewaluacji dla poprawy systemu pomocy publicznej z punktu widzenia Komisji Europejskiej. Zaprezentowano wyniki ewaluacji przeprowadzonych przez poszczególne państwa dotychczas oraz omówiono sposoby ich wykorzystania. Przedstawiciele Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji omówili aktualny stan i prawne aspekty realizacji ewaluacji pomocy publicznej. Ponadto przedstawiono raporty ewaluacyjne Włoch, Finlandii, Hiszpanii i Francji oraz dyrekcji i agencji wykonawczych Komisji Europejskiej.

Grupa Kontaktowa ds. Międzynarodowej Polityki Dotacyjnej (Contact Group of International Subsidy Policy)

W skład Grupy wchodzi przedstawiciele Komisji Europejskiej i państw członkowskich – eksperci ds. konkurencji oraz/lub handlu. Prace grupy prowadzone są pod przewodnictwem Forum Wysokiego Szczebla Państw Członkowskich (*High Level Forum of Member States*), w celu przedstawienia raportu dla tego Forum i Komitetu ds. Polityki Handlowej (*Trade Policy Committee*). Zadaniem grupy jest wymiana poglądów i praktyk w zakresie międzynarodowej polityki dotacyjnej w celu wspierania się nawzajem w inicjatywach na poziomie wielostronnym,

regionalnym i dwustronnym. W 2019 r. odbyły się dwa spotkania, podczas których Polskę reprezentował przedstawiciel UOKiK.

Grupa sterująca ds. przejrzystości (Transparency Steering Group)

Prace grupy mają na celu opracowanie wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących sposobu rejestracji danych w systemie TAM. Jest to system KE, który służy państwom członkowskim do zbierania w jednym miejscu danych o największych pod względem wartości przypadkach udzielonej pomocy publicznej w UE. Stosowanie systemu TAM nie jest obligatoryjne, ale jest szczególnie zalecane przez Komisję Europejską. W 2019 r. Polska została zobligowana do przekazania sprawozdań o pomocy publicznej udzielonej w Polsce w latach 2016-2019. Dane pobrano z bazy aplikacji SHRIMP. 11 października 2019 r. w Brukseli odbyło się spotkanie przedstawicieli wszystkich państw członkowskich, podczas którego przedstawiono wyniki badań zgodności pomocy, omówiono zakres modernizacji systemu SARI, który służy przekazywaniu rocznych raportów do Komisji Europejskiej. Przedstawiciele Hiszpanii, Słowenii i Republiki Czech opowiedzieli o systemach monitorowania pomocy w swoich krajach oraz o podjętych działaniach w zakresie wypełnienia wymogu przejrzystości pomocy publicznej.



Grupa robocza ds. implementacji reformy prawa pomocy publicznej (*Member States' Working Group on Implementation of State Aid Modernisation*)

Grupa jest regularną platformą wymiany informacji i doświadczeń na temat wdrażania reformy prawa pomocy publicznej. Spotkania odbywają się cyklicznie kilka razy do roku.

Grupa zajmuje się następującymi tematami:

- wdrożenie wyników reformy (programy szkoleniowe, platformy wymiany informacji, sieci ekspertów),
- zapewnienie zgodności z przepisami prawa UE (analiza systemów monitorowania pomocy publicznej, badanie występowania pomocy publicznej, oceny ex ante i ex post pomocy udzielanej w ramach wyłączeń blokowych),
- analiza systemów monitorowania pomocy publicznych w poszczególnych krajach;
- projekty będące przedmiotem wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI),
- klastry innowacyjne,
- najnowsze orzecznictwo sądów europejskich w obszarze pomocy publicznej.

W 2019 r. odbyły się 3 spotkania grupy: w Bratysławie (marzec), Kluz Napoce (maj) i Helsinkach (październik). Prace grupy są podsumowywane i zatwierdzane podczas spotkań wysokiego szczebla (*High Level Forum*).

Forum Wysokiego Szczebla (*High Level Forum*)

Jednym z elementów reformy prawa pomocy publicznej było zacieśnienie współpracy i partnerstwa pomiędzy Komisją Europejską a państwami członkowskimi. W ramach tej inicjatywy zainicjowane zostały przez Komisję spotkania polityczne z przedstawicielami państw członkowskich zajmującymi wyższe stanowiska. Mają one charakter informacyjny i konsultacyjny w zakresie realizacji refor-

my i wdrażania kolejnych jej etapów. W 2019 r. Polska reprezentowana była przez dwóch przedstawicieli UOKiK.

Współpraca w zakresie bezpieczeństwa produktów i nadzoru rynku

Komisja Europejska

11 marca 2019 r. odbyło się pierwsze połączone posiedzenie Podgrupy Roboczej ds. Nadzoru Rynku (Expert Group on the Internal Market for Products – Market Surveillance Group) i Grupy ds. Celnych Zakazów i Ograniczeń Pozataryfowych (Prohibitions and Restrictions Strategy Group), na którym omawiano kwestie wzmocnienia współpracy między organami nadzoru rynku i organami celnymi.

17 maja 2019 r. przedstawiciel UOKiK, pełniący rolę krajowego administratora systemu ICSMS, wziął udział w spotkaniu Podgrupy Roboczej ds. Nadzoru Rynku-ICSMS w ramach Grupy ds. Rynku Wewnętrznego Produktów (Expert Group on the Internal Market for Products ICSMS). Na spotkaniu omawiano kierunki dalszego rozwoju systemu wymiany informacji ICSMS i jego dostosowania do przepisów rozporządzenia 2019/1020/UE. Zgodnie z tym aktem system ICSMS stanie się głównym narzędziem wymiany informacji i komunikacji między organami nadzoru rynku, organami celnymi oraz KE.

W 2019 r. odbyły się **3 posiedzenia Podgrupy Roboczej ds. Nadzoru Rynku** w ramach Grupy ds. Rynku Wewnętrznego Produktów (Expert Group on the Internal Market for Products – Market Surveillance Group), w których udział wziął przedstawiciel UOKiK. Na spotkaniach omawiane były kwestie przygotowania państw członkowskich do stosowania nowego rozporządzenia 2019/1020/UE oraz rewizji „Niebieskiego przewodnika”, stanowiącego kompendium wiedzy nt. unijnego systemu nadzoru rynku i oceny zgodności.

Wspólne działanie w zakresie nadzoru rynku produktów konsumenckich 2016 (JA2016)

W listopadzie 2019 r. zakończył się trwający 26 miesięcy (od września 2017 r.) ogólnoeuropejski projekt JA2016 współfinansowany przez UE, w którym brali udział Inspekcja

Handlowa i UOKiK. Głównym celem projektu było wypracowanie i wymiana dobrych praktyk w obszarze nadzoru rynku, a także sprawdzenie, czy produkty oferowane na jednolitym rynku spełniają unijną legislację, w tym poprzez zbadanie ich w akredytowanych laboratoriach europejskich. IH i UOKiK uczestniczyli w 3 działaniach dotyczących kontroli bezpieczeństwa zabawek elektrycznych, wiertarek udarowych oraz artykułów do pielęgnacji włosów (suszarki, lokówki i prostownice). Przeprowadzone w ramach projektu badania laboratoryjne polskich próbek nie wykazały niezgodności, stwarzających poważne zagrożenie. Natomiast zastrzeżenia do przebadanych polskich próbek zabawek elektrycznych dotyczyły negatywnego wpływu na środowisko w związku z zastosowanymi w nich materiałami (przekroczenie dopuszczalnej zawartości ołowiu i kadmu).

CASP 2019 (Coordinated Activities on the Safety of Products)

UOKiK przystąpił do projektu CASP 2019 (*Coordinated Activities on the Safety of Products*), w ramach którego zaplanowano **5 działań dot. produktów** – miękkie, wypchane zabawki, ładowarki, baterie, dziecięce fotele rowerowe, elektryczne transportery osobiste oraz 3 działania horyzontalne (szacowanie ryzyka, nadzór rynku w sieci, dzielenie się wiedzą). IH i UOKiK wzięli udział w 1 działaniu produktowym (elektryczne transportery osobiste – tj. hulajnogi elektryczne, elektryczne rowery i deski elektryczne – *hooverboards*) oraz we wszystkich działaniach horyzontalnych.

W dniach **10-11 września 2019 r.** odbyło się spotkanie projektowe CASP 2019 – *Knowledge sharing* – współpraca między organami celnymi a organami nadzoru rynku. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele 9 państw członkowskich (AT, CY, DE, DK, FI, FR, LU, LV, RO) oraz KE. Celem spotkania było przedstawienie dobrych praktyk i zasad współpracy między organami celnymi a organami nadzoru rynku w Polsce oraz wymiana doświadczeń między uczestnikami projektu.

Grupa Robocza ds. Współpracy Administracyjnej ds. Znakowania Wyrobów Włókienniczych (Textile AdCo)

Przedstawiciel UOKiK bierze udział w cyklicznych posiedzeniach **Grupy Roboczej ds. Administracyjnej Współ-**

pracy i Nadzoru Rynku w zakresie rozporządzenia włókienniczego Nr 1007/2011 (*TEXTILE ADco*). Spotkania te zwykle odbywają się dwa razy do roku i stanowią międzynarodowe forum współpracy między organami nadzoru rynku w obszarze wyrobów włókienniczych. Służą wymianie informacji nt. problemów interpretacyjnych i praktycznych występujących w trakcie kontroli wyrobów włókienniczych. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Polski, Chorwacji, Czech, Grecji, Francji, Hiszpanii, Litwy, Luksemburga, Niemiec, Rumunii i Włoch.

UOKiK bierze regularny udział w pracach pozostałych grup ADco – **Grupy Roboczej ds. Współpracy Administracyjnej** (*Administrative Cooperation Working Group*). Działają one w różnych obszarach nadzoru rynku, np. zabawek, sprzętu elektrycznego, wyrobów pirotechnicznych. Grupy te stanowią fora eksperckie, na których omawiane są kwestie z zakresu egzekwowania przepisów unijnych w danym obszarze. Służą także ujednoliceniu podejścia organów nadzoru rynku, tak aby poziom ochrony konsumentów i warunki konkurencji były takie same w całej Unii Europejskiej.

Wizyty studyjne

Wizyta studyjna przedstawicieli gruzińskiego organu antymonopolowego (Georgian Competition Agency)

W dniach **16-20 grudnia 2019 r.** UOKiK gościł przedstawicieli gruzińskiego organu antymonopolowego (GCA), przedstawiciela parlamentu Gruzji oraz koordynatorów projektu unijnego realizowanego w GCA „*Support to the Georgian Competition Agency*”. Podczas wizyty przedstawiciele UOKiK prezentowali kompetencje Prezesa UOKiK oraz wewnętrzną strukturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jako organu skupiającego szerokie kompetencje w zakresie zarówno ochrony zbiorowych interesów konsumentów, jak również w zakresie ochrony konkurencji (tzw. *dual Authority*). Ponadto, członkowie delegacji mieli okazję odwiedzić Urząd Zamówień Publicznych i Europejskie Centrum Konsumentów, jak również odbyć spotkanie z prawnikami jednej z kancelarii prawnych specjalizującej się w sprawach z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów. Wizyta studyjna była również okazją dla pracowników UOKiK do zapoznania się ze specyfiką funkcjonowania GCA, jako



wciąż rozwijającego i dostosowującego się do standardów unijnych organu antymonopolowego, zmierzającego jednocześnie do uzyskania kompetencji w zakresie egzekwowania przepisów chroniących zbiorowe interesy konsumentów.

Wizyta studyjna w portugalskim urzędzie antymonopolowym (*Audoridade da Concorrença*) oraz portugalskim urzędzie ds. ochrony konsumentów (*Direccao-Geral do Consumidor*)

Wizyta przedstawicieli UOKiK w Portugalii odbyła się w dniach **2-4 grudnia 2019 r.** W pierwszej kolejności złożono wizytę w portugalskim urzędzie ds. ochrony konkurencji (*Audoridade da Concorrença*), gdzie zapoznano się z kompetencjami organu oraz prowadzonymi przez niego sprawami z zakresu ochrony konkurencji. Następnie odbyło się spotkanie z przedstawicielami portugalskiego

organu ds. ochrony konsumentów (*Direccao-Geral do Consumidor*). Jego podstawowym celem było zapoznanie się funkcjonującym tam elektronicznym systemem zarządzania skargą. Ostatnim elementem zagranicznej wizyty była rozmowa z Miguelem Sousa Ferro – profesorem prawa konkurencji na Uniwersytecie w Lizbonie. Dotyczyła ona obowiązujących w Portugalii regulacji w zakresie przewagi kontraktowej.

Zakończenie

W 2020 r. przypada 30-lecie UOKiK. Będzie to okazja do podsumowania dorobku Urzędu, a także do przyjrzenia się wyzwaniom, które wiążą się z planowanym rozszerzeniem kompetencji UOKiK.

1 stycznia 2020 r. weszła w życie **ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych**¹². Regulacja wprowadza m.in. zakaz nadmiernego opóźniania się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych w transakcjach na rzecz kontrahentów. Prezesowi UOKiK przyznano w tym zakresie nowe zadanie – prowadzenie postępowań w sprawie nadmiernego opóźniania się ze spłacaniem świadczeń pieniężnych oraz nakładanie kar pieniężnych na nierzetelnych dłużników.

W 2020 r. kontynuowane będą **prace nad wdrożeniem do polskiego systemu prawnego dwóch istotnych regulacji unijnych** – Dyrektywy ECN+ (ochrona konkurencji) oraz Rozporządzenia CPC (ochrona konsumentów). Wymagają one wprowadzenia zmian do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod kątem nowych kompetencji Urzędu.

Prezes UOKiK zyska również większą elastyczność w kształtowaniu wewnętrznej struktury Urzędu. Stanie się to za sprawą znowelizowanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, która zmienia zasady powoływania delegatur UOKiK i przydzielania im zadań. Już 3 stycznia 2020 r. zaczął obowiązywać nowy statut UOKiK¹³, na mocy którego zlikwidowano delegaturę w Warszawie, pozostawiając w ramach struktury Urzędu 8 delegatur.

W nadchodzącym roku nastąpi także **zmiana dotycząca kompetencji Inspekcji Handlowej**. 1 lipca 2020 r. IH przekaże kontrolę jakości artykułów rolno-spożywczych do Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Odtąd IJHARS odpowiedzialna będzie za nadzór nad jakością żywności na wszystkich etapach obrotu. Ponadto w jej skład wejdzie 5 dotychczasowych laboratoriów żywnościowych UOKiK.

¹² Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych (Dz. U. 2019 poz. 1649).

¹³ Został nadany na podstawie zarządzenia nr 272 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie

nadania statutu UOKiK (M.P. z 2019 r. poz. 1198).

© Copyright 2020
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa
uokik@uokik.gov.pl
uokik.gov.pl

